
Ниш, 2018.

ИЗДАВАЧ
Народни музеј Ниш
info@narodnimuzejnis.rs

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Ненад Спасић

РЕЦЕНЗЕНТ
Вера Грујић

АУТОР ИЗЛОЖБЕ И КАТАЛОГА
Мара Макарић

САРАДНИЦИ
Весна Црноглавац
Тања Миленковић
Миодраг Анђелковић

ДИЗАЈН КАТАЛОГА И ПОСТАВКЕ
Жељко Цајић

ФОТОГРАФИЈА
Жика Вучић
Жељко Цајић
Вељко Илић
Денис Селмановић

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА
Марија Шапић

ПРЕВОД
Златана Павловић

КОНЗЕРВАЦИЈА И
ПРИПРЕМА МАТЕРИЈАЛА
Драгана Ишљамовић
Сузана Живковић
Валентина Миловановић
Александра Цајић

ТЕХНИЧКА РЕАЛИЗАЦИЈА
Стеван Дашић
Милан Стојковић

ШТАМПА
„Службени гласник“, Београд

ТИРАЖ
500

Народни музеј Ниш

Мара Макарић

*Мирован
Кретић*

Ниш 2018.

М. Крстић са скулптуром *Игра II*, 1957.

Акростих

*Миловане мило моје
Мајкине су речи прве,
Миловане мило моје
златиле се руке твоје.*

*И баи тако благослови
Мајка чедо на рођењу,
слути да ће руке славе
чува свету да направе.*

*Лете тако годинице
ко галопом да су прошле,
успут руке не мирују,
оне клешу, оне обликују.*

*О драги Пигмалионе,
о драги Праксителу,
о драги Фидије,
о драги Родену.*

*Видите ли ко уз ваше раме стоји,
ни за педаљ нижи није,
и што дужи век му иде
дланови му више бриде.*

*А какво он око има,
као горско око неко,
све што види, своје снове
пренет може у дланове.*

*Но певам вам о рукама,
дар су божји оне прави,
тако ситне тако мале
према делу што су ткале.*

Одељење историје уметности Народног музеја из Ниша представиће овом приликом монографију посвећену животу и раду скулптора Милована Крстића. Она има за циљ да прикаже и упозна ширу јавност са целокупним уметничким опусом једног од првих школованих, а такође и најплоднијих, вајара са југа Србије, који је оставио видљив траг у историји српске и југословенске скулптуре.

Милован Крстић за собом је оставио више од шест стотина скулптура и десетину споменика, насталих у распону од преко седам деценија. Најзначајнији део његове заоставштине чува се у Народном музеју у Нишу – сто тридесет шест радова (69 радова у пуној пластици, 19 рељефа, 26 акварела и 22 цртежа).

У досадашњој литератури ни на једном месту није целовито представљен богати опус са интегралним списком уметничких дела које је израдио овај скулптор. Део биографије и делимични попис скулптура објављиван је у каталозима и приказима изложби, као и јавним гласилима. Мериторним каталозима можемо сматрати каталоге изложби из 1977. године аутора Павла Васића, Косте Богдановића и Љубомира Јанковића, те онај из 1987, аутора Николе Кусовца. Такође, значајан је и чланак Лепосаве Миловановић објављен у зајечарском часопису *Развитак* из 1988, али и каталог Вере Грујић из 1995. године.

У раду су дати и подаци о историјским и културним приликама које су владале у време када је Крстић започињао свој рад, подељени по периодима у којима је скулптор стварао.

Милован Крстић је вајар који је за собом оставио необично богат и разноврстан стваралачки опус. Припада малобројним уметницима који су били кадри да подједнако успешно направе монументална дела из домена меморијалне пластике, медаље и плакете малих димензија, али и да истовремено обликује и скулптуре у духу реализма и оне створене сажимањем форми до саме суштине пластичног исказа, што се некад граничило са апстракцијом.

Публикацијом о Миловану Крстићу, која излази у оквиру едиције из Збирке историје уметности Народног музеја у Нишу, и изложбом посвећеном његовом стваралаштву, Музеј поново скреће пажњу на овог уметника чија бројна дела баштини. Истовремено добија и прилику да подсети на племенитост дародаваца без којих би збирке Народног музеја биле знатно сиромашније. Овим путем најсрдачније захваљујемо његовој супрузи Ђурђици Цахи Крстић, која је Музеју поклонила добар део Крстићевих дела.

У сусрет сто десете годишњице рођења Милована Крстића (1909–2019), право је време да се подсетимо једног од најангажованијих скулптора српског и југословенског вајарства. Очекује се да ће давнашња идеја о формирању завичајне збирке радова овог нашег знаменитог суграђанина бити најзад реализована. Тиме би се град Ниш достојно одужио имену и делу најистакнутијег вајара рођеног у нишком крају.

Милован Крстић са породицом, 1931.
(слева надесно: сестра Христина, мајка Јулијана, Милован, брат Александар, стриц Спасоје, стрина Вида, сестра Надица...)

*Како снажно, како дуго
клешу оне без милости
тврди камен божје дело,
поста дело женско тело.*

*Род је са Афродитом
тако би му мило било,
грлио би тело њено,
тело њено тако снено.*

*Сад је дошло време славља,
време да се радост множи,
време да се срце пуни,
нека живи у фортуни.*

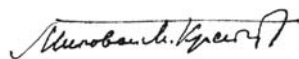
*Та је река вредна тока,
та је звезда вредна сјаја,
ко се роди да засија
благо је и завичаја.*

*И даде живот парковима,
на трон подиже мртве хероје,
чежњу је тела у мермер свио
и галерију ликова остварио.*

*Ђарлијај маестро низ дугачку реку,
стисни се уз наду када ветар дува,
царски те град на круни носи,
драги камен који се поноси.*

Љубиша Ивковић, 2003.

Најважније је бити узбуђен, волети, надати се, држати, живети.

ЖИВОТ И ДЕЛО (1909–2005)

Милован Крстић је рођен 13. августа 1909. године у Горњем Матејевцу код Ниша. Рано је остао без оца, тако да бригу о њему преузима (поред мајке Јулијане и деде Петра) стриц Спасоје Крстић, каменорезац,¹ који је у то време имао две радње, једну на Зајечарском гробљу, а другу у Књажевцу.² У његовој радионици Крстић се свакодневно сусретао са лепотом мермера, што је у њему побудило жељу да се посвети уметности, а касније ће му то постати и животном опредељење. Прво дело које је урадио када му је било само шест-седам година, била је фигура од блата *Медвед*. О томе сам Крстић у једном напису каже: „тада је у ствари у мени букнуо вајар”.³ Његово усмерење према скулптури преко каменорезачког заната, који је у породици имао дугу традицију,⁴ подсећа на стваралачке почетке најпознатијих вајара са приморја, који су се у уметничке школе уписивали са већ стеченим искуством у обради камена и познавањем његових особености.

Након Првог светског рата, у деветој години живота уписује се у основну школу у месту рођења. У школи је највише времена посвећивао ликовном образовању, а остале предмете је учио за прелазну оцену. Школовање наставља у Нишу 1922. године, завршивши три разреда Мушке гимназије, док четврти и пети разред завршава у Гимназији у Зајечару, где је његов стриц отворио каменорезачку радњу. Током школовања у Зајечару, његов професор Саркис Бек⁵ запазио је младићев таленат за цртање и тачну опсервацију, и препоручио му да се упише у Уметничку школу у Београду. Тако је Милован први пут спознао свој уметнички таленат, а та љубав према

1 *Уметник о себи*: из документације архива Збирке историје уметности Народног музеја у Нишу.

2 Милован Госпавић, „Милован Крстић, вајар, Постоји само реализам”, *Народне новине*, Ниш, 18. маја 1996.

3 Драгица Крстић, „Доживети стоту са длетом и чекићем”, *Сусрети, Омладинске новине*, Београд, 2003, 26–27.

4 Порекло вештих каменара из Ниша преко Матејевца, Сврљига, Књажевца и Зајечара креће се трасом железничке пруге коју је Кнежевина Србија подигла за своје потребе, али и да би своју железничку мрежу прикључила европским саобраћајницама, у овом случају са великим дунавским лукама. Како Србија у овом крају није имала чак ни симболичан број каменара, у помоћ је позвана Аустрија да помогне на стручном плану код пројектовања и извођења саобраћајница. Први је ангажован инжењер Милутин Миланковић да пројектује мостове и тунеле на овој врлетној стеновитој траси. То су једини грађевински пројекти овог потоњег великог светског научника којим се данас поноси српски род. Могуће је да су на његов предлог пристигле италијанске породице из Доломита (Калитерна, Бенедети, Тротер и Тедески) и једна из Немачке (Кригер). Задатак искусних мајстора је био да локално становништво обуче у вештини клесања и обликовања камена. Резултати су били неочекивани: талентовани млади људи са поменутог путног правца али и они из долине Тимока, из тзв. Заглавичког среза, све до Темске, брзо су и суверено овладали до тада непознатим занатом. Међу тим занатлијама био је и деда Милована Крстића. Бројни потомци Милановог деде овладали су такође овим уносним занатом па су своје каменорезачке радње отворили у Нишу, Пироту, Зајечару и Књажевцу. (Из приватне архиве Миодрага Ањелковића, Ниш)

5 Григорије Саркис Бек био је емигрант из Русије, јерменског порекла. Вишу школу за уметност и обрт завршио је у Загребу. Преузето из: Лепосава Миловановић, *Развитак*, бр. 3, Бор–Зајечар, мај–јун, 1988, 60.

М. Крстић 1929.

уметности постаће касније и његов животни позив иако је стриц Спасоје хтео да он постане официр. Упркос противљењу стрица, Крстић је отишао од куће са само петсто динара које му је он дао. У Београду се сналазио за стан, а касније му је и стриц помогао.

Са деветнаест година уписаће се као редован ђак у Државну уметничку школу 1928. године у Београду, у класи професора Петра Палавичинија (1887–1958) и Симеона Роксандића (1874–1943). Оптерећен егзистенцијалним проблемима, после завршене прве године прелази на наставнички одсек, пошто је то био услов да после дипломирања добије запослење као ликовни педагог. У то време Уметничку школу су успешно водили још и Бета Вукановић (1872–1972), Љубомир Ивановић (1882–1954) и Иван Радовић (1894–1973), тако да је Крстић поред вајарства стекао и врло солидна знања из технике акварела и цртања.⁶ Дипломирао је у рангу више стручне спреме 1933. године.⁷

Крстић носи у себи урођени дар и способност посматрања који ће с временом допунити усавшавајући се у атељеима, путем личних контаката и у сарадњи са тада већ афирмисаним уметницима: Томом Росандићем (1878–1958), Сретеном Стојановићем (1898–1960), Антуном Аугустинчићем (1900–1979), Франом Кршинићем (1897–1982), Радетом Станковићем (1905–1996), Лојзеом Долинаром (1893–1970), Ристом Стијовићем (1894–1974), као и са младим уметницима. Кроз те контакте и дискусије добијао је подстицај за рад и охрабрење да истраје у проналажењу сопственог стваралачког израза.

Четврта деценија двадесетог века се у ликовном животу Краљевине Југославије одликовала изразитом сучељеношћу франкофонског интимизма у такозваном грађанском сликарству са жестоком социјално усмереном левицом, која је инспирацију за своје идеје налазила у СССР-у и слободарским тежњама грађанским ратом захваћене Шпаније. Чини се да ће се баш у то време млади Милован Крстић декларисати као припадник леве опције, односно комунистичког покрета, што ће га пратити до краја живота.

У нашој историји уметности четврта деценија означена је и као повратак природи и природном, као време сређивања и сабирања после свих потреса и авантура кроз које је прошла

⁶ *Уметник о себи*: из документације архива Збирке историје уметности Народног музеја у Нишу; Љубомир Јанковић, „Биографски подаци” у: Група аутора, *Скулптуре – Милован Крстић*, Београд, 1977. (није пагинирано); Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Ниш, 1995.

⁷ Диплома Уметничке школе у Београду, бр. 124 од 12. јуна 1933. године, у рангу више стручне спреме, сходно решењу о рангу школа и течаја бр. 2705. од 21. 9. 1959. Из архиве документације Збирке историје уметности Народног музеја у Нишу, на основу радне књижице бр. 2676/70 од 25. 5. 1969, Београд.

уметничка свест током првих деценија прошлог века. Повратак природи значило је повратак реализму, али овог пута реализму интимном и топлим, поетском и блиском човековој природи.

Познати критичар и историчар уметности, управник Музеја кнеза Павла, Милан Кашанин, пишући о последњој предратној изложби 1940. године⁸ тачно је уочио: рафиновани односи тонских вредности у сликама, пуноћа у скулптури, утврђивање личног става према уметничким проблемима и савршено владање занатом. Ту тенденцију Кашанин је приметио још крајем треће деценије (1927) када је написао: „скулптура је на свој начин учинила исто, враћајући се једноставности и јасноћи концепције и, више свега, чистоти и чврстости пластичних форми”.

У том периоду, пре Другог светског рата, с таквим идејама започео је своју каријеру Милован Крстић. Уметничка школа коју је завршио у атељеу и класама Симеона Роксандића и Петра Палавичинија битно ће утицати да се његов запретани таленат доброг опсерватора, вајара осетљивог на жанр интима, затим на покрет готово дегаовског сензибилитета, развије у вулкански вајарски потенцијал који ће трајати пуних седам деценија и притом ће се најбоље исказати у монументалној, споменичној пластици и портретској уметности. Развиће се, такође, и у сензуалног вајара женских врлина инспирисан Дегаовим балеринама и Мајоловим актovima. Осим ових суштински важних тема, у слободно време бавиће се варијацијама на тему женских облика на рубу апстракције и дискретне необавезујуће асоцијације.

Стваралачки пут Милована Крстића је веома дуг и плодотворан. Као што је већ речено, он је активно стварао скоро без престанка дуже од седам деценија. Од 1935. до 2002. године регистровано је преко шест стотина скулптура, што говори о његовом изузетном стваралачком нагону и посвећености позиву, оличеном у љубави и упорности. Крстић готово да нема премца и такмаца у историји српског вајарства.⁹

Крстићево дело је обимно и разноврсно како по мотивима тако и по материјалу. Његово уметничко интересовање тематски се кретало у широком распону од монументалних композиција и споменика профаног карактера, фигура и фигурина, актова, портрета, рељефа, фонтана, медаља, плакета, фигура животиња, до ситне декоративне пластике и предмета примењене уметности. Скоро сва његова вајарска дела су изведена у трајном материјалу: мермеру, бронзи, дрвету, теракоти, што представља импресиван податак од посебног значаја у суочавању са плодним, обимним и разноврсним стваралаштвом овог скулптора. Крстић је још на самом почетку добро упознао вајарске материјале, па им је прилазио са обожавањем, присно, а усаглашавајући се са њима постизао је њихов најплеменитији звук. Наведене теме и технике Крстић у свом вајарском делу примењује континуирано.

Овом импозантном броју можемо да додамо и бројне цртеже и аквареле који својим квалитетом превазилазе домен скице и опстају као самостална сликарска дела.

---

⁸ На изложби своје радове су изложили: Стојан Аралица, Богдан Богдановић, Недељко Гвозденовић, Коста Хакман, Франо Кршинић, Предраг Милосављевић, Мило Милуновић, Ристо Стијовић, Иван Табаковић и Франо Шимуновић.

⁹ Никола Кусовац, *Милован Крстић*, каталог изложбе, Ниш, 1987, није пагинирано.

М. Крстић 1949.

Нишки период (1933–1946)

Период између два светска рата у Нишу представља раздобље препорода и развоја, обележено подизањем бројних јавних грађевина, споменика и спомен-обележја, а ликовни живот карактерише организовање изложби, формирање струковних удружења и школовање ликовних уметника. Доста се радило и у домену фунералне пластике, док су породичне гробнице и надгробне споменике израђивали значајни југословенски вајари: Марин Студин,¹⁰ Ристо Стијовић,¹¹ Фране Иванишевић,¹² Сретен Стојановић,¹³ Антун Аугустинчић,¹⁴ Радета Станковић,¹⁵ Живојин Лукић,¹⁶ док је Милован Крстић израдио медаљоне на гробници Михаила Петровића Морене 1938. године.¹⁷

Непосредно пре почетка Другог светског рата Ниш је био право средиште ликовног стваралаштва југоисточне Србије. У овај град пристиже све већи број школованих и младих уметника који су донели нове идеје и начине ликовног изражавања. Са студија се враћају сликари Љубомир Вернер, Василија Рудановски, Риста Отовић, Димитрије Тодоровић. Жељни афирмације, основали су 1931. године Удружење ликовних уметника Моравске бановине. Исте године организовали су и прву изложбу.¹⁸

У Ниш се са студија враћају и вајари Милован Крстић и Јелена Валчић, а од 1936. године са њима ствара и трећи вајар – Славко Милетић.¹⁹

---

10 Марин Студин (1895–1960), један од најбољих загребачких вајара, аутор прве јавне скулптуре у Нишу *Аићео са лиром* из 1924, постављене на гробу нишког лекара Воје Стојановића, на Нишком гробљу. Скулптура је почетком 2006. украдена и за њом се још трага.

11 Ристо Стијовић (1894–1974) је извајао бисту трговца Наума Поповића, 1931. године.

12 Фране Иванишевић (1863–1947) је израдио медаљоне на гробницама ћурчије Николе Јанковића и трговца Таска Узуновића 1937. године.

13 Сретен Стојановић (1898–1960) био је српски академски вајар, цртач, акварелиста, теоретичар, ликовни критичар, педагог, јавни радник, декан Ликовне академије у Београду и члан САНУ.

14 Антун Аугустинчић (1900–1979), аутор једног од највећих уметничких подухвата тог времена *Споменика ослободиоцима Ниша*, откривеног 1937. године. Боравак у Нишу Аугустинчић је искористио да уради надгробни споменик за индустријалца Миту Ристића. То је чувена *Преља* и шест медаљона чланова породице Митић. (Борислав Андрејевић, *Споменици Ниша и околине*, Завод за заштиту споменика културе, Ниш, 1985, 111)

15 Радета Станковић (1905–1996), аутор је велелепне скулптуре *Краља Александра првог Карађорђевића*, постављене непосредно пред почетак Другог светског рата, тачније 1939. године на истоименом тргу у Нишу. Скулптура је порушена одмах по завршетку рата, а поново је постављена септембра 2004. године. Израдио је београдски вајар Зоран Ивановић, а сама скулптура окарактерисана је као спорна реплика.

16 Живојин Лукић (1890–1934), аутор прве јавне парковске скулптуре *Фудбалер* из 1927. године у Нишу која је постављена у парку поред Нишаве, где и данас стоји. Још један његов рад, *Портрет мушкарца* из 1938. године, налази се у Народном музеју у Нишу.

17 *Нишки лексикон*, 2011, 174.

18 На изложби своје радове су изложили: М. Шоамовић, В. Рудановски, Љ. Вернер, А. Бајева из Књажевца, Е. Лаптева из Алексинца, И. Локомовски из Крушевца, А. Прокофјев из Пирота и Б. Стојановић из Прокупља.

19 Ал. Живанић, *Ниш 1939–1940*, Ниш, 1939, 27.

Млади вајар Милован Крстић након завршене Уметничке школе (1933) враћа се у Ниш и одмах се укључује у ликовни живот града.²⁰ Постаје члан Удружења ликовних уметника Моравске бановине, а од 1938. и његов благајник.

У свом завичају Крстић ће провести више од једне деценије, у Улици Станоја Бунушевца бр. 13, оставивши дубоке трагове као ликовни педагог и скулптор. Убрзо почиње да предаје цртање у Првој и Другој мушкој гимназији (1936–1946). Упоредо са педагошким радом наставља да ствара и да излаже своја уметничка дела.

У овом периоду бележимо и значајан датум у ликовном животу града. Решењем Моравске бановине у Нишу је августа 1938. године формирана Бановска женска занатска школа за уметничке радове. Како је у решењу стајало, школа је имала за задатак да усаврши полазнике у делатности на уметничкој керамици, радовима у порцелану, стаклу и мозаику, вајарским радовима у камену, дрвету и гипсу, везење златом и сребром, сликање порцелана и фајанса и мозаик радова, сакупљању, чувању и изради народног веза, мотива и народне ношње Србије, као и занатима који имају уметнички карактер и од потребе су и важности за привреду и културу Моравске бановине. Њени предавачи су били нишки ствараоци као што су: сликари Љубомир Вернер, Риста Отовић, Векослава Поповић, Клавдија Шереметјева, а заједно са њима и вајар Милован Крстић.²¹ Њихове изложбе које су организоване 1939. и 1940. године биле су последње ликовне манифестације у граду до почетка Другог светског рата.

За време рата, 15. децембра 1944. године Милован Крстић је у селу Крупцу код Ниша приступио јединицама народноослободилачког покрета. С обзиром на то да је по професији био вајар, ангажован је на уметничким пословима за Нишки округ. У Крупњу је формирао вајарски атеље и тамо је сачекао Сергеја Јовановића и Бошка Карановића, значајна имена у послератном уметничком животу. У том својству, у занатској чети радио је до ослобођења при Агитпропу, а после при Команди града Ниша до краја рата.²² Тада је урадио и прву бисту друга Тита, са првих фотографија које су добили, због чега је био послат у Београд на Конгрес омладине да у природи види друга Тита.²³

Милован Крстић је у Нишу излагао своје радове више пута. Први пут излагао је на колективној изложби у сали нишког Учитељског дома 17. септембра 1944. године, када је отворена прва, у новонасталој Југославији и Србији, изложба *Сликарска-вајарских радова, фотографија и штампе*. Радове су изложили: Милош Јовановић, Јарослав Кратина, Мирољуб Алексић, Бошко Карановић, Сергеј Јовановић, Никола Живковић, Никола Томић, а скулптуре је приказао Милован

---

²⁰ То је период када је у Константиновом граду на Нишави основан и Уметнички музеј 1933. године, данас Народни музеј Ниш.

²¹ Златимир Марковић, *Савремена ликовна уметност у Нишу*, Ниш, 2007, 11.

²² Изјава Бранка Поповића о активном и организованом учешћу друга Милована Крстића у НО рату. (Архива документације Народног музеја у Нишу)

²³ Изјава Бошка Карановића, ванредног професора Академије за ликовне уметности у Београду. (Архива документације Народног музеја у Нишу)

Слева надесно: Ј. Вернер, М. Крстић, А. Аугустинчић, ... , С. Милетић, 1935. за време рада на споменику *Ослободиоцима Ниша*, рад А. Аугустинчића.

Крстић.²⁴ У свом излагању о изложби Благоје Рајковић – Поп је истакао да су радови уметника и излагача поникли и израсли из народноослободилачке борбе и да сваки од бораца може да види један делић себе. Крстић се представио са неколико скулптура у реалистичком стилу рађених у гипсу, као и скулптурама *Мој син* и портретом *Маршала Тита*.

Следеће године у сали ОШ „Вожд Карађорђе”, на други дан Ускрса 1945. године, у Нишу је по први пут отворена прва ликовна изложба сликарско-вајарских радова под називом *Фронт и позадина*. Радове су изложили: Јарослав Кратина, Александар Јовановић, Мирољуб Алексић, Јелена Валчић и вајар Милован Крстић. Тема изложбе је била иста као и на претходној, агитпроповска²⁵ афирмација борбе наших народа и народности и допринос радника и сељака у изградњи нових друштвено-политичких и економских односа. Аутор текста И. С. у културном прегледу нишког *Народног листа* хвали њихову акцију јер су, како каже, у тешким временима и поратној оскудици успели да приреде ову значајну изложбу. Између осталог истиче да су

²⁴ Мил. Ар. Поповић, „У Нишу је по први пут отворена изложба сликарско-вајарских радова, фотографије и штампе”, *Нови лист*, Ниш, 20. 12. 1944, 4.

²⁵ „Агитација и пропаганда”, посебно тело при тадашњој Комунистичкој партији за величање идеја комунизма.

портрети Тита, које су на изложби изложили Јелена Валчић и Милован Крстић, по мишљењу тадашње идеолошке усмерене критике, успели.

Поред поменутих, у Нишу ће касније представити своја дела и на изложбама: *Изложба откупљених слика и скулптура и Мајска изложба Друштва ликовних уметника Среза Ниш* 1961. године; *Револуција и НОБ*, 1969; са УЛУС-ом 1976. и 1985. године. Крстић ће у Нишу приредити и три самосталне изложбе: 1960, 1987. и 1996. године.

У овом периоду (1935–1945), до завршетка рата уз редовне обавезе успео је да уради педесет и две скулптуре. Кроз лирске предиспозиције, развијен осећај за хармонију и лепоту облика, његов изузетан вајарски таленат дошао је до пуног изражаја. Радио је споменике, композиције у рељефу, актове и свакако највише портрете, његову омиљену тему, израђене у бронзи, дрвету, теракоти, глини, бетону.

Крстић је у овим радовима, онима који су сачувани, показао да је из школе изнео солидно знање, тачније владање класичним вајарским мотивом, људском фигуром, а упоредо и портретом.

Прве скулптуре Крстић ће израдити за потребе његовог стрица, једна од њих се налази на гробљу у Зајечару, а друга у Књажевцу.²⁶ Његов први рад, скулптура *Туга*,²⁷ високи рељеф, мермер из 1935. године, која би требало да се налази на гробљу у Зајечару, нажалост није пронађена.²⁸ Такође, скулптура *Жалост*, женска фигура (гипс) из 1936. године уништена је у рату.

Први јавни споменик изведен у нишком периоду је скулптура *Соко* из 1937. године, израђен од венчанског мермера за Прокупље. Мермер је, очигледно, још од првих радова, био његов омиљени вајарски материјал.

Исте године, у коауторству са колегом Љубомиром Вернером, израдиће и *Композицију* у високом рељефу, изливену у бетону, великих димензија (120 x 400 цм), на којој су представљене фигуре девојке и младића који симболизују грађевинарство, индустрију, занатство и банкарство, смештену изнад портала зграде бивше Берзе рада. Годину дана касније (1938) за фасаду зграде нишког Народног позоришта урадиће мотиве маске, њих три, као симбола позоришне уметности, које су једина декорација на фасади, као и фигуру музе *Талије* постављену у холу зграде. Иза тога, по конкурсном пројекту, урадиће и рељеф у бронзи за *Споменик Танаску Рајићу*,²⁹ на брду Љубићу код Чачка.³⁰ Споменик великом српском јунаку израђен је 1940. године у облику високог обелиска на постољу, украшеном бронзаним фризом са представом Танаска Рајића како гине бранећи топ. Једно од запаженијих дела из тог периода је и споменик *Стевану Мокрањцу* урађен

²⁶ Милован Госпавић, *Милован Крстић, вајар, Постоји само реализам*, поводом ретроспективне изложбе скулптура у Галерији „Србија”, Ниш, 18. маја 1996.

²⁷ Из документације Народног музеја у Зајечару.

²⁸ Лепосава Миловановић, „Вајар Милован Крстић”, *Развитак* бр. 3, Бор–Зајечар, мај–јун, 1988, 62.

²⁹ Споменик на Љубићу слави Танаска Рајића, Карађорђевог барјактара из Првог и Милошевог из Другог српског устанка. У историју је отишао баш из боја на Љубићу, бранећи топове, све док га Турци упадом у шанац нису посекали 6. јуна 1815. године.

³⁰ Током 2003. и 2004. године извршена је реконструкција споменика Танаску Рајићу и просторно уређење комплекса. (Т. Оташевић, „Нови ликови старих знакова”, *Новости*, Београд, 4. децембар 2003.)

по конкурсном пројекту из 1939. године. Биста је била урађена на основу фотографије, у гипсу, касније изливена у бронзи у познатој београдској ливници „Вождовац”, ливници Јеремића. Јеремић га је тада представио познатом вајару Долинару, са којим је постао велики пријатељ. Како каже Крстић, Долинар је погледао Мокрањчеву бисту и рекао: „Сјајно, млади колега, ово је врло успешан рад”. Биста је постављена у градском парку у Неготину, родном месту познатог музичара. Педесет година касније, 1993. године, за Неготин Крстић ће израдити и рељефну плочу са ликом знаменитог Неготинца *Драгише Стојадиновића*, пионира српске кинематографије.³¹

Највећи део Крстићеве вајарске продукције, од почетка па до самог краја стваралаштва, чине портрети. Уз способност психолошке опсервације, мајсторски су изражени вајарским језиком. Први регистровани портрет, *Портрет дечака* (гипс) из 1937. године (кат. бр. 1), истиче се својом суптилношћу и путеном лепотом, по чему се приближава карактеристикама његових актова глатке и чврсте форме. Његов први значајнији портрет израђен у бронзи *Др Дикић* из 1938. године показује већ све одлике преданости проблематици портрета у скулптури из које је настала временом читава галерија ликова. То су најчешће ликови пријатеља, познаника и поштовалаца Крстићеве уметности.

Стварао је и за време окупације. У периоду од 1941. до 1945. године Крстић ће урадити више портрета међу којима: његов први *Аутопортрет* (гипс) из 1941, нестао у рату; *Партизанска мајка*, попрсје (гипс), *Моја мати*, попрсје (кат. бр. 3) и *Др Михајловић Ђ.* (бронза), рађени 1941; *Глумац Јосип Кујунџић* (гипс) и *Моја колегиница* (гипс) из 1942; *Трговац Миловановић Н.* (бронза) и *Композитор Јосиф Маринковић*, рељеф (гипс) из 1943. године.³² Вредни помена су и портрет *Душана Стаменковића*, попрсје (бронза) из 1943. на Новом гробљу у Београду, под заштитом државе; *Чемерицић Н.* из 1941. за гробље у Нишу и др. Израдиће и прво попрсје *Маршала Тита* 1944. године у Србији умножено за многе установе Јужне Србије.

У овом периоду поред скулптуре *Туга* у Зајечару из 1935. и *Жалост* у Књажевцу из 1936. године, настаће и скулптуре: *Мали риболовац* (бронза) из 1938, фонтана у Нишу; *Сунчање*, женска фигура (гипс) из 1940. године; *Студија*, женски акт (гипс) из 1940, висока 170 цм,³³ скулптура коју ће Крстић тек 2002. исклесати у омиљеном материјалу – мермеру (кат. бр. 69). Неки од Крстићевих радова страдаће у Другом светском рату, када је бомбардован и Ниш 1944. године. Две године после ослобођења, знајући да су главна ликовна дешавања у Београду, Крстић је одлучио да прода сву имовину у Нишу и 1946. године прелази у Београд.

31 Драгиша Стојадиновић (1886–1968) је био српски четник (1905–1907), учесник Балканских ратова (1912–1913) и Првог светског рата, витез Карађорђевог ордена са мачевима, најбољи стрелац Европе (1908–1914), правник, политичар и антифашиста, народни посланик, фотограф и филмски сниматељ, шеф Кинематографске секције Врховне команде српске војске на Солунском фронту.

32 Јосиф Маринковић (1851–1931), један од највећих композитора Србије са краја 19. и почетка 20. века.

33 Скулптура се налази код вајара Светомира Радовића, који ће је излити у бронзи и поставити на јавном месту у Београду о свом трошку у знак захвалности пријатељу и колеги.

С. Мокрањац, бронза, 1939, Неготин

Д. Стаменковић, бронза, 1943, Београд

М. Крстић са бистом *Н. Ристића*, 1943.

Београдски период (1946–2005)

После Другог светског рата дошло је до претапања социјалне уметности и уметности НОР-а, а уметност првих послератних година названа је социјалистичка или уметност ангажованог реализма. Такво доктринирање теме и начина стварања уметничког дела неће дуго потрајати. Од 1951. настају промене у уметности захваљујући све већој стваралачкој слободи. Готово сви авангардни уметници послератне генерације пролазе кроз фазе када фигуративно прелази у асоцијативно, а асоцијативно у чист пластични поредак – апстрактно. Динамизам и концептуална разуђеност вајарства после 1951. је несумњива, а креће се од наглашеног пластичног мишљења до материјализоване форме. Жеље за уклапањем у савремени урбани амбијент донеле су и нове материјале. Поред бронзе, дрвета и камена, користе се алуминијум, месинг, полиестер итд.

Милован Крстић се непосредно после Другог светског рата (1946) укључује у уметнички живот Београда. Наставља са педагошким радом у Петој мешовитој „путничкој” и Четвртој и Петој мушкој гимназији све до 1952. године, када подноси оставку на службу професора да би се у потпуности посветио скулпторском позиву. Пронашао је од влаге напуштене стамбене просторије у Улици Господар Јовановој бр. 36. Убрзо ће се испоставити да је због обиља наруџбина овај простор мали, па се вајар уз помоћ пријатеља постарао да пронађе пространији атеље, кад и почиње његово право стваралаштво.

У годинама после ослобођења нема места за интимну, нежну скулптуру. Траже се и стварају гласнија дела, она која говоре о драматичним догађајима и која описују херојско осећање. У Југославији се непрекидно, са већим или мањим интензитетом, одвијала делатност на споменичком обележавању догађаја из народноослободилачког рата и револуције. Подигнут је велики број споменика и спомен-обележја различитих облика и вредности.³⁴ Било је пуно повода да свака друштвена средина обележи споменички важне догађаје из времена НОБ-а на свом подручју.

То је период када је уметност требало да буде пролетерска по садржају а „национална по форми”. О тим тенденцијама у ликовној уметности Ото Бихаљи Мерин, познати комунистички идеолог, написао је следеће: „Уметност треба да буде разумљива, народу треба да буде приступачна, по својим проблемима блиска животу”.

По завршетку рата наступило је време полета вајарске уметности код нас, истина изазвано програмским задацима, али времена које је било на обострану ползу. Крстић се тада огледао у великим композицијама, са више фигура у покрету, напону и замаху снаге, са остварењима која су била прилично захтевна, али која је аутор више него успешно савладавао јер је имао добре

³⁴ Славко Шакопа, *Весник* бр. 31–32, Војни музеј, Београд, 1986, 116.

учитеље и наглашену осетљивост за решавање вајарских задатака што га је чинило великим мајстором скулптуре.

Милован Крстић је активно учествовао на јавним конкурсима и добијао да изведе бројне споменике и спомен-обележја, у чијим решењима је остајао доследан свом уметничком принципу.

М. Крстић са скулптуром и моделом, Београд око 1969.

Споменици и спомен - обележја НОБ-а (1946–1962)

У поратном периоду Крстић ће у свом богатом опусу постићи прва већа скулпторска остварења, неколико у нишком крају, постављена у јавном простору: у Каменици, Горњем Матејевцу, Малчи, Сићеву, али и у Сјеници, Обреновцу, Горњем Сеоцу код Бара у Црној Гори.

Први Крстићев јавни споменик, *Устанак* из 1947. године, посвећен је палим борцима у НОБ-у, у Каменици. Композиција у рељефу је изведена у камену пешчару, 80 x 180 цм, у виду је обелиска, висине 6,07 м, на степенастом постољу.³⁵ На горњем делу обелиска са јужне и северне стране у рељефу приказан је војник са пушком у руци који позива на устанак и борац са пушком и бомбом у појасу. Са источне стране, на горњем делу, рељефни приказ *Позив на устанак* и са западне стране, опет у рељефу, грб са натписом: „Слава палим борцима од 1941. до 1945. године”.³⁶ Остале споменике радиће у бронзи због изражајне могућности које пружа овај материјал.

Споменик постављен у Горњем Матејевцу, у центру села код школе, *Бомбаш* из 1949. године, састоји се од два правоугаона постаментa неједнаких димензија. На вишем је бронзана фигура борца у природној величини, висока два метра, а на нижем три плоче од црног мермера са именима жртава фашистичког терора у НОБ-у. Подигли су га захвални грађани села Матејевца 28. августа 1951. године.³⁷ Постоља су постављена на двостепеној бетонској подлози. Борац је представљен као бомбаш у тренутку када се припрема да баца бомбу, са пушком у једној а бомбом у другој руци. Лик борца у акцији изражен је реалистички, у композиционој целини која складно повезује архитектонско-ликовне елементе објекта.

Споменик *Осматрач* у Малчи из 1950. године је подигнут на месту званом Кулиште, изнад Задружног дома. На постаменту високом 3,5 м постављена је фигура борца осматрача с пушком у руци, исклесана у мермеру, висока 2 м. Видимо да су занемарени атрибути спољног манифестовања хероизованог става, са више усредсређености на тренутак овековечености осматрачевог задатка. На плочи величине 77 x 40 цм је текст: „Покољењу за песму створеном, онима који су више желели да умру стојећи него да живе клечећи – нека је вечна слава свима који су погинули да би другима оставили сунце”. Такође, на позадини постаментa је плоча са натписом: „Погинулим у НОБ-у 1941–1945” и „Погинулим у ратовима 1912–1918”. Споменик је откривен 29. новембра 1962. године.³⁸

За споменик *Позив на устанак* у Сићеву из 1951. године Крстић је прво израдио гипсани модел који је требало да прегледа комисија Савета за просвету, науку и културу НРС у његовом

35 Разуменка Поповић - Зума, *Споменици народноослободилачке борбе и револуције СР Србије 1941–1945*, Београд, 1981, 126.

36 Борислав А. Андрејевић, *Споменици Ниша и околине*, Завод за заштиту споменика културе, Ниш, 1985, 234.

37 Исто, 215–216.

38 Исто, 241–242.

Бомбаши, споменик у селу Г. Матејевцу, Ниш, 1949.

Осматрач, споменик у селу Малча, Ниш, 1950.

атељеу. Комисија од три члана (Лојзе Долинар, професор Академије ликовних уметности, Стеван Боднаров и Радета Станковић, професор Академије примењених уметности) налази да је рад успео и одобрава да се може излити у бронзи.³⁹ Споменик је посвећен борцима и жртвама фашистичког терора, као и палим борцима у ратовима 1912–1918. године.⁴⁰ Налази се на мањем узвишењу изнад села Сићева у близини Задружног дома, у средишњем делу већег парковског простора.⁴¹

Овај споменик спаја две особине неопходне за споменике у то доба – карактеристике лика који је представљен и симболику која овај споменик носи. Крстић приступа једном новом виду задатка. Споменик се састоји од два дела. У облику је обелиска, висине 10 метара, на степенастом постољу од камена. Испред споменика, као његов саставни део, налази се бронзана статуа у покрету природне величине (2,5 м). Овде су идеја и уметничка обрада у јединству, што представља врлину овог споменика. С леве стране, на граничној плочи величине 64 x 30 цм стоји натпис: „Овај споменик подижу у знак захвалности и сећања на своје најбоље синове, грађани села Сићева 29. новембра 1952. године”. Испред фигуре је гранитна плоча са датумима: 1941–1945. У позадини споменика, плоча од гранита димензија 120 x 80 цм, са уклесаним текстом и именима. Откривен је 29. новембра 1952. године. У том периоду Крстић остварује одличну сарадњу са архитектама Братиславом Стојановићем и Ђорђем Крекићем као и инжењером Дамаскином Михаиловићем.

Исте године (1951) по конкурсном решењу израдио је и споменик палим борцима на тргу у Сјеници под називом *Јуриш*,⁴² висине 3 м, подигнут у част прославе десетогодишњице народне револуције коју је организовао Савез бораца Среза сјеничког. Пропозиције конкурса су налагале да то буде једна фигура. Радећи на скицама за споменик Крстић је схватио да то мора да буде група од три фигуре због разуђености његовог „јуриша”.⁴³ Тако споменик представља композицију од три бронзане фигуре, висок је два и по метра, а приказује јуриш партизана приликом ослобађања Сјенице, децембра 1941. године.⁴⁴

Илегални радник и борац, споменик у Обреновцу из 1954. године висок је 260 цм. Две фигуре од по 2,5 метра и рељеф 250 x 180 цм, разграђенији у композиционом склопу, у исти мах наговештавају индивидуализацију ликова, као што показује *Осматрач* из Малче, у коме су прилично занемарени атрибути спољњег манифестовања хероизованог става, а више наглашена усредсређеност на тренутак овековечености осматрачевог задатка. Ови споменици имају велику историјску вредност, а такође су и носиоци великих порука.

Крстић се у овом периоду због недовољних финансијских средстава, изградње атељеа и стана, поново враћа педагошком раду и то у Основној школи „Вук Караџић” где предаје од

39 Из Архиве документације Народног музеја у Нишу. (Записник комисије, 13. децембар 1951)

40 Разуменка Поповић - Зума, *Споменици народноослободилачке борбе и револуције СР Србије 1941–1945*, Београд, 1981, 127.

41 Наведено дело: Б. Андрејевић, 1985, 225.

42 Интервју са Милованом Крстићем, „Говор руку”, *Омладински лист*, Београд, 1980. године.

43 Предраг Богдановић, „Говор руку”, *Омладинске новине*, Београд, 1982, 12.

44 *Плустровани лист*, год. VII, број 308, Београд, 27. октобар 1951. године.

1959. до 1965. године,⁴⁵ када и дефинитивно напушта педагошки рад и потпуно се предаје свом животном опредељењу – скулптури.

После бројних потешкоћа усељава се у кућу са атељеом 1962. године, на старој Карабурми у Прибојској улици бр. 21. По први пут ће у овом атељеу радити у повољним условима, и ту настају многа његова дела, као што је бронзани споменик *Позив на устанак* из 1962. године кога је Крстић радио за Горње Сеоце код Бара, Црна Гора, са приближно истим обележјима као и горе поменути. Овде је фигура висока три метра, постављена у зазораку. Чврстином обликовања концентрише се изразом на неке унутарње садржаје форме, приближно оном типу схватања које подразумева Роденов *Човек који корача*.⁴⁶ Крстић, како сам каже, настојао је да борце прикаже и покретом и изразом у ентузијазму, што су неки касније видели као претеривање. О једној расправи о социјализму он је изјавио: „Ја настојим на реализму, а социјализам је друштвено уређење”. У свим крајевима Србије подизани су велики споменици, неки по замислима Алојза – Лојза Долинара (1983–1970) и Антуна Аугустинчића (1900–1979). Седамдесетих година и Крстић је требало да ради на једном већем пројекту са Л. Долинару на изведби споменика *1300 каплара* у Скопљу, што видимо на основу преписке Крстић–Долинару у периоду од 1968. до 1970. године. До реализације није дошло због смрти Долинара 1970. године.⁴⁷

Израда јавних споменика посвећених револуцији представљала је задатке који су решавани на начин тзв. социјалистичког реализма. Његове одлике (академска реализација форме, патетична симболика и схематизам) погодивале су овом доктринарном уметничком изразу у одређеном историјском тренутку, али су га неретко и одводиле у чисти формализам. Крстић се по томе разликује. Његови споменици су организоване скулпторске целине које пластичким регулативама (композицијом, односом и покретом маса) представљају одређене замисли које због хармоничности и помирења с простором долазе међу најбоље те врсте код нас. Када би се данас разврставали наши споменици са тематиком из НОБ-а по језичко-стилским обрасцима и степену оригиналности, показало би се да радови Милована Крстића озбиљношћу приступа, аутентичношћу форме, чистотом пластичке грађе и слухом за просторне диспозиције спадају у ред највреднијих остварења из тог времена.

---

45 Из Архиве документације Народног музеја у Нишу, а на основу Упитника за оцењивање наставног и васпитног особља за школску 1958/59. и Решења о споразуму о престанку службе бр. 101/2 од 20. августа, 1965. године.

46 Коста Богдановић, у Група аутора: *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано.

47 Из Архиве документације Народног музеја у Нишу, *Преписке Долинару–Крстић, 1968–1970. године*.

Позив на устанак, споменик палим борцима, село Сићево, Ниш, 1951.

Јуриши, споменик у
Сјеници, 1951.

Илегални радник и борац, споменик палим борцима, Обреновац, 1954.

*Борба, рељеф са споменика палим борцима,
Обреновац, 1954.*

Дринка Павловић, Београд, 1968.

Портрети (1946–1998)

Из послератног периода вредан део Крстићевих уметничких остварења чине портрети. Они су његова трајна преокупација од почетка до краја радног века и у њих је уткао неке од основних принципа уметности. Као да се никада „звезданог неба и људског лица не може нагледати”, како би рекао Андрић.⁴⁸

Може се рећи да је у тој области створио читаву галерију ликова знаменитих личности, личних пријатеља, драгих и блиских особа, чланова породице, дечјих портрета. Њима се придружује и већи број портрета рађених по поруџбини: народни хероји, одређене историјске личности или приватне поруџбине, за разне намене и потребе. Избор материјала, уз познавање његових техничко-технолошких могућности, одређивао је адекватно изражајно средство. С почетка су то портрети у бронзи и мермеру, први пуни роденовског треперења, други путени, скоро сензуални, на Бурделов начин. Опредељењем да већину портрета лије у бронзи, омогућио је себи да моделацију оствари сензибилним распоредом планова са одговарајућом фактуром и живом игром светлости и сенки. Бројну портретску пластику Крстић је обогатио изражајним портретом. Он је имао свог фотографа који је сликао главу модела у профилу и анфас и према фотографијама постављао портрет у глини. Модел би затим позирао једном или више пута. Неке споменичке целине изводио је са архитектором, па су уз обелиск постављене и фигуре. Портрети које је радио за споменичке бисте убедљиви су и снажни. На лични позив или по наруџбини извајао је на стотине портрета државника, глумаца, музичара, песника, људи са карактеристичним изразом лица.

Крстић портретиста заснива своју опажајност на целокупности усвајања људског бића, најчешће лично бираног модела. На тај начин, дубину и интересовање за одабрани лик преточиће у надахнуту студију карактера портретисане личности. То показује да се скулптор увек трудио да упозна свој модел лично, по потреби и преко родбине.

Из целокупне заоставштине Крстићеве портретски сегмент је најбројнији и посебно је занимљив по својој историјско-документарној вредности. То је и разумљиво будући да су заступљене многе историјске личности, односно личности из области културе, глумци, певачи, сликари. Посматрајући кроз историју на европском нивоу и шире, одувек су уметници били заокупљени људским ликом. Глава – портрет или аутопортрет, омогућава уметнику да у први план стави бављење људском природом, унутарњим превирањем, сталним преиспитивањем сопствене и генерално позиције човека у једном тренутку у времену. И скоро увек се представа портрета или главе своди на интимистичко представљање субјективног расположења.

---

⁴⁸ Преузето из: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995. године.

Да је он тражени портретиста потврђују бројни радови. Из овог периода могу се истаћи следећи бронзани портрети: *књижевник Бранко Ђопић* из 1947; *академик Синиша Станковић*, 1948; академик, сликар *Иван Радовић* и архитекта *Александар Ђорђевић* који је пројектовао зграду Белог двора из 1950; *Композитор Корнелије Станковић* из 1951; *Композитор Петар Коњовић*, 1954; доктор *Александар Костић*, 1969, професор тех. факултета *Мића Димитријевић*; *ливац Јеремић* (кат. бр. 36) из 1978. године. Најновији међу њима је *Портрет Добрице Ђосића* из 1994. и *Портрет Николе Кусовца* из 1997. године,⁴⁹ који по креативним вредностима сврставају Крстића међу наше најбоље савремене портретисте. Код неких портрета форме су нешто конструктивно сведеније, подређене експресији као код бронзаног портрета композитора *Петра Коњовића* из 1956.⁵⁰ Његови портрети као да живе, сваки показује карактерне особине човека који је представљен. Дobar део портрета урадио је за Париз, Рим, Њујорк и Онтарио у Канади. Израдио је и седам портрета директора Хидрометеоролошког завода у Београду.⁵¹

У многим градовима бивше Југославије – дуж Србије и Босне и Херцеговине по наруџбини или конкурсом, реализовао је и поставио око стотину бронзаних биста народних хероја између којих су: *Ратко Митровић* из 1946, *Др Ж. Фогарош*, 1947; три народна хероја (*Т. Драговић*, *Ђ. Димитријевић Артем* и *М. Урошевић*) из 1953. године за „Црвену заставу” у Крагујевцу; *С. Ераковић Страхиња*, 1955. за Прокупље; *Душан Томашевић* и *Љубиша Миодраговић* 1956. године за Пријепоље; затим радио је *Вука Караџића* из 1960. године⁵² за истоимену основну школу у Далматинској улици у Београду. Такође, *Стевана Филиповића* и *Ратка Павловића* из 1966. године. Крстић је и овде дао маха широким плановима које је обогатио експресијом, снагом унутрашњег израза какав је одговарао таквим херојима и таквом тренутку. Са особитом љубављу ради погрсје народног хероја *Дринке Павловић* из 1968, постављено испред истоимене школе у Косовској улици у Београду. Урађена је по идејној скици у гипсу с којом је учествовао на конкурс и при томе указао на пригодно укомпонован портрет са постаментом који истиче њену радну улогу – учитељице за катедром. Крстић се одлично служио фотографијом и успевао је да лик дочара верно и пластично.⁵³

Оданост родном крају Милован Крстић исказује поново, радећи три спомен-обележја у Нишу: бисту *Вука Караџића* 1961, испред зграде Скупштине града, *Родољуба Чолаковића* за истоимену школу из 1984. и *Надежде Петровић*⁵⁴ из 1998. године на Кеју Кола српских сестара. Комисија за израду споменика није могла да се сагласи какву Надежду хоће тако да је Крстић

49 Исто.

50 Један примерак ове скулптуре се налази у Музеју савремене уметности у Београду, а други у приватном власништву породице Коњовић.

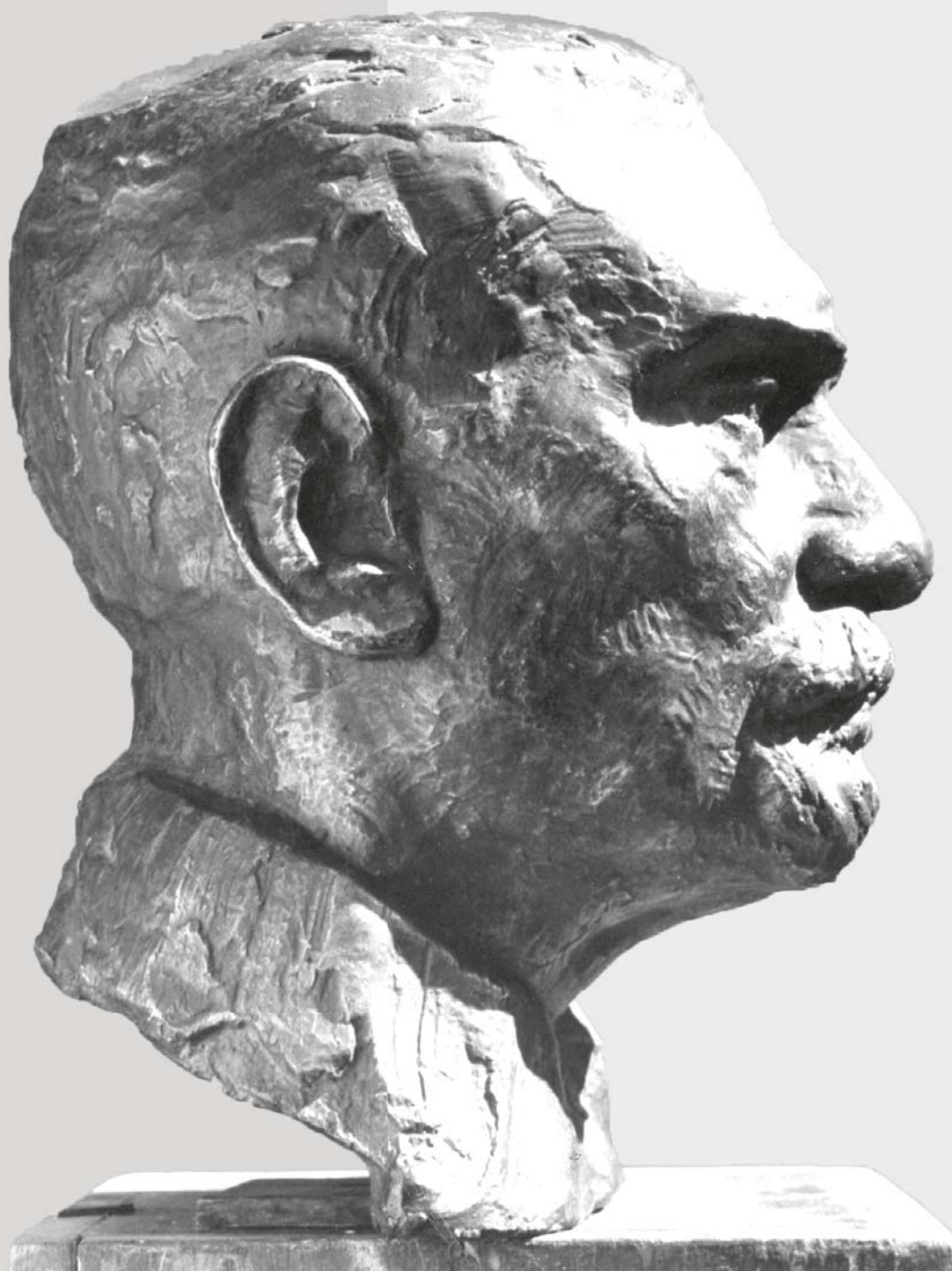
51 По казивању супруге Ђурђице Цахе Крстић. Портрети нису више у згради Хидрометеоролошког завода.

52 Дарко Шаренац, *Београдска скулптура у слободном простору*, Београд, 1950; *Сто десет година основне школе Вук Караџић у Београду 1851–1961*, Београд, 1961, 14.

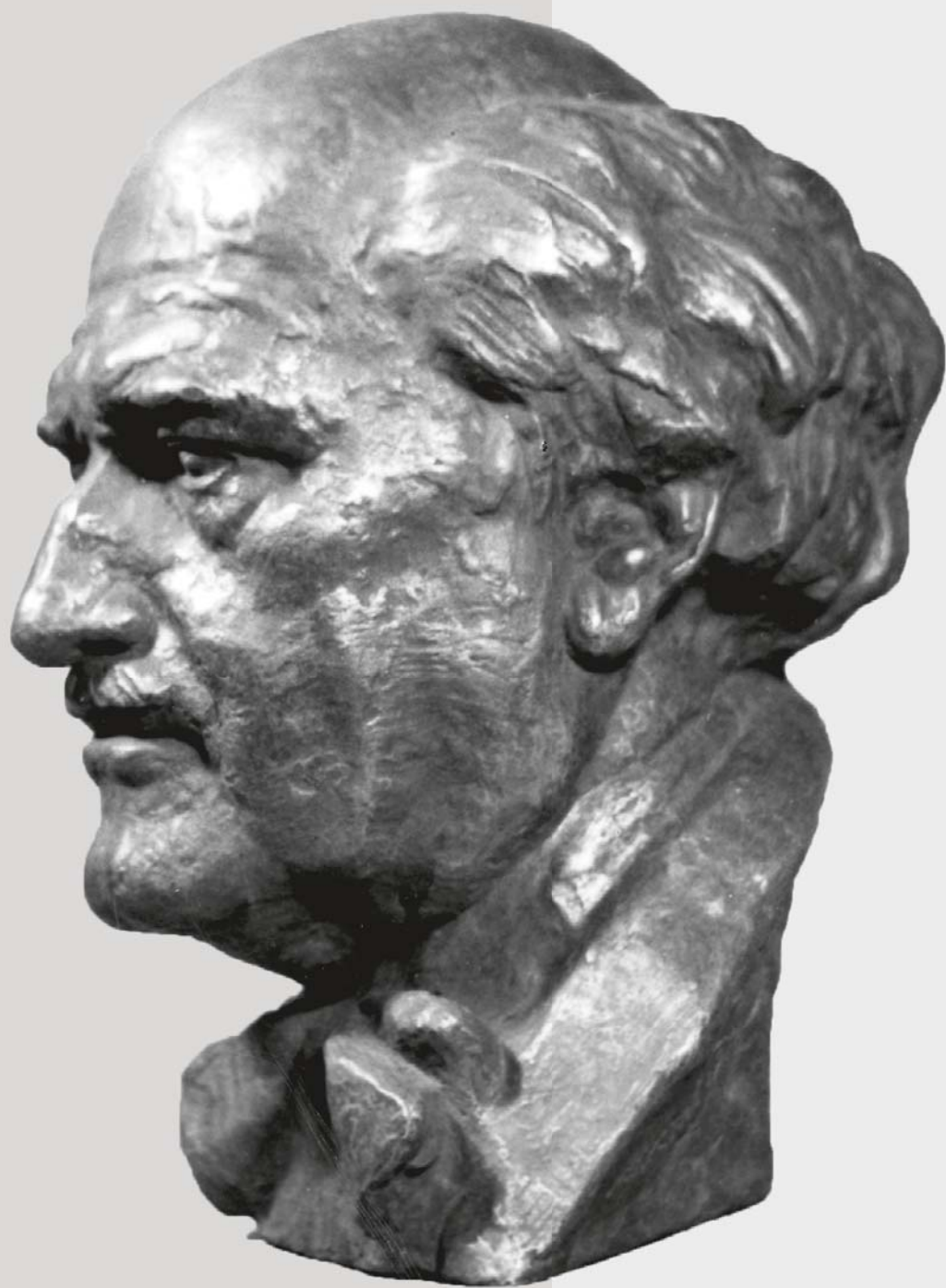
53 Милун Митровић, *Ликовни кругови – Уметност и уметници*, 1943–2003, 37.

54 Надежда Петровић (1873–1915) била је најзначајнија сликарка с краја 19. и почетка 20. века. У селу Сићево недалеко од Ниша организовала је Прву колонију на Балкану 1905. године.

Композитор Петар Коњовић, бронза, 1954.

Александар Костић, бронза, 1969.

Мали Зоран, бронза, 1951.

Мика Антић са својом бистом, бронза, 1982.

израдио више скица. Скулптура је постављена после скоро целе деценије од конкурса. Споменик је откривен 20. августа 1998, а окупљенима се обратила и Катерина Амброзић (1925–2003), ликовни критичар и историчар уметности. Фигура сликарке са палетом која у доњем делу наговештава жив покрет слична је њеној познатој фотографији из 1915. године, где је снимљена као болничарка у покрету.⁵⁵ Такође, грб на згради Универзитета бивше Бановине је дело његових руку.⁵⁶ Исте године Крстић ће израдити и један од значајнијих портрета који се истиче лепотом лика – то је биста *Радоја Домановића*, највећег сатиричара у историји српске књижевности. Постављена је у холу главног улаза у истоименој школи у Нишу.⁵⁷

Схватајући скулптуру као животни позив, Крстић се интересовао за њене бројне изражајне могућности. Занимљива остварења у овом раду чине бронзане плакете и медаље, међу којима се истичу портрети: *Вука Караџића* из 1964, *Јована Цвијића* из 1970, *Јована Поповића* из 1979. (кат. бр. 73), *Оскара Давича* из 1980. (кат. бр. 76), *Мој стриц* (кат. бр. 80) из 1982. године.

У Крстићевом опусу заступљени су и ликови деце. Познато је да је лик детета инспирисао уметнике од најранијег времена. Мада вајање детета захтева већу виртуозност и рутину него вајање портрета одраслих, оно с друге стране пружа уметнику веће могућности слободног изражавања. Сви ти малишани инспирисали су скулпторе за веома успела уметничка остварења, а у појединим случајевима, као код Милована Крстића, на пример, неки од дечјих портрета спадају међу најуспелије радове – његов први извајани *Портрет дечака* из 1937. (кат. бр. 1) или пак *Мали Зоран* из 1951. године.⁵⁸ Може се запазити посебно Крстићево достигнуће радом у мермеру на дечјим портретима, као што су *Јелене Мирковић* и *Верице Цветковић*, (кат. бр. 45 и 46), оба из 1983, где видимо његово знање о природно естетској моћи камена – мермера, као материјала и једну сугестивну моделацију и студиозност. Посебно се истиче мермерни портрет *Моја супруга Ђурђа* (кат. бр. 31) из 1976. године, где показује склоност ка синтези, стилизацији и где је дошао до једне кристалисане форме без посредника.⁵⁹

Задатак који себи поставља Крстић портретиста – да на адекватан начин, а то је увек реалистички приступ, оплемењен познавањем психологије и тананашћу поступка – представи одређену личност, њен израз духа и карактер, скоро је увек успешно спроведен.

У свом најангажованијем периоду око израде портрета и монументалних композиција, са преко деведесет разноврсних остварења иза себе, Крстић је 1954. у Галерији УЛУС-а приредио своју прву самосталну изложбу, стављајући ликовној критици и публици на увид избор дела из свог дотадашњег рада. У закључку поводом изложбе је наглашено: „...упорним и стрпљивим радом неуморно је изграђивао своју вајарску физиономију и успео да своју ликовну културу подигне на

55 Павле Васић, „Скулптура Милована Крстића”, *Политика*, 18. јун 1977. године.

56 Драган Димитријевић, *Народне новине*, 15–16. август, 1998. године.

57 Драгомир Симић (дир. школе Р. Домановић), „Основна школа „Радоје Домановић””, *Школски лист*, Ниш, година IX, бр. 14, април, 2000.

58 Део је фонда Народне музеја у Београду.

59 Павле Васић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано.

висину на којој би многи наши вајари могли да му позавиде. Знајући да за уметничко стварање није довољан само таленат, он је кроз готово две деценије, путем постепене еволуције, тражио и усавршавао свој израз и у том погледу долазио до све бољих ликовних резултата“. Истакнуто је и да „... Крстићева уметност није стварана само ради себе, већ и ради оних којима је намењена и који ће њом да се користе. Њени корени су засађени на чврстом тлу земље у којој је и поникла и чија је средина надањује својим духом, Зато је његова скулптура увек прожета виталношћу, снагом. Он уме да обради један мотив и по неколико пута узастопце, а да се притом ипак не осети монотонија или манир. Код Крстића, свака скулптура има свој индивидуални карактер, свака живи својим засебним животом, и поред једнакости са другима”⁶⁰

Убрзо, организоваће још две самосталне изложбе, у Београду 1958. и једну у Нишу 1960. године. Поред портрета на изложбама запажене су и скулптуре: *Игра* (јаворово дрво) из 1952, *Купачица*, бронза из 1953, *Рађање из материје*⁶¹ и *Таоц* (крушково дрво), обе из 1954,⁶² *Игра са венцем*, бронза из 1954. године.

У послератном уметничком животу нарочито се запажа полет и развој скулптуре која је до пре треће–четврте деценије била сведена на мали број аутора. Она сада почиње више да се приказује и на посебним изложбама. На тај начин могло је да се сагледа све оно ново што доноси и како се даље развија.

Током шездесетих година уметничка активност у Београду је веома изражена кроз организовања културних манифестација, пре свега кроз отварања ликовних изложби међу којима и више самосталних изложби старијих уметника. Излагање дела Риста Стијовића 1951, Петра Палавичинија 1952, Сретена Стојановића 1953, Томе Росандића 1954. године и др. омогућило је културној јавности, а пре свега младим уметницима, да се упознају са доскора прокаженом уметношћу између два рата. Посебан догађај је представљала и изложба вајара светског гласа Хенрија Мура 1954, инспиративна за тражење нових путева у скулпторском стваралаштву. Изузетно значајан догађај у ликовном животу главног града био је и тај када је колекционар Павле Бељански 1952. пренео своју колекцију из Сомбора и приказао је у Београду, а са циљем упознавања савременика са нашом старијом уметношћу. Само током 1951. године у Београду је приређено дванаест самосталних изложби, две мање и четири велике колективне изложбе, што показује колико се уздигла наша ликовна уметност.

Поводом изложбе *Савремена српска скулптура* 1957. у Масариковој улици, Павле Васић у *Политици* истиче да су сасвим оправдано на овој изложби узели учешће и стари мајстори као што су Тома Росандић, потом Ото Лого, Франо Менегело, Динчић, Сава Сандић, Радета Станковић, Михаило Томић и Милован Крстић⁶³, који су много допринели својим радом између два рата да

60 Бранко Томановић, „Двије различите изложбе”, *Сусрети*, Цетиње, 1954. год. 2, бр. 12, 925–1027.

61 Град Београд поклон Индири Ганди, Индија.

62 Поклон маршалу Титу налази се у Кући цвећа у Београду.

63 Поред наведених на изложби су узели учешће и следећи уметници: Иванка Аџен-Петровић, Ана

М. Крстић са скулптуром Р. Домановића, 1998.

Полет, гипс, парковска скулптура, 1966.

српска скулптура добије данашњи полет.⁶⁴ Запажа се смелост и истраживачки дух појединаца, сличан ономе који се испољава у сликарству. Млади, ма како били екстремни, постављени су упоредо са старијима тако да могу лако да се праве поређења. Милован Крстић је изложио брижљиво обрађену *Скицу за фонтану* у којој је дошло до израза његово знање.⁶⁵ Ова УЛУС-ова изложба била је одлично примљена и у Скопљу.⁶⁶

Исте године, после дужег времена, сами вајари⁶⁷ су одлучили да изложе своје радове на отвореном простору под називом *Скулптура у природи* у Ташмајданском парку 1957, а на основу радова види се да наша скулптура доживљава динамичан развој. То је период када је Милован Крстић заокупљен покретом у својим делима. Један примерак скулптуре у простору је и женски акт *Полет*, гипс из 1966. године, где је у исто време изражена и једна динамична полетна тежња која ће касније све више привлачити Крстића, задајући му бројне проблеме са покретом у простору које ће он постепено савлађивати. Павле Васић у свом напису о изложби каже: „Милован Крстић, који тражи ново ван уобичајених оквира, ризикујући своју већ утврђену репутацију”.⁶⁸

Следеће, 1958. године на истом месту група *Простор* организује изложбу у простору који јој одговара а не под вештачким или незгодним условима изложбених просторија, пише Павле Васић. Док су раније чланови ове групе тражили свој израз у апстрактним формама, данас је фигуративни карактер однео превагу, а излагачи су потражили инспирацију у облицима виђеним у природи.⁶⁹

У исто време 1958. је организована и друга самостална изложба Милована Крстића у Галерији УЛУС-а, сасвим другачијег карактера од поменуте. Његова реалистичка природа је заинтересована за нијансе опсервирања, за психологију модела. Великом спонтаношћу и сигурношћу он показује да је вајар који темељно влада финесама заната. Најбољи резултати су остварени у портретима. Његове играчице обрађене су озбиљно и солидно, али нешто усиљено – покушаји да се прикаже савременије још не делују убедљиво.⁷⁰

Око 1957. године занимљиво је уочити и једну међуфазу Крстићевог интересовања остварену у свега неколико скулптура инспирисаних грањем, сплетом и кретањем витких облика и њиховим захватањем простора. Ове гранолике скулптуре уопштене обележјима људског тела наговештавале су једну наизглед сасвим другу категорију тордирано спојених маса, које углавном

Бешлић, Марко Брежанин, Крунослав Буљевић, Војислав Вујисић, Нандор Глид, Радмила Граовац, Стеван Дукић, Никола Јанковић, Олга Јанчић, Е. Степанчић, Живорад Михајловић, Владета – Шепа Петрић, Миша Поповић, Ратимир Стојадиновић, Војин Стојић, Радивој Суботички.

64 Павле Васић, „Савремена српска скулптура”, у изложбеном павиљону у Масариковој улици, *Политика*, 20. јануара 1957. године. 65 Исто.

66 Репродукција Скица за фонтану са УЛУС-ове изложбе у Скопљу. *Борба*, 9. децембар 1957. године.

67 (Ана Бешлић, Олга Јеврић, Јован Кратохвил, Миша Поповић, Милош Сарић, Јован Солдатовић, Ратимир Стојадиновић, Анте Гржетић, Никола – Кока Јанковић, Милован Крстић, Петар Палавичини, Ристо Стијовић, Сава Сандић, Славољуб – Вава Станковић, Олга Јеврић, Оља Ивањицки).

68 Павле Васић, „Скулптура у природи”, *Политика*, 28. августа 1957.

69 Павле Васић, „Две изложбе скулптура”, *Политика*, Београд, 4. маја 1958.

70 Исто.

Грање, 1957.

граде сусрете двојних елемената међусобно стопљених смислом мушко-женског принципа, изведене у једној серији теракота.⁷¹ Из овог циклуса једна бронзана статуа која симболизује кружење воде која је неуништива – симбол живота на нашој планети, требало је да допринесе естетици нове централне зграде Светске хидрометеоролошке службе у Женеви.⁷² До реализације ипак није дошло због промене директора Хидрометеоролошког завода у Београду који је био и посредник. Споменик се данас налази испред зграде за менталне болести у нишкој Топоници.⁷³ Једну скулптуру из овог циклуса откупило је Београдско сајмиште. Тако је Крстић постепено и ненаметљиво из фигуралне симболике трагао за превођењем обликованости ка синтези скулпторске масе. Ова мала серија скулптура инспирисана грањем *Игра у шуми*⁷⁴ или неколико студија птица (кат. бр. 14, 56, 58) за неко време су задовољиле Крстићев скулпторски резон у градњи облика, али се испоставило да је то само прелазна фаза ка могућој новој концепцији споменичке пластике. Проблематиком ове скулптуре Крстић ствара терен интересовања за монументализацију простора, за једну другачију претпоставку о таквим могућностима. То је период када је Милован Крстић заокупљен покретом у својим делима.

---

71 Коста Богдановић у Група аутора: *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано.

72 Из документације Одељења историје уметности Народног музеја у Нишу, Пројекат о реализацији бр. 23.028/S / BMT/ V/ DON, 27. фебруар 1998. године.

73 Б. Марјановић, „Скулптура у Женеви”, *Експрес политика*, 10. април 1998. године.

74 Репродуковано у: *Политика*, 24. септембар 1958. и *Борба*, 25. септембар 1958. године.

М. Крстић са скулптуром *Живот*, 1998.

Модерна струјања у оквиру његових асоцијативних стремљења (1968–1994)

Захваћен таласом општег одступања од такозваног реалистичког поступка и Крстић ће, додуше опрезно, почети да се служи имагинативним формама али не и апстрактним, већ са јасним асоцијативним алузијама на постојеће узорне у природи (птице у лету, балерине, гране дрвећа и сл.).

Овај покушај у преименовању природних облика у знак био је у ствари маневарски простор и припрема за општу корекцију његовог става у односу на скулптуру и на дотадашњи приступ.

Милован Крстић од 1968. године поред реалистичке форме почиње да ствара и дела асоцијативне садржине, а нека од њих су: *Кретање* (гипс) 1968; *Рибe* (теракота), *Издубљена форма*, теракота (кат. бр. 26), *Композиција*, бронза, *Ритам јајастих форми*, грчки мермер, *Композиција*, бронза, *Витална форма*, мермер, *Птица*, мермер (кат. бр. 30), *Крила мира*, венчачки мермер, настали 1976. године. Затим, *Јаје* (1977), *Месечеве рефлексije*, полирана бронза, *Талас*, крушково дрво, *Увијена форма*, дрво граб, из 1982; *Осматрач*, бронза (кат. бр. 48), *Пуне форме* и *Скица за фонтану*, гипс из 1985; *Извор*, камен из 1987; *Живот*, бронза (кат. бр. 56) из 1990. године; *Поетски трагови у времену*, теракота и *Тензија*, полирана бронза из 1994. године. И овде, поред опробаних материјала као што су бронза и гвожђе, Крстић је као ретко ко од вајара толико храбар да своје излете у апстракцију или асоцијативне форме остварује помоћу мермера или теракоте, материјала који су иначе у нашем сећању трајно везани за класичну скулптуру.⁷⁵ Сам је знао да каже „мени није довољно да материјал остане првобитан, већ да му наметнем свој језик”.

У основи то су духовите стилизације једне широке и многостране љубопитљивости, коју некад носе асоцијације, некад култура, која једном пронађе најсрећније решење, а други пут се замрси у префорсираним трансплантацијама.⁷⁶ Крстић је од оних уметника који до нових облика не долазе рушећи старо већ доградњом на стално провераваним, раније оствареним решењима. Извесна флексибилност је код њега увек условљена личним схватањима, стеченим знањем о симултаним појавама које су се јављале у нашој уметности, као нпр. стваралаштво Ане Бешлић или пак низа скулптора које су изашли из атељеа Томе Росандића. Интуитивно је ишао за пластичном обрадом облика, као и за извесним композиционим постулатима које су ти покушаји учинили занимљивим за око, али не ослобођеним и неких сећања на негативне волумене Хенрија

⁷⁵ Миодраг Коларић, *Скулптура Милована Крстића*, поводом изложбе у Галерији Дома ЈНА у Београду, 1977. године.

⁷⁶ Мића Поповић, *Изложба сарадника Мајсторске радионице Томе Росандића*, Београд 1954. године.

Мура.⁷⁷ Не ослања се ни обавезно а ни директно, на актуелне помодне, авангардне трендове и његово дело се не може експлицитно сврстати у неко од постојећих сазвежђа у српској скулптури.

У седмој деценији долази до једног заокрета, дакле однос апстрактног и фигуративног у свим гранама уметности је превагнуо у корист овог другог схватања, које је најмногбројније у сликарству, али готово исто толико и у графици и вајарству. Прошао је онај велики полет апстрактне уметности, када је на изложбама било тешко наћи фигурални мотив. Што се тиче фигуративног сликарства, оно се често налази у области или тачније на граници асоцијативног и само насловом показује жељу аутора да се прилагоди новом таласу фигуративности који је већ поодавно почео да смењује апстрактну уметност, закључује Павле Васић у свом чланку у *Политици* из 1966. године.⁷⁸

У овом периоду направљен је један пресек Крстићевог плодног уметничког опуса. Он се представио београдској публици кроз изложбу у Галерији Дома ЈНА 1977. године на један озбиљан и исцрпан начин. Поред уобичајеног каталога Галерије, Крстић је издао и врло успелу монографију са текстовима Павла Васића, Косте Богдановића и Љубомира Јанковића. Изложена дела су Крстића представила као веома плодног и разноврсног уметника. Изложио је шездесет радова од око триста скулптура колико је остварио до тада.⁷⁹ Приказао је портрете, актове, фигуре, анималистичке мотиве, композиције, асоцијативне форме, све изведене у трајном материјалу. Опредељивао се за различите вајарске поступке, синтетизовао форму или је разуђивао до импресионистички живе и трепераве фактуре, ослобађао дословног фигуративног тумачења за рачун чистих до асоцијативних значења, стилизованих ритмова. Трудио се да нађе себе у властитом уметничком изразу. Како каже Никола Кусовац, он не спада у уметнике који трагају за новим стваралачким путевима, већ иде опробаним и провереним средствима без великих лутања и скокова, креће се утртим стазама уметности али не пасивно већ настојећи да их прошири и утврди. На тај начин, снагом своје воље и љубављу према вајарству, намеће се једном многобројном делу нашег друштва подижући његову уметничку свест и његов укус до нове праве уметности. Такво деловање одређује Крстићу значајно место у нашој историји културе и уметности.

---

77 Павле Васић, „Скулптура Милована Крстића, поводом изложбе у Галерији Дома ЈНА”, *Политика*, 18. јун 1977. године.

78 Павле Васић, „Преоријентација ка фигуративном”, *Политика*, 28. октобар 1966, 11.

79 Никола Кусовац, „Изненађење, изложба скулптура Милована Крстића”, *Експрес политика*, 20. јуна 1977. године.

Женски актови (1935–2002)

Од самих стваралачких почетака, за Крстића је лепо женско тело било неисцрпна инспирација. Често је знао да каже: „за мене су два најлепша облика на свету жена и коњ”.⁸⁰ Уметник води лични дијалог са вишевековном традицијом, старе мајсторе следи и поштује, али истовремено има потребу да настави на свој начин. Небројено пута понавља један те исти мотив, наго женско тело, чиме наглашава важност мотива. Од праисторијске *Вилендорфске Венере*, наго женско тело појављује се као симбол плодности, продужетак врсте, исконска потреба човечанства.

Крстић се слободно препушта осећањима пред добро обликованим телом, одмереним покретом и формом која узбуђује. Тада је „проблем реалне и апстрактне форме небитан” што потврђује његов давно изречен став.

Крстић се није ослободио своје перцепције и мотива ни у слободној скулптури. Са схватањем да не ствара уметност која је сама себи циљ већ која је саставни део велике животне истине и животног амбијента, доследно, без недовршених експеримената, спроводио је чврстоћу у концепцији и јединство у поступку и трагао за методом и изграђивањем својих личних склоности у решавању форме. Држећи се постулата да скулптор мора да остане свестан занатлија (према Херберту Риду),⁸¹ у својим скулптурама изражајна средства одређује према теми и материјалу у низу актова и слободних фигура, који су настајали од 1935. године па до краја живота. Поштује захтеве које намеће материјал до те мере да се његове скулптуре могу тумачити као „поетско виђење материјала”.⁸²

После неколико скулптура израђених у камену из нишког периода, Крстић открива племенитост дрвета која просто мами на израду нежних девојачких актова. Тако ће своју сензибилну и топлу експресију остварити првенствено у дрвету. Његово интересовање за људску фигуру, за акт девојчице, неизбежно га по афинитету зближава са Ристом Стијовићем који је код нас први почео да ради у сличном духу. Неке од његових љупких женских актова у крушковом, багреновом или јаворовом дрвету су: *Игра* из 1952; *Женски акт* (кат. бр. 7) из 1954; *Девојчица са драперијом*, крушково дрво из 1976.⁸³ Тој породици припада и елегантна *Девојчица каријатида* из 1959. године (кат. бр. 10), у којој је присутна и једна лака сецесионистичка нота. Сличне су и скулптуре: *Жена са драперијом*, трешњево дрво из 1955; *Девојка*, акт (кат. бр. 9), крушково дрво из 1958; *Буђење*, трешњево дрво из 1963. на којима су мекоћа и елеганција мајоловске форме

80 Марија Галић, Драгољуб Стојковић, „Савременик двадесетог века није доживео да буде схваћен”, *Балкан*, 16. мај 2004. 13.

81 Херберт Рид, *Историја савремене скулптуре*, Југославија, Београд, 1966 (преузето из: Миодраг Б. Протић, *Југословенска скулптура 1870–1950*, Београд, 1975).

82 Коста Богдановић, *Милован Крстић*, каталог изложбе, Народни универзитет „Браћа Стаменковић”, Београд, 1982, 3.

83 Скулптура је настала 1976. иако у часопису *Развитак* бр. 3, стр. 51. стоји 1986. године.

Милош Минић, министар иностраних послова предаје скулптуру Индири Ганди, Београд, 1954.

срећно извучене из чврсте и веома сажете масе. Поменућемо и женске актове који израћају из саме материје: *Раћање из материје* из 1954. поклоњена је Индири Ганди, или *Таоц* из 1954. године. Такође, у дрвету урадиће и композиције од по две фигуре као што је: *Љубав* (јасеново дрво) из 1959. и *Страст* из 1964. и др.

Није тешко уочити да је Крстић просто опседнут покретом чак и тамо где су његови волумени чврсто укопани у масу. У сваком његовом материјалу, било да је у питању камен, бронза, дрво или теракота, увек постоји неко средиште из којег се врши притисак на форму и то не само у оном уобичајеном и често практикованом смислу, када се форма довршава ослобађањем од тежине, већ и на неки посебан и само њему својствен начин, динамиком и покретљивошћу самих волумена. Кад моделује своје бројне бронзане играчице, *Купачица* из 1953; *Игра с венцем* из 1954; *Играчица*, акт 1957; *Игра I*, 1957; *Игра II*, 1957; *Игра*, три женске фигуре из 1957. (кат. бр. 8); *Игра*, 1960. (кат. бр. 12); *Плесачица и Чешљање* из 1973; *Атлетичарка*, бронза, 1974. он то чини на начин који је исто толико поетски колико и занатски коректан, па је чак склон и стилизацији. Али тамо где је успео да своју профилацију, не лишавајући је инерције, сасвим подреди покрету и да је, штавише, и поистовети са њом, оствариће и таква узорна дела као што је бронза под називом

*Играчица са обручем*⁸⁴ из 1968, један заиста вредан примерак наше скулптуре.⁸⁵ Њега привлачи свет балерина у тешким тренутним покретима, ухваћеним такорећи *ad vivum*, са уобичајеном сигурношћу. То су скице, али такође и фигуре природне величине. „Покрет треба уочити, усадити га у душу и тако га пренети у скулптуру, иначе је немогуће радити и зато уметник мора не само да види већ да осети и проживи оно што жели поново да оживи”.⁸⁶ Врхови наших прстију заструје неким тајанственим магнетизмом и руке чине покрет у напред и наоколо, покрет миловања.⁸⁷

Одушевљење за акт се огледа и у *Женском торзу* (мермер сивац) из 1966. (кат. бр. 15) и *Самоћа* (мермер сивац) из 1977. године (кат. бр. 35). Ове скулптуре садрже својеврсну стилизацију којом је превазиђена визуелна сензација облика, посебно у оним скулптурама које су изведене у бронзи и у дрвету.

Једна серија мермерних фигурина из Нишког музеја су изузетне вредности: *Одмор* женски акт, 1974. (кат. бр. 22), *На стени* 1992. (кат. бр. 59), *Одмор*, 1992. (кат. бр. 60), *Седећа фигура*, 1997. (кат. бр. 65) и *Одмор*, лежећи акт 1999. (кат. бр. 68).

Његова скулптура опседнута је култом облине, једрости, обиља волумена, а то видимо и из једног циклуса актова жена трудница, тема која га је јако заокупљала једно време.

Крстић, са изразом лица које зрачи добротом, ведрином и осмехом, наизглед мршав, али физички веома снажан, чврстих шака, последњи женски акт *Мисао* (кат. бр. 69) из 2002. је извајао у деведесет трећој години живота. За њу му је, како је рекао, мермер наручио и послао Никола Кусовац.⁸⁸ Окретао га је на постољу званом *Лејзи Сузан* које је купио у Њујорку. На питање новинара „зашто баш у камену, а не у бронзи”, кад је већ постојао оригинал у гипсу, Крстић је одговорио: „Циљ ми је да се још једном остварим, ... највеће задовољство за вајара је кад 'уђе' у камен”.⁸⁹ Почео је и завршио у камену. За ову скулптуру му је позирала једна лепа Нишлијка, по његовом сведочењу, лепа као Зона Замфирова. Био је то њен знак пријатељства према вајару који у то ратно доба никако није могао да нађе модел. Фигура је њена, лице је измењено да је нико не би препознао. Оригинал ове скулптуре у гипсу је урађен још 1942. године.

84 Скулптура *Игра са обручем*, бронза, 1968, 210 cm, својина је Ђуре Поповића из Београда, док је оригинал у гипсу својина Ђурђице Цахе Крстић.

85 Миодраг Коларић, „Скулптура Милована Крстића”, *Борба*, Београд, 18. јун 1977. године.

86 Сретен Стојановић, „Покрет у скулптури”, *О уметности и уметницима*, Београд, 1952, 27–31.

87 *Идеје српске уметничке критике и теорије, 1900–1950*, 2, Музеј савремене уметности, Београд, 1981, 18.

88 Наведено дело, Милун Митровић, 2003, 36.

89 Ново Томић, „Кад уђеш у камен”, *Новости*, 17. јануар 2005. године.

*Рађање из материје,
крушково дрво, 1954.*

*Женски акт,
багремово дрво,
1954.*

*Таоц,
крушково
дрво, 1954.*

Страст,
багремово дрво, 1964.

Купачица, бронза, 1953.

Игра с венцем, бронза, 1954.

Играчица, бронза, 1957.

Играчица са обручем, бронза, 1968.

*Атлетичарка,
бронза, 1974.*

Плесачица, бронза, 1973.

Купачица,
венчачки мермер, 1945.

Одмор, мермер 1974.
(кат бр. 22)

М. Крстић, 1960.

Цртежи (1933–1972)

Крстића видимо и као цртача. Његов иконографски репертоар цртежа обухвата низ женских актова, портрета пријатеља, илустрација књига.

Естетичка и етичка визија Милована Крстића увек рачуна са људским телом као средиштем *corpus mundi*. Људска фигура је за њега увек била у фокусу и до краја стваралаштва он се ње није одрекао. Тело је за овог уметника базична, комплексна форма. На његовим цртежима има нечег иманентног, скулпторалног. Зато нећемо погрешити ако кажемо да је Крстићеве цртеже израдила рука клесара. Потврђено је мишљење да се једва може у потпуности сагледати дело једног уметника и схватити његова личност без доброг познавања његовог цртежа.⁹⁰

Нишки музеј поседује двадесет три цртежа женских актова, насталих после завршетка школовања у периоду од 1933. па све до 1972. године. Цртежи су израђени на папиру *енгр*, формата 40 x 29,5 цм, осим једног урађеног сангвином, формата 45 x 22 цм. Цртежи показују да за њега женско тело није имало тајни. Са урођеним осећајем доброг опсерватора Милован Крстић ипак у цртању женског тела није приступао рутински већ надахнуто, чак понекад са наглашеним осећајем за сензуалност модела. Та његова особина се нарочито изразила кроз цртеже обележене кат. бр. 112, 117, 118, 119 и 120. Било да су начињени оловком, угљем, пастелом, сепијом или сангвином, Крстићеве цртежи су снажни и богати. Једноставни са становишта иконографског аспекта, еротике, имагинације и ликовног квалитета. На посебним листовима је такође цртао нагу женску фигуру. У њима ишчитавамо читаво богатство једне аутентичне цртачке инвенције, те идеје изнесене кроз кроки (кат. бр. 128, 131, 132).

У његовој радној свесци налази се двадесет осам портрета, женских и мушких ликова, познаника, пријатеља и колега, који речито говоре о његовој склоности ка портретисању. Цртежи из ове групе, које још увек сматрамо раним радовима који показују извесну тврдоћу у извођењу, ипак нас „обавештавају” о свим позитивним особинама стила, непосредног доживљавања и моделирања сенкама које су постигнуте цртачким интервенцијама различитог интензитета. Поменућемо портрете његових колега, *Александра Шакића*, вајара из 1941. као и сликара *Мирољуба Алексића*, који је највероватније настао у истом периоду, затим његов *Аутопортрет* у оловци из 1943. (кат. бр. 135). Независно од временских одредница, од цртежа ипак издвајамо као највећи домет *Портрет мушкарца* из 1943, *Цртеж мајке* из 1944. (кат. бр. 113), цртани оловком и портрет звани *Бата Драги* из 1954. године, цртан пресованим угљем.

Милован Крстић је овим делима прилазио као скулптор, не као цртач, преокупиран морфологијом нагог женског тела или изразом лица. Његови цртежи су можда лишени активног

⁹⁰ Вања Краут, *Зборник за ликовне уметности* бр. 13, Нови Сад, 1977, 285.

стваралачког учешћа у грађењу финеса и психолошких истраживања једног Лотрека, али им не мања прецизна нотација покрета и динамика фигуре у покрету. Посебан део његовог богатог опуса чине портрети виђенијих суграђана. По конкретизацији ликова и префињености обликовања Милован Крстић неоспорно припада врху српског портретног сликарства.

На његов начин рада и тематику свакако су утицали његови наставници у Уметничкој школи, али може се рећи да ништа мањи није био утицај уметничких дела из готово свих европских музеја. Поменућемо да је Крстић у свом дугом и активном уметничком животу са необичном вештином урадио и завидну серију акварела, чиме се придружио бројним вајарима као што су Роден и Хенри Мур.

Ма колико да су Крстићеви радови разнолики, они одају додир свога творца, знак оригиналне уметности. То се може рећи за целокупно његово стваралаштво, његове скулптуре, портрете, актове, цртеже и путне белешке.

Крстић се поред уметничког стваралаштва од 1936. године бавио и педагошким радом са мањим прекидима. Залагао се непрекидно за ликовно васпитање које је сматрао темељом културе једног народа, да радна места буду попуњена стручним кадром широм земље. Радови његових ученика излагани на самосталним изложбама представљају одређени допринос визуелној култури младих код нас. Као ликовни стваралац својим радом допринео је развоју ликовног стваралаштва. Својим друштвено-уметничким деловањем дао је велики допринос укупном развоју културе у нашој земљи.

Био је члан УЛУС-а и УЛУЈ-а од 1950. године и редовно је излагао на њиховим изложбама. Први пут излаже у Нишу 1944. године на заједничкој изложби у Учитељском дому, а своју прву самосталну изложбу организовао је 1954. у Београду у Галерији УЛУС-а. Велика ретроспективна изложба организована му је у Београду 1977. у Галерији Дома ЈНА и у Нишу 1996. године у просторијама Галерије савремене ликовне уметности. Као ученик Уметничке школе био је заступљен и на изложби *Уметничка школа у Београду 1919–1939.* одржаној 1987. године у Београду. Исте године излагао је и на Ликовној изложби *Професора и ученика гимназије и средњих стручних школа у Зајечару 1837–1987,* у оквиру прославе 150 година Гимназије у Зајечару.

Студијски је боравио у Лондону, Паризу, Риму, Софији, Лењинграду, Москви, Амстердаму и Њујорку.

Добитник је већег броја награда и признања међу којима су: *Сребрна плакета града Београда* 1969. године; *Повеља Друштва ликовних педагога Београда* 1974; УЛУС-ова повеља за залагање и доприносе у развоју ликовних делатности 1975. године. За живота је био одликован и Орденом заслуга за народ са сребрним зрацима 1986. године.⁹¹

---

⁹¹ Из Архива документације Збирке историје уметности Народног музеја у Нишу (на основу оригиналног документа о одликовању, Указом Председништва СФР Југославије број 151 из 1986. године).

Моја мајка,
цртеж оловком, 1940.

Мирољуб Алексић, цртеж оловком, 1941.

Александар Шакић,
цртеж оловком, 1941.

Портрет мушкарца,
цртеж оловком, 1943.

18-II-43
М.М.

Бата Драги, цртеж,
пресовани угаљ, 1954.

Његова уметничка дела чувају се у Народном музеју у Нишу, Народном музеју у Београду, Музеју савремене уметности и Историјском музеју у Београду, Народном музеју у Зајечару, Народном музеју у Крушевцу, Музеју у Бору, на Новом гробљу у Београду (двадесет пет дела), галеријама и приватним колекцијама широм Србије и ван ње. Нека од њих су у поседу културних и друштвено-политичких институција, многих знаменитих личности у свету и код нас, као и бројних нишких и београдских породица. Многе његове монументалне скулптуре и спомен-бисте красе паркове у градовима и местима широм бивше Југославије. Известан број његових дела поклоњен је страним државницима, Леониду Брежњеву и Индири Ганди.

Милован Крстић, који је поживео безмало читав један век, дугим и преданим радом потврдио је себе као изузетног уметника, заљубљеника у вајарство, ангажованог и плодотворног посленика у оплемењивању и обогаћивању наше културе у целини. Нема сумње, тако је заслужио високо место међу савременицима и у историји српске скулптуре.

Дуговечан и плоносан живот вајара Милована Крстића угасио се 2005. године у Београду, у деведесет шестој години живота.

Дела Милована Крстића из Народног музеја у Нишу

Традиција и наше наслеђе поимања скулптуре на овом подручју условљени су суштинским опредељењем вековима доминирајућег православља – средњовековном ставу према (не) приказивању ликова у пластици. Томе треба додати и материјалну захтевност рада у вајарству као и „техничко-технолошко сиромаштво”.⁹² У том светлу можемо разумети и чињеницу да у Народном музеју у Нишу који је основан 1933. године, међу предметима уметничке збирке не налазимо ниједну скулптуру набављену пре 1951. године.

Стручним радом и залагањем кустоса, из године у годину повећаван је број музејских предмета, тако да се данас у фонду Збирке историје уметности чува 1055 уметничких дела (слике, скулптуре, графике, цртежи), од којих 152 вајарска дела настала у временском периоду од 1891. до 2018. године.

Сегмент уметничког блага Народног музеја у Нишу, поред осталих збирки (археологије, нумизматике, етнологије, историје, заоставштина Бранка Миљковића и Стевана Сремца) представља, као део историјско-уметничке збирке и збирка скулптура која је почела да се формира тек после Другог светског рата. Углавном откупима и поклонима, најчешће друштвено-политичких организација, као што су Савет за просвету и културу Народне Републике Србије или Народни одбор Среза Ниш. Било је и појединачних поклона аутора, али и уступања једног броја дела Народног музеја у Београду, па је тако Нишки музеј 1953. године добио скулптуре једног Ивана Мештровића, Петра Палавичинија, Антуна Аугустинчића, Ђорђа Јовановића.⁹³ Касније у Музеј стиже још дела значајних вајара као што су: Драгомир Арамбашић, Петар Убавкић, Франо Кршинић, Марин Студин, Ристо Стијовић, Илија Коларевић, Радмила Граовац, Градимир Алексић, Коста Богдановић, Оља Ивањицки, Мира Јуришић, Борис Анастасијевић, Михаило Томић, Милија Нешић, Сава и Мира Сандић и др.⁹⁴ Такође, у Музеју се чувају и дела вајара из Ниша као што су: Милован Крстић, Никола Антов, Сретен Даниловић, Душан Донков, Душан Николић, Василије Перевалов, Александар Шакић,⁹⁵ Мирољуб Костић, Влада Новаковић.

Део ове значајне збирке чини заоставштина Милована Крстића која је у ствари и њен најбројнији сегмент, а садржи 136 уметничких дела, од чега 69 скулптура, 19 рељефа – плакета и медаља, 26 цртежа и 22 акварела. Ради се о изузетно вредним остварењима насталим у распону од преко пола века (1937–2002). Већи број дела су поклон самог аутора или његове супруге, др Ђурђице Цахе Крстић.

⁹² Лазар Трифуновић, „Путеви и раскршћа српске скулптуре”, *Уметност*, 22, Београд, 1970, 5–32.

⁹³ Живорад Петровић, *Монографија – Народни музеј у Нишу 1933–2003*, Ниш, 2000, 215.

⁹⁴ Наташа Дрча, „Скулптура у Народном музеју у Нишу”, *Зборник* бр. 12, Народни музеј Ниш, 2003, 143–147.

⁹⁵ Наташа Дрча, *Ликовни уметници Ниша 1945–1979*, Народни музеј Ниш, Ниш, 2000.

Из документације видимо да су прве Крстићеве скулптуре у Народни музеј у Нишу пристигле давне 1960. године као поклон градских власти, Народног одбора Среза Ниш и Народног одбора Општине Ниш. То су бронзане фигуре његових познатих играчица (кат. бр. 8 и 12) из 1960. године, као и једна *Девојчица каријатида*, у теракоти (кат. бр. 10).

У Музеј 1996. године стиже и први Крстићев акварел, *Четврта нишка на раду* (кат. бр. 93) из 1947. године. Збирка је попуњена са још пет дела 2001. године, од којих четири акварела: *Јабуре* из 1933. (кат. бр. 89); *Аутопортрет* из 1937. (кат. бр. 92); *Лука и Каштели-Сплит* из 1953. (кат. бр. 97 и 98) и једна бронзана скулптура, *Самоћа*, из 1977. године (кат. бр. 35).

Следеће, 2002. године Крстић поклања Музеју још две скулптуре: *Биста ливца Јеремића* из 1978. (кат. бр. 36) и *Купачица*, мермер из 1997. године, (кат. бр. 66).

Две године касније (2004) Крстић постаје највећи дародавац Народног музеја. У деведесет четвртој години живота, а само годину дана пре своје смрти,⁹⁶ на један посебан начин враћа се граду свог детињства. Он ће тада Народном музеју у Нишу поклонити педесет скулптура,⁹⁷ уз минималну надокнаду издвојену из градске касе.⁹⁸

Пут свог супруга следиће и др Ђурђица Цаха Крстић, која ће Нишком музеју у два наврата, 2012. и 2013. године, поклонити још осамдесет седам уметничких дела: скулптуре, рељефе, аквареле и цртеже. Такође, поклониће Музеју и једну свеску са цртежима, албуме са фотографијама, као и лична докумената. Ове 2018. године је поклонила још једну гипсану скулптуру која представља портрет дечака, насталу давне 1937. године. Из целокупне оставштине, видимо да се ради о изузетно вредним делима ствараним у периоду од 1937. до 2002. године.

Дела из Народног музеја у Нишу представљају највећу целину Крстићевих радова, у којој су покривене све фазе његовог стваралаштва у стилском и хронолошком погледу. Она је, на неки начин, и својеврстан мали преглед развоја вајарства код нас, у распону од седам деценија.

Скулптура Крстићева се од самих почетака држи реалних основа, са благом стилизацијом у актoвима жена, а од седамдесетих година почиње да се интересује и за апстрактне облике. Можда је боље рећи асоцијативне, јер, како је он сматрао, апстракција као мисао може да постоји, али не и као појава у природи, чији смо недељиви део. За њега је главна инспирација била природа.

По тематици коју је обрађивао, у Музеју су најбројнији његови портрети, женски актoви и асоцијативне скулптуре, али и изван број фигура животиња. Такође, у збирци су заступљени и његови цртежи и акварели. Дела су рађена у пуној пластици, рељефу и као плакете и медаљони,

⁹⁶ Део заоставштине (једанаест скулптура и четири слике) Милован Крстић хтео је да поклони Зајечарском музеју, граду у коме је провео део младости. После његове смрти, Ђурђица Цаха Крстић је три године очекивала да неко из Зајечарског музеја преузме скулптуре. Све ово је било забележено у *Политици* од 22. априла 2008. године. Захваљујући висprenости кустоса Нишког музеја, започети су преговори са његовом супругом Ђурђицом Цахом Крстић која је са одушевљењем прихватила предлог да се и остале скулптуре пребаце у Нишки музеј. На овај начин Град Ниш као оснивач и Музеј као установа културе извршили су и своју законску обавезу заштите вредног културног наслеђа.

⁹⁷ Тихомир Нешић, „Одлука српског вајара, Родном крају животно дело”, *Политика*, 13. децембар 2004, 16.

⁹⁸ Иако се у инвентарној књизи воде као откуп, аутору је исплаћена минимална сума новца од 500.000 динара, што видимо на основу уговора бр. 326/1-04 од 29. 06. 2004. године.

већином израђени у бронзи, камену и дрвету, ређе у теракоти и гипсу. Крстић је познавао карактеристике материјала, тако да је за сваку своју скулптуру користио онај материјал где ће његова скулптура најбоље доћи до изражаја. Користио је различито дрво (крушка, јавор, багрем, трешња, орах, јасен, граб), поштовао је његову структуру и користио његове природне особине.

Током много година свога рада Крстић је извајао велики број портрета, од дечјих, породичних, до портрета знаменитих личности из света науке и културе код нас. И они носе карактеристике његове скулптуре уопште. Из нишког, предратног периода у Музеју се чувају само три портрета, један од њих је уопште и први израђени Крстићев портрет, а то је *Портрет дечака* из 1937. (кат. бр. 1), суптилних, меких црта. На портрету је исказана дечја безазленост, а топлина која зрачи даје му драж непосредности. Такође, портрет *Моја мати* из 1941. (кат. бр. 2) године, у реалистичком маниру, као и *Студија за портрет* из 1945. године.

Милован Крстић од 1946. ради и живи у Београду. У том поратном периоду, највише током пете и шесте деценије, израдио је на десетине споменика са тематиком из НОБ-а. Када је та еуфорија прошла, Крстић се поново враћа својим интимним скулптурама.

Из послератног периода из нишке збирке по вредностима издвајају се портрети: *др Александра Костића*⁹⁹ из 1969. (кат. бр. 17), чији продуховљени израз лица, уз мекоћу модулације и богатство планова, готово да је у супротности са оштрином израза и *Милена Дравић* из 1975. (кат. бр. 24).

Такође, у збирци се чувају и портрети *Мирослава Чангаловића*¹⁰⁰ из 1980. (кат. бр. 37) и *Биста ливца Јеремића* из 1978. (кат. бр. 36), као и маркантни *Аутопортрет са беретком* из 1988. (кат. бр. 54). Карактеристика ових портрета је једна непосредност у извођењу, индивидуалност и психолошка опсервација, што показује да је Крстић портретиста од талента.

Може се запазити посебно Крстићево достигнуће радом у камену – мермеру на портретима *Јелена Мирковић* и *Верица Цветковић*, оба из 1983. (кат. бр. 45 и 46) и *Моја супруга Ђурђа* из 1976. (кат. бр. 31), у којима видимо једну сугестивну модулацију, студиозност и стилизацију прилагођену особеностима племенитог материјала.

Познато је да је у раду полазио од природе, рашчлањивао форме у портрету, мајоловски умекшавао масе људских фигура, нарочито женских актова и у композицијама тражио одређену ритмичност. У нашој збирци се чувају његове познате бронзане играчице: *Игра*, композиција од три женска акта из 1957. и *Игра* из 1960. године (кат. бр. 8 и 12). Можемо се сложити са констатацијом Павла Васића да је код представе трију играчица из 1957, повезаних у коло, изражена једна динамична полетна тежња, изузетне тензије и напетости, и да Крстић овакву смелост покрета

⁹⁹ Александар Ђ. Костић (1893–1983), био је један од оснивача, првих професора и декан Медицинског факултета у Београду. Такође је био оснивач Института за хистологију и ембриологију, као и Ветеринарског и Фармацеутског факултета у Београду.

¹⁰⁰ Мирослав Чангаловић (1921–1999), био је српски оперски и концертни певач, једно од највећих имена српске и шире, југословенске музичке уметности.

решава са сигурношћу у извођењу.¹⁰¹ Ово ћемо касније видети и на његовој познатој скулптури *Игра са обручем* из 1968. године, једној од најрепрезентативнијих у српској скулптури уопште.

Треба поменути и неколико девојачких фигура, извајаних у различитим врстама племенитог дрвета, које је обрађивао са подједнаком вештином као мермер. Крстић је одлично познавао карактеристике материјала, тако да је за сваку своју скулптуру користио онај који ће допринети да њене особености највише дођу до изражаја. Такве су: *Игра* (кат. бр. 5) из 1952, *Девојка*, 1958. (кат. бр. 9) и *Девојчица каријатида* (кат. бр. 10) из 1959. године, где је присутна и једна сецесионистичка нота.¹⁰² Затим, *Брат и сестра*, композиција од две фигуре из 1960. (кат. бр. 13), *Женски акт*, 1972, *Очајање* из 1991. године. У изразу девојачких лица и плитком моделовању можемо да препознамо елементе далекоисточне уметности, што подсећа на уметност Риста Стијовића. Велики број фигурина, женских актова, Крстић је исклесав у мермеру. Из нишке ризнице издвојићемо: *Женски торзо* из 1966. (кат. бр. 15), *Одмор* из 1974. (кат. бр. 22), *На стени и Одмор* из 1992, (кат. бр. 59, 60). Затим, *Седећа фигура* и *Купачица* из 1992. (кат. бр. 65 и 66), као и један лежећи акт *Одмор* из 1999. (кат. бр. 68).

Издваја се својом лепотом скулптура са представом женског тела *Самоћа* (бронза) из 1977, висине 77 цм, акт младе девојке која клечи, ослоњена на леву ногу, са савијеном главом. Представља тродимензионалну скулптуру женског тела. Истиче се својом једноставношћу, глатких је површина, мајоловски путена, скоро сензуална. Крстић је ову скулптуру извео у бронзи и мермеру (кат. бр. 33 и 35). Посебно се истиче скулптура, женски акт, *Мисао*, у природној величини (са постољем је висока 189 цм) из 2002. године, коју је Крстић исклесав у мермеру у деведесет трећој години живота (кат. бр. 69). Њена лепота је у једноставности, кресе је глатка кожа, заобљени удови, а на лицу јој титра осмех. По жељи аутора скулптура краси зграду Скупштине града Ниша.

Пред крај шесте деценије, Крстића почиње да занима покрет. У почетку је радио на циклусу скулптура *Грање* 1957, које симболизује кретање воде у природи. Иза овога настаће мала серија, варијанте скулптура са представама бронзаних птица као: *Пољубац птица у лету*, 1966. (кат. бр. 14), *Борба птица* 1968. (кат. бр. 16), које решава језиком стилизованих форми, немирне у покрету, а опет по свим захтевима скулптуре у простору. Касније, 1990. године видећемо да се Крстић поново враћа овим мотивима израђеним у сличним варијантама, *Пољубац птица* или *Ковитлац птица*, обе из 1990. (кат. бр. 55 и 57).

У музеју се чувају још две анималистичке скулптуре, *Мачка* у бронзи из 1972. (кат. бр. 19) која је, иако реалистички замишљена, благо стилизована и *Мачка*, рађена у мермеру у високом рељефу из 1994. (кат. бр. 64).

Ипак, знатан део његовог опуса чине апстрактни облици. Можда је боље рећи асоцијативни, јер је он, како је већ поменуто, сматрао да апстракција не постоји, зато што се

¹⁰¹ Павле Васић, „Вајарство Милована Крстића”, у каталогу: П. Васић, К. Богдановић, Љ. Јанковић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977. није пагинирано.

¹⁰² Исто.

све налази у природи. Неке од скулптура изведених у овом духу су: *Рибе*, теракота (кат. бр. 25), *Издубљена форма*, теракота, *Ритам јајастих форми* (мермер), *Композиција* (бронза), *Витална форма* (мермер), *Птица*, мермер (кат. бр. 30), *Крила мира* (венчачки мермер), све настале 1976. године. Такође, *Јаје* (1977), *Месечеве рефлексије*, полирана бронза из 1982. године (кат. бр. 42), *Талас* (крушково дрво) и *Увијена форма* (грабово дрво) из 1982. године. Затим, *Осматрач* (бронза) из 1985, *Извор* (камен) из 1987. (кат. бр. 53), *Торзо* (полирана бронза) из 1984, *Живот*, бронза 1990. и *Поетски трагови у времену* из 1994. године. Од горе наведеног видимо да је Крстић, као један од ретких уметника, неке од својих излета у апстракцију или асоцијативну форму извео у мермеру и теракоти, материјалима који су у нашем сећању раније били везани за класичну скулптуру.¹⁰³

Схватајући скулптуру као животни позив, Крстић се интересовао за њене бројне изражајне могућности, радио је малу пластику, рељефе у дрвету, бронзи, а бавио се и ковањем у бакру. Ова мала али вредна Крстићева збирка рељефа, плакета и медаља из Народног музеја у Нишу, обухвата деветнаест дела насталих у периоду од 1961. до 1996. године. Урађени су у трајном материјалу, углавном бронзи, али и један у мермеру, необично за овакав вид дела. На њима су углавном приказани мушки и женски портрети пријатеља, познаника, знаменитих личности. Најстарија регистрована плакета социјалне садржине је *Жена са нарамком* из 1965. (кат. бр. 70). Међу њима, својим уметничким изразом се истичу: *Јован Поповић* (кат. бр. 73) из 1979,¹⁰⁴ *Мушки портрет са брковима*, 1980. (кат. бр. 74); *Оскар Давичо*, 1980. (кат. бр. 76). *Мој стриц* (кат. бр. 80) из 1982. године и др. Такође, један *Женски акт* (кат. бр. 86), израђен по узору скулптуре *Самоћа* из 1977. године. Необично за овај вид уметности је и једна *Студија* из 1982. (кат. бр. 79) израђена у мермеру. У њима, пре свега видимо особене стилске одлике аутора. Поред уметничке вредности, ова збирка има историјски и документарни значај.

У оквирима ширих интересовања потребно је поменути и то да је Крстић радио и аквареле. У нишкој збирци се чувају и 22 акварела, који сведоче о томе колико је овај уметник био успешан у свему чега би се прихватио. Склоности сликању пејзажа и мртве природе, веома израженој у српској уметности у то време, подлегао је и Крстић. То је била друга тековина београдског образовања. Пределе је доживљавао и решавао мање цртачки, а више сликарски. Нарочито се истичу по својим вредностима они акварели који су настали непосредно после рата и на лицу места у време изградње земље, на прузи Шамац-Сарајево. *Четврта нишка на раду* и *Друга приједорска* (кат. бр. 93 и 94), дела су на основу којих се може наслутити какав би Крстић био као сликар, само да је наставио у том правцу. „Акварели су моја љубав и мој одмор од напорног рада на скулптури”, истицао је сам Крстић.

Како смо већ и поменули, Нишки музеј чува и један број изванредних Крстићевих цртежа, чији иконографски репертоар обухвата низ женских актова и портрета пријатеља, насталих у

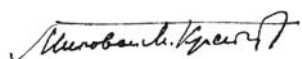
103 Миодраг Коларић, *Скулптура Милована Крстића*, поводом изложбе у Галерији Дома ЈНА у Београду, 9–26. јун, 1977. године.

104 Ирина Суботић, „Одлике медаља савремених скулптора”, у група аутора: *Медаље и плакете*, Београд, 1981, 108.

периоду од 1933. до 1972. године. Склоност ка портретисању видимо и кроз 28 мушких и женских ликова у његовој радној свесци, насталих у периоду од 1940. до 1943. године. Од његових раних радова издвојићемо цртеж *Моја мајка* из 1940. године, а од каснијих *Бошко Мирковић* из 1999. године (кат. бр. 113 и 136).

По Крстићевој уметничкој оставштини можемо да видимо да је радио све родове скулптуре. Такође, да пратимо која је била његова највећа тематска преокупација, а то су свакако били многобројни портрети, фигуре жена и фигуре животиња, мада у мањем броју. Са успехом се огледао и у домену ситне пластике и медаљерства. Пратећи токове српске уметности, од седме деценије израдиће и већи број асоцијативних скулптура. Такође, незаобилазно је поменути и његове изванредне цртеже и аквареле. На основу богатог и разноврсног опуса Милована Крстића може се закључити да је био један од најбољих српских вајара, поштован од колега и познавалаца уметности, о чему на упечатљив начин сведоче његова остварења из Народног музеја у Нишу.

*Неред не волим,
а не могу да схватим како неки млади људи дозвољавају
да им време краде најлепше дане стварања у животу.*

Закључак

Милован Крстић (1909–2005) је уметник који припада генерацији српских вајара која је завршила школовање у годинама пред Други светски рат, а своје праве уметничке вредности показала непосредно после рата. Ови уметници су углавном тада отпочињали и своја индивидуална уметничка формирања, настављајући их у виду перманентног процеса до данас. Он је и један од наших првих вајара који је основна уметничка сазнања стекао у земљи, а прве контакте са токовима светске уметности (посебно модерне) остварио је посредством професора, познатих југословенских уметника који су се школовали у светским уметничким центрима.

Милован Крстић је вајар иза кога је остало преко 600 скулптура, док се за многе не зна јер се оправдано верује да су изгубљене или уништене у рату. Преко ових радова упознајемо једног особеног ствараоца чија дела сведоче о недељивости ликовног и духовног живота.

Током дугог и плодног стваралачког периода, Крстић се огледао у готово свим гранима скулпторске вештине. Посебно се истиче као портретиста изузетног афирмана и осећања за карактер и посебност модела. Неколицину њих уобличио је са врхунским осећањем за скулпторски гест и карактер портретисаног.

У тражењу места његовом скулпторском имену у савременој српској скулптури као значајни намећу се суптилно моделоване скулптуре на којима су представљене женске фигуре, портрети савременика, поједини споменици НОБ-е, али свакако у одређеној мери и његови повремени излети у такозване теме са варијацијама асоцијативног карактера, најчешће женског акта, којима је желео да избегне готово евидентну академичност и извесни анахронизам у веку у коме је скулптура доживела многе промене.

Опус Милована Крстића ће се и убудуће у нашој ликовној средини респектовати, имајући притом у виду и „диктирање” у периоду социјалистичког реализма коме нису одолели ни његови савременици, а и они мало старији вајари од њега: Антун Аугустинчић, Лојзе Долинар, Сретен Стојановић, Радета Станковић, Војин Бакић и други. Мимо њих остали су једино Иван Мештровић и Ђорђе Јовановић којих се диктат Партије није дотицао.

Поред камерних портрета савременика и студија женског тела у Мајоловом духу, и његова монументална споменична скулптура зрачи зрелошћу у владању формом, лишена уобичајених гестова и патетике тако честе у пропагандној скулптури, пошто се ипак може рећи да су у овим скулптурама ликовни атрибути „старији” од тога.

Поред обимног рада и велике везаности за атеље, Милован Крстић је нашао времена да се после 1936. године бави и педагошким радом, док су његов рад и учешће у јавном животу били такође веома запажени током низа година.

Коначни закључак о импресивном броју скулптура које су остале иза њега, свакако ће дати „решето времена”, али се и сада може са сигурношћу рећи да његова дела гарантују солидност његовог скулпторског имена које, иако се није дичило авангардизмом, може похвалити поменути ликовним квалитетима који Миловану Крстићу додељују почасно место међу вајарима Србије.

М. Крстић са бистом *Н. Петровић*, 1998.

Хронологија

- 1909.** 13. августа је рођен у Горњем Матејевцу, Краљевина Југославија, од оца Милутина и мајке Јулијане.
- 1911.** Остаје без оца са само две године, те бригу о њему преузимају, поред мајке Јулијане, деда Петар и стриц Спасоје Крстић.
- 1918.** Уписује основну школу у месту рођења.
- 1922.** У Нишу уписује Мушку гимназију.
- 1926.** Наставља школовање у Зајечару, где стриц Спасоје отвара каменорезачку радњу.
- 1928.** Уписује Државну уметничку школу у Београду у класи професора Петра Палавичинија и Симеона Роксандића. У то време Уметничку школу су успешно водили још и Бета Вукановић, Љубомир Ивановић, Иван Радовић и др.
- 1929.** Прелази на наставнички одсек у Уметничкој школи, пошто је то био услов да после дипломирања добије запослење као ликовни педагог.
- 1933.** Стиче диплому Краљевске државне уметничке школе у Београду, у рангу више стручне спреме.
- 1933.** Враћа се у Ниш и ту остаје до 1946. године.
- 1935.** Ступа у брак са Марином Болабои, рођеном Бањалучанком.
- 1935.** Рађа се син Миомир, од кога касније добија два унука и четири праунука.
- 1936–1946.** У овом периоду радио је као наставник цртања у Нишу у Женској и Првој и Другој мушкој гимназији.
- 1937.** Ради три маске за фасаду Народног позоришта у Нишу и фигуру *Талије*.
- 1938.** Постаје благајник Удружења ликовних уметника Моравске бановине.
- 1938.** Израдио споменик Стевану Мокрањцу у Неготинском парку.
- 1938.** Ради споменик Танаску Рајићу, на Љубићу код Чачка.
- 1944.** Приступио јединицама НОБ-а код Крупња. Тада настаје и први портрет друга Тита.
- 1944.** Први пут излаже на колективној изложби у Учитељском дому у Нишу.
- 1945.** Борави у Бугарској ради набавке сликарског материјала.
- 1945.** До овог периода израдио је педесет две скулптуре.
- 1946.** Прелази за стално у Београд. Усељава се у свој први атеље у Улици Господар Јовановој бр. 36.
- 1946.** Наставља са педагошким радом у Петој мешовитој „путничкој” и Четвртој и Петој мушкој гимназији, где предаје све до 1952. године.
- 1947.** Ради на споменику *Устанак* у Каменици.
- 1949.** Рад на споменику *Бомбаш* у Горњем Матејевцу.
- 1950.** Рад на споменику *Осматрач* у Малчи.
- 1950.** Постаје редовни члан УЛУС-а и УЛУЈ-а и од тада стално излаже на њиховим изложбама.

Ниш, 25. октобар 1975. године

- 1950. Учествоје на радној акцији омладинске бригаде на изградњи пруге „Шамац-Сарајево”, где упознаје супругу Ђурђу.
- 1951. Познанство са Ђурђом крунисано је браком и са њом остаје до краја живота.
- 1951. Рад на споменику *Позив на устанак* у Сићеву и споменику *Јуриш* у Сјеници.
- 1951. У Љубљани излаже на *Савезној изложби скулптуре*.
- 1951. *Друга Савезна изложба поводом стогодишњице смрти П. П. Његоша*, на Цетињу.
- 1952. Подноси оставку на место професора да би се у потпуности посветио скулпторском позиву.
- 1952. Креће на студијска путовања у Лондон и Париз.
- 1953. Путује у Рим, затим у Париз.
- 1954. Рад на споменику *Илегални радник и борац* у Обреновцу.
- 1954. Приређује своју прву самосталну изложбу у Галерији УЛУС-а у Београду.
- 1957. Путује у Рим, Фиренцу и Венецију.
- 1957. Настаје циклус скулптура *Грање*.
- 1958. *Скулптура на отвореном простору* у Београду.

1959. Због недовољних финансијских средстава, изградње атељеа и стана, поново се враћа педагошком раду и то у основној школи „Вук Караџић” где предаје до 1965. године.
1962. Сели се у своју кућу са атељеом у Прибојској бр. 21 на Старој Карабурми.
1962. Ради на споменику *Позив на устанак* из 1962, у Горњем Сеоцету код Бара у Црној Гори.
1964. Као представник педагошке секције Ликовних педагога Београда учествује на Конгресу ликовних педагога у Риједи.
1965. Дефинитивно напушта педагошки рад и посвећује се свом животном опредељењу – скулптури.
1969. *Револуција и НОБ* у Нишу.
1969. За свој рад је награђен Сребрном плакетом Града Београда.
1971. Излаже на заједничкој изложби *Југословенски портрет* у Тузли.
1973. У Београду излаже на групној изложби *Спорт и олимпизам у делима ликовних уметника*.
1974. Добија Повељу Друштва ликовних педагога Београда 1974. године.
1975. Добија УЛУС-ову повељу за залагање и допринос у развоју ликовних делатности.
1971. Добија признање за заслуге у раду, развитку и афирмацији школе „Вук Караџић”.
1977. Организована му је ретроспективна изложба у Галерији Дома ЈНА у Београду.
1978. Добија Новембарску награду Општине Палилула.
1980. Учествује на изложби *Тито у делима вајара* у Београду.
1980. Путује за Њујорк.
1984. Добија Повељу за дугогодишњи рад и постигнуте резултате у изградњи и социјалистичком преображају села и развоју самоуправних односа, која му је додељена у Горњем Матејевцу.
1985. Излаже на заједничкој изложби *НОБ у делима ликовних уметника Југославије* у Београду.
1987. Као ученик Уметничке школе био је заступљен на изложби *Уметничка школа у Београду 1919–1939*, у Београду.
1987. Излагао је на ликовној изложби *Професори и ученици Гимназије и средњих стручних школа*, одржаној у Зајечару у оквиру прославе 150 година Гимназије у Зајечару.
1987. Одликован је Орденом заслуга за народ са сребрним зрацима.
1996. Организована му је ретроспективна изложба у Павиљону у Тврђави ГСЛУ у Нишу.
1998. Попрсје у бронзи *Надежде Петровић* постављено је на Нишавском кеју, у част обележавања стогодишњице Кола српских сестара чији је била оснивач.
2000. Учесник је колоније *Соко град*.
2002. Исклесао је у мермеру своју последњу скулптуру *Мисао*.
2003. Рад - победнички пехар Купа „Радивоја Кораћа”
2005. 10. октобра умире у деведесет шестој години живота.

Отварање изложбе у ГСЛУ Ниш, 1996. године

Соко град 4. мај 2000. године, учесници колоније.

Самосталне изложбе

1954. Београд, Галерија УЛУС-а (21–30. новембар)
1958. Београд, Галерија УЛУС-а (21–30. септембар)
1960. Београд, *Изложба теракота Милована М. Крстића, вајара*, Галерија Графичког колектива (11–20. март)
1960. Ниш, *Изложба теракота Милована М. Крстића, вајара*, Дом Армије (14–22. октобар)
1977. Београд, Галерија Дома ЈНА, ретроспектива (9–26. јун)
1980. Београд, Галерија „Браћа Стаменковић” – ретроспектива (9–26. јун)
1980. Београд, Галерија РО „Јанко Лисјак” (20–30. октобар)
1981. Београд, Галерија *Борбе* (13–20. март)
1982. Београд, *Милован Крстић – Скулптуре*, Народни универзитет „Браћа Стаменковић” (1–15. децембар)
1982. Бијељина, Музеј Семберије (5–20. мај)
1982. Бијељина, РО за прераду жице у слободном простору (21–30. мај)
1983. Београд, Уметници Палилуле, Галерија „Браћа Стаменковић” (1–15. децембар)
1983. Београд, *Др Милутин Ивковић* (25. април–10. мај)
1987. Ниш, Галерија савремене уметности Ниш (15. мај–6. јун)
1988. Будва, Галерија на Тргу песника у Старом граду (12–20. октобар)
1995. Београд, Галерија УЛУС-а (24. мај–6. јун)
1996. Ниш, Галерија савремене ликовне уметности (17. мај–6. јун)

Групне изложбе

1944. Ниш, Учитељски дом, новембар
1945. Ниш, Основна школа „Вожд Карађорђе”, април
1945. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон (24. 6–24. 7)
1946. Београд, Трећа изложба УЛУС-а, Уметнички музеј (11–25. 11)¹⁰⁵
1947. Београд, Четврта изложба УЛУС-а, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (15. 6–15. 7)¹⁰⁶
1947. Београд, Пета излжба УЛУС-а (29. 11–29. 12)¹⁰⁷

105 (Ђ. Ораовац, М. Бесарабић, М. Брежанин, Ф. Менгело Динчић, Ј. Долинар, М. Крстић, Ж. Михаиловић, П. Палавичини, С. Петровић-Средовић, Т. Росандић, Р. Станковић, Р. Стијовић, С. Стојановић, М. Студин, М. Томић). *Југословенска скулптура 1870–1950*. Музеј савремене уметности у Београду, Београд, 1975, 213.

106 Исто (С. Боднаров, Ф. Менгело Динчић, Ј. Долинар, В. Загорудњак, И. Коларовић, М. Крстић, Ж. Михајловић, Т. Мркшић, Б. Обрадовић, П. Палавичини, В. Петрић, С. Петровић-Средовић, Спасић, Р. Стијовић, С. Стојановић, М. Студин, Р. Суботички).

107 Исто (И. Коларић, Г. Алексић, М. Бесарабић, С. Боднаров, М. Брежанин, Д. Вијоровић, Ј. Долинар, Н. Јанковић, М. Крстић, Ж.

1948. Београд, Седма изложба УЛУС-а Србије, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (29. 11–20. 12)¹⁰⁸
1850. Београд, Девета изложба УЛУС-а Србије, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (14. 5–1. 6)¹⁰⁹
1951. Љубљана, Савезна изложба скулптуре (фебруар–март)
1951. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (јун–јул)
1951. Цетиње, II савезна изложба поводом стогодишњице смрти П. П. Његоша
1952. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (мај–јун)
1952. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (новембар–децембар)
1953. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (1–24. мај)
1954. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (мај)
1956. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (30. април–15. мај)
1956. Загреб, ЛУС Штросмајерова галерија (29. септембар–20. децембар)
1957. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (17–31. мај)
1957. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (20. 10–8. 11)
1957. Београд, *Савремена српска скулптура*, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (12–28. јануар)
1957. Скопље, УЛУС (13–25. новембар)
1957. Београд, УЛУС, *Слободни простор*, Пионирски парк (22–31. јул)
1959. Београд, УЛУС, *Слободни простор*, Пионирски парк (20. октобар – 10. новембар)
1961. Ниш, *Изложба откупљених слика и скулптура*, Уметничка галерија „Руђер Бошковић 2” (18. 1–20. 2)
1961. Ниш, *Мајска изложба Друштва ликовних уметника Среза Ниш*, Дом ЈНА (29. април–6. мај)
1966. Београд, Октобарски салон, галерија у Масариковој улици (20. октобар–20. новембар)
1967. Београд, УЛУС, *Слободни простор*, Пионирски парк (јул–септембар)
1967. Панчево, *Слободни простор* (1–15. октобар)
1967. Тузла, Југословенски портрет (2. октобар–15. новембар)
1967. Ниш, *Сликарство, графика, вајарство*, Октобарски салон, Уметничка галерија „Руђер Бошковић”, 2 (25. децембар 1967–15. јануар 1968)
1969. Ниш, *Револуција и НОБ* (12–22. новембар)

Михајловић, П. Палавичини, С. Стојановић, М. Студин, Р. Суботички, М. Томић).

108 Исто (Д. Вижоровић, Ј. Долинар, О. Јеврић, Ј. Јанковић, И. Коларовић, М. Крстић, Ф. Менегело Динчић, П. Милић, Б. Обрадовић, В. Петрић, С. Петровић-Средовић, Т. Росандић, Р. Стојадиновић, С. Стојановић, М. Студин, С. Боднаров).

109 Исто (Г. Алексић, М. Басарабић, М. Брежанин, О. Иванишевић, О. Јеврић, Б. Јовановић, Ј. Јовановић, И. Коларовић, Ј. Крагохвил, М. Крстић, Ф. Менгелом Динчић, П. Милић, Б. Обарадовић, С. Петровић-Средовић, М. Поповић, В. Петрић, Р. Стијовић, Р. Суботички, Ј. Хрличко, Д. Парамендић).

1969. Београд, *Ликовни сусрети уметника Палилуле*, Галерија „Браћа Стаменковић” (мај)
1969. Београд, УЛУС, Слободни простор, Пионирски парк (25. јун–1. октобар)
1969. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (7–20. новембар)
1970. Београд, *Ликовни сусрети уметника Палилуле*, Галерија „Браћа Стаменковић” (мај)
1971. Београд, *Ликовни сусрети уметника Палилуле*, Галерија „Браћа Стаменковић” (3. јул–12. август)
1971. Пожаревац, *Уметници Палилуле* (август–септембар)
1971. Београд, *НОБ у делима ликовних уметника Југославије*, Дом армије (25. јун–15. јул)
1971. Тузла, *Југословенски портрет* (2–30. новембар)
1972. Београд, *Београдска група Палилула ’72*, Пионир (мај)
1973. Београд, *Спорт и олимпизам у делима ликовних уметника*, Спортски центар, Врачар (15–29. децембар)
1973. Београд, *Ликовни сусрет Палилула ’73*, Галерија „Браћа Стаменковић” (мај)
1973. Београд, Октобарски салон, галерија у Масариковој улици (20. октобар–20. новембар)
1974. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (8–23. мај)
1975. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (11. децембар–11. јануар)
1976. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (24. април–16. мај)
1976. Чачак, УЛУС, Галерија „Надежда Петровић” (5–15. јун)
1976. Крагујевац, УЛУС (19–29. јун)
1976. Ниш, УЛУС (3–13. јул)
1976. Београд, *Уметници Палилуле*, Галерија „Браћа Стаменковић” (15–19. мај)
1976. Београд, Тридесет година УЛУС-а (11. децембар–11. јануар 1977)
1978. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (25. април–24. мај)
1978. Београд, Ликовни салон Палилуле, Галерија „Браћа Стаменковић” (јануар–фебруар)
1978. Београд, *Уметници Палилуле*, Галерија „Браћа Стаменковић” (април)
1976. Загреб, *Уметници Палилуле* (мај)
1976. Београд, Мајски салон Палилуле (21. мај–5. јун)
1980. Београд, *Тито у делима вајара Југославије*, Галерија „Браћа Стаменковић” (25. јун–25. август)
1981. Београд, Мајски салон Палилуле, Галерија „Браћа Стаменковић” (20–30. мај)
1982. Београд, Мајски салон Палилуле, Галерија „Браћа Стаменковић” (15–30. мај)
1985. Београд, УЛУС, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” (25. април)
1985. Приштина, УЛУС
1985. Нови Сад, УЛУС
1985. Сарајево, УЛУС

1985. Ниш, УЛУС (мај–септембар)
1985. Београд, *Народноослободилачка борба у делима ликовних уметника*, Дом армије (7. мај–31. јул)
1987. Београд, *Уметничка школа у Београду 1919–1939*, Галерија Српске академије наука и уметности
1987. Ниш, Галерија савремене уметности Ниш (мај)
1988. Београд–Крагујевац, УЛУС (25. март–15. април)
1988. Будва, Галерија на тргу пјесника (12–15. октобар)

Награде, повеље, одликовања

1949. Извршни одбор Народног одбора града Београда – повереништво за просвету, додељује ПОХВАЛНИЦУ Крстић Миловану за изванредно залагање при извршењу задатака, *Смрт фашизму – слобода народу!*, Београд.

1969. Поводом 25-годишњице ослобођења Београда, Скупштина града Београда одлучила је да додели СПОМЕН ПЛАКЕТУ ГРАДА БЕОГРАДА Миловану Крстићу у знак признања за рад и залагање на развоју Београда у периоду 1944–1969. године, о чему му издаје ову диплому. Председник Скупштине града Београда, Београд.

1971. Месна организација Савеза комуниста „Карабурма”, у знак признања за дугогодишњи успешан друштвено-политички рад, даје ову ЗАХВАЛНИЦУ Крстић Миловану, а у част прославе тридесетогодишњице револуције, Београд.

1971. Савет и Наставничко веће Основне школе „Вук Караџић” у Београду, поводом прославе стотридесетогодишњице, додељује ДИПЛОМУ Миловану Крстићу, као признање за заслуге у раду на развоју и афирмацији школе.

1974. Друштво ликовних педагога Београда додељује ову ПОВЕЉУ Крстић Миловану у знак признања за вишегодишње залагање у ширењу ликовне културе, Београд.

1977. Основна интересна заједница културе Општине Палилула додељује НОВЕМБАРСКУ НАГРАДУ Крстић Миловану, за посебан допринос развоју ликовног стваралаштва 1977. године, Београд.

1979. Фонд „Александар – Саша Аврамовић”, при Петој београдској гимназији у Београду, даје ову ЗАХВАЛНИЦУ Крстић Миловану из Београда, који је у циљу награђивања најбољих ученика из физике и у знаку трајног сећања на прерано преминулог Александра – Сашу Аврамовића, узорног ученика IV разреда Пете београдске гимназије, својим залагањем и учешћем допринео оснивању овог Фонда и остваривању његових циљева, Београд.

1980. Месна заједница „Карабурма” додељује, поводом дана Месне заједнице, ЗАХВАЛНИЦУ Крстић Миловану за успешну сарадњу у раду и развоју месне заједнице, Београд.

1983. Поводом прославе тридесетогодишњице постојања и рада Дома здравља „Др Милутин Ивковић” Палилула у Београду, Раднички савет Дома додељује ЗАХВАЛНИЦУ Миловану Крстићу као признање за дугогодишњу сарадњу и изузетну помоћ у унапређењу и заштити здравља становништва, Београд.

1984. Скупштина Месне заједнице „Горњи Матејевац”, поводом 40 година масовног одласка у НОР, додељује ПОВЕЉУ проф. Миловану Крстићу за дугогодишњи рад и постигнуте резултате у изградњи и социјалистичком преображају села и развоју самоуправних односа.

1986. Месна заједница „Карабурма”, поводом дана Месне заједнице, додељује ПОВЕЉУ Крстић Миловану за дугогодишњи плодотворан друштвено-политички рад на развоју социјалистичког, самоуправног и делегатског система у месној заједници, Београд.

1986. Указом Председништва СФР Југославије број 150, за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље, одликован је Крстић Милутина Милован Орденом заслуга за народ са сребрним зрацима о чему се издаје ово уверење, Канцеларија ордена у Београду 29. децембра 1986.

1989. Средња школа „Вук Караџић” – Сечањ, додељује ЗАХВАЛНИЦУ вајару Миловану Крстићу за бисту Вука Караџића поклоњеној овој школи, 25. маја 1989.

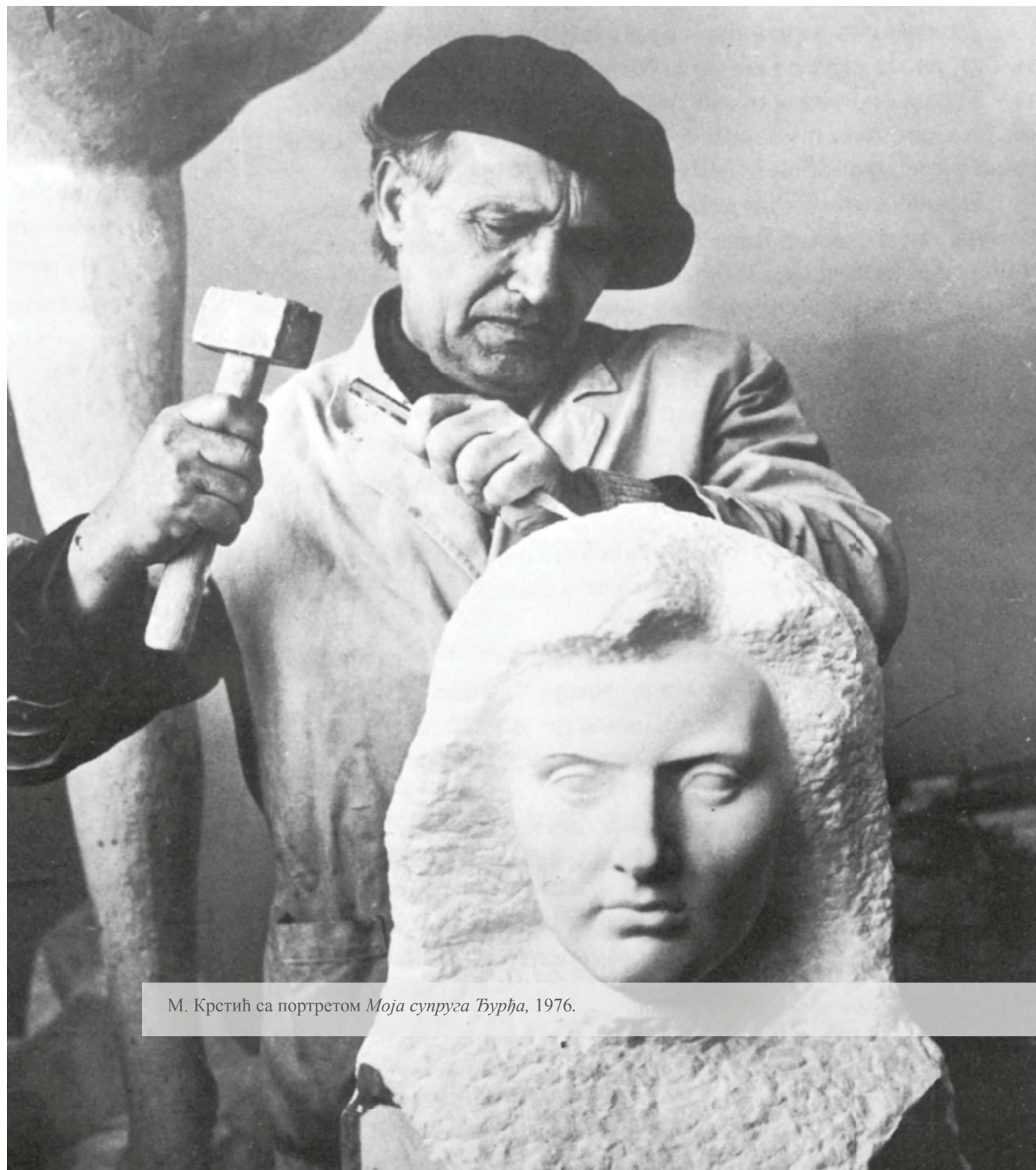
1997. Народни универзитет „Браћа Стаменковић”, Центар за културу и образовање, додељује ЗАХВАЛНИЦУ Миловану Крстићу за излагање по позиву на изложби „ПОРТРЕТ КРОЗ ВРЕМЕ”, Београд.

1998. Народни универзитет „Божидар Аџија”, поводом обележавања педесете годишњице успешног рада, додељује ПОВЕЉУ Крстић Миловану, за просветно ангажовање у развоју добрих пословних односа и дугогодишњу сарадњу, Београд.

1999. Дом културе у Неготину, Миловану Крстићу додељује ПОВЕЉУ поводом XXXIV Мокрањчевих дана.

2000. Основна школа „Радоје Домановић“ додељује ЗАХВАЛНИЦУ Крстић Миловану – вајару за допринос развоју ОШ „Радоје Домановић“ у Манојловцу.

2000. Народни музеј Београд, поводом обележавања дана Народног музеја, додељује ЗАХВАЛНИЦУ Миловану Крстићу за успешну и плодну сарадњу, Београд.

М. Крстић са портретом *Моја супруга Бурђа*, 1976.

Регистар радова

1. **Туга**, 1935, високи рељеф, венчачки мермер, вис. 70 цм, гробље у Зајечару.
2. **Жалост**, фигура, 1936, гипс, вис. 170 цм, уништено у рату.
3. **Благојевић Н**, 1936, попрсје, гипс, вис. 50 цм, својина породице Благојевић.
4. **Портрет дечака**, 1937, гипс, вис. 32,5 цм, Народни музеј, Ниш.¹¹⁰
5. **Мој син**, 1937, бронза, вис. 30 цм, својина породице Крстић, Пула.
6. **Соко**, 1937, венчачки мермер, вис. 60 цм, Прокупље.
7. **Композиција**, 1937, рељеф, бетон, 120 x 400 цм, јавна зграда, Ниш.
8. **Дикић Н**, 1938, попрсје, бронза, вис. 50 цм, својина породице Дикић, Београд.
9. **Павловић Н**, 1938, попрсје, гипс, 60 цм, нестало у рату.
10. **Мали риболовац**, 1938, фигура, бронза, вис. 100 цм, фонтана, Ниш, нестало у рату.
11. **Маске I, II и III**, 1938, бетон, вис. 100 цм, фасада Народног позоришта, Ниш.
12. **Скулптура Талија**, 1938, фигура, бетон, вис. 180 цм, Народно позориште, Ниш.
13. **Мокрањац Стојановић, Стеван**, 1939, попрсје, бронза, вис. 70 цм, Неготински парк.
14. **Мокрањац Стојановић, Стеван**, 1939, рељеф, гипс, 25 x 35 цм, школа Мокрањац.
15. **Сунчање**, 1940, фигура, гипс, вис. 45 цм, својина аутора.
16. **Рајић Танаско**, 1940, рељеф, бронза, 150 x 80 цм, споменик Танаску Рајићу, Љубић, Чачак.
17. **Савић Љ**, 1940, гипс, вис. 45 цм, нестало у рату.
18. **Студија**, 1940, женски акт, гипс, вис. 170 цм, својина аутора.
19. **Чемерикић Н**, 1941, рељеф, бронза, 15 x 20 см, гробље, Ниш.
20. **Аутопортрет**, 1941, гипс, вис. 80 цм, нестало у рату.
21. **Партизанска мајка**, 1941, попрсје, гипс, вис. 40 цм, својина аутора.
22. **Балабан Д**, 1941, попрсје, гипс, вис. 50 цм, нестало у рату.
23. **Моја мати**, 1941, попрсје, бронза, вис. 50 цм, Народни музеј, Ниш.*
24. **Михаиловић Ђорђе**, 1941, бронза, вис. 50 цм, својина породице Михаиловић, Ниш.
25. **Миле**, 1941, гипс, вис. 35 цм см, својина породице Крстић, Пула.
26. **Уснија**, 1941, рељеф, јаворово дрво, 25 x 25 цм, својина аутора.
27. **Новаковић З**, 1941, попрсје, гипс, вис. 50 цм, својина породице Новаковић, Београд.
28. **Благовести**, 1941, рељеф, јаворово дрво, 25 x 35 цм, својина породице Цаха, Загреб.
29. **Ђорђе**, 1942, гипс, вис. 45 цм, нестало у рату.
30. **Љубинка**, 1942, гипс, вис. 50 цм, нестало у рату.
31. **Н. Н.** (трговац), 1942, бронза, вис. 45 цм, приватна својина, Ниш.
32. **Кујунџић** (глумац), 1942, гипс, вис. 50 цм, нестало у рату.
33. **Моја колегиница**, 1942, гипс, вис. 50 цм, нестало у рату.

---

¹¹⁰ Скулптуре придодате регистру радова 2018. године, означене су *.

34. **Миловановић Н**, 1943, бронза, вис. 45 цм, својина породице Миловановић, Ниш.
35. **Маринковић Јосиф** (композитор), 1943, рељеф, гипс, 30 x 40 цм, приватна својина, Ниш.
36. **Стаменковић Д**, 1943, попрсје, бронза, вис. 53 цм, под заштитом државе, Ново гробље, Београд.
37. **Јелица**, 1943, гипс, вис. 45 цм, својина породице Жупањевац, Београд.
38. **Ристић**, 1943, попрсје, бронза, вис. 50 цм, својина породице Ристић, Ниш.
39. **Страдање**, 1943, композиција, гипс, вис. 60 цм, нестало у рату.
40. **Лула**, 1943, попрсје, гипс, вис. 65 цм, приватна својина, Ниш.
41. **Ружица**, 1943, гипс, вис. 40 цм, приватна својина, Ниш.
42. **Додиг Н.** (инжењер), 1944, гипс, вис. 40 цм, нестало у рату.
43. **Мали Додиг**, 1944, гипс, вис. 40 цм, нестало у рату.
44. **Додиг Н**, 1944, гипс, вис. 40 цм, нестало у рату.
45. **Учитељица**, 1944, гипс, вис. 35 цм, приватна својина, Ниш.
46. **Портрет трговца**, 1944, бронза, вис. 50 цм, гробље, Ниш.
47. **Маршал Тито**, 1944, гипс, вис. 60 цм, гимназија, Ниш.
48. **Борац**, 1944, гипс, вис. 50 цм, нестало у рату.
49. **Студија коња**, 1944, 35 x 50 цм, гипс, приватна својина, Ниш.
50. **Ношење рањеника** (композиција), 1944, гипс, 70 x 100 цм, Дом армије, Ниш.
51. **Студија главе**, 1945, јаворово дрво, вис. 43 цм, Народни музеј, Ниш.
52. **Маршал Тито**, 1945, гипс, вис. 50 цм, умножавано за установе Јужне Србије.
53. **Купачица**, 1945, венчачки мермер, вис. 50 цм, својина породице Ристић.
54. **Митровић Ратко** (народни херој), 1946, бронза, вис. 50 цм, гробље, Чачак.
55. **Маршал Тито**, 1947, рељеф, гипс, 40 x 50 цм, Народно позориште, Ниш.
56. **Устанак** (композиција), 1947, рељеф, камен пешчар, 80 x 180 цм, споменик палим борцима, Каменица, Ниш.
57. **Ћопић Бранко**, 1947, вис. 50 цм, својина аутора.
58. **Зрењанин Жарко** (народни херој), 1947, гипс, вис. 60 цм, село, Војводина.
59. **Фогарош Жарко**, 1947, попрсје, бронза, вис. 50 цм, својина породице Фогарош, Панчево.
60. **Портрет малог Американца**, 1947, бронза, вис. 28 цм, Народни музеј, Ниш.
61. **Станковић С.** (академик), 1948, бронза, вис. 38 цм, својина аутора.
62. **Јекић Урош**, 1948, гипс, вис. 30 цм, својина породице Јекић, Београд.
63. **Бомбаш**, 1949, бронза, вис. 200 цм, Споменик палим борцима, Горњи Матејевац, Ниш.
64. **Радовић И.** (сликар и академик), 1950, бронза, вис. 45 цм, Народни музеј, Ниш.
65. **Осатрач**, 1950, бронза, вис. 350 цм, Споменик палим борцима, Малча, Ниш.
66. **Ђорђевић А.** (архитекта), 1950, бронза, вис. 40 цм, својина породице Ђорђевић, други одливак, Београд.
67. **Јуриш** (композиција од три фигуре), 1951, бронза, вис. 300 цм, споменик, Сјеница.
68. **Станковић Корнелије** (композитор), 1951, бронза, вис. 50 цм, Музичка школа „Станковић”, Београд.

69. **Позив на устанак**, 1951, бронза, вис. 270 цм, Споменик палим борцима, Сићево, Ниш.
70. **Мали Зоран**, 1951, бронза, вис. 27 цм, својина аутора, откуп Савета за културу, Београд.
71. **Игра**, 1952, јаворово дрво, вис. 66 цм, Народни музеј, Ниш.*
72. **Рибар Иво-Лола** (народни херој), 1952, гипс, вис. 100 цм, Сала народних хероја, Природно-математички факултет, Београд.
73. **Николић Н.**, 1952, бронза, вис. 50 цм, гробље, Ниш.
74. **Бурцовић Рифат** (народни херој), 1952, гипс, вис. 100 цм, Сала народних хероја, Природно-математички факултет, Београд.
75. **Бандејан Н.** (адвокат), 1952, гипс, вис. 50 цм, својина породице Бандејан, Париз.
76. **К. З.**, 1952, плакета, бронза, вис. 12 цм, откуп Савета за културу, Београд.
77. **Мала Гордана**, 1952, бронза, вис. 35 цм, својина породице Лалошевић, Трст.
78. **Игра**, 1952, јаворово дрво, вис. 60 цм, својина аутора.
79. **Купачица**, 1953, бронза, вис. 37 цм, приватна својина, Мексико.
80. **Глава девојчице**, 1953, бронза, вис. 31 цм, својина породице Петровић, Београд.
81. **Глава девојчице**, 1953, бронза, вис. 32 цм, Народни музеј, Ниш.
82. **Драговић Т.** (народни херој), 1953, бронза, вис. 70 цм, Црвена застава, Крагујевац.
83. **Димитријевић Ђ. Артем** (народни херој), 1953, бронза, вис. 70 цм, Црвена застава, Крагујевац.
84. **Урошевић М.** (народни херој), 1953, бронза, вис. 70 цм, Црвена застава, Крагујевац.
85. **Женски торзо**, 1953, гипс, вис. 58 цм, својина аутора.
86. **Рађање из материје**, 1954, крушково дрво, вис. 70 цм. Поклон Града Београда Индири Ганди.
87. **Јуриш** (студија женске фигуре за споменик у Сјеници), 1954, бронза, вис. 105 цм, први одливак поклоњен Леониду Брежњеву, други одливак у фабрици одливака Рекорд-Раковица, Београд.
88. **Игра са венцем**, 1954, бронза, вис. 32 цм, брод Југословенске ратне морнарице.
89. **Голубовић Н.**, 1954, бронза, вис. 65 цм, Пријепоље.
90. **Талац** (женски акт), 1954, крушково дрво, вис. 110 цм, поклон маршалу Титу од Народне омладине, Кућа цвећа, Београд.
91. **Марјановић Ј.**, 1954, гипс, вис. 35 цм, својина Ј. Марјановића.
92. **Женски акт**, 1954, багремово дрво, вис. 100 цм, Народни музеј Ниш.
93. **Поповић Н.**, 1954, попрсје, бронза, вис. 52 цм, гробље, Ниш.
94. **Рањеник**, 1954, гипс, вис. 92 цм, својина аутора.
95. **Жена илгалац**, 1954, бронза, вис. 210 цм, Споменик палим борцима, Обреновац.
96. **Илегални радник и борац**, 1954, бронза, вис. 260 цм, Споменик палим борцима, Обреновац.
97. **Борба**, 1954, рељеф, бронза, 250 x 180 цм, Споменик палим борцима, Обреновац.
98. **Ераковић Страхиня С.** (народни херој), 1955, бронза, вис. 70 цм, споменик Градске болнице, Прокупље.
99. **Стојановић Никодије-Татко** (народни херој), 1955, бронза, вис. 70 цм, споменик Основне школе „Никодије Стојановић-Татко”, Прокупље.

100. **Динић Х**, 1955, бронза, вис. 55 цм, споменик у Речици код Прокупља.
101. **Жена са драперијом**, 1955, трешњево дрво, вис. 45 цм, Галерија, Сарајево.
102. **Јакић Велимир** (народни херој), 1955, бронза, вис. 75 цм, споменик одливен у два примерка, Пљевља.
103. **Џувер Живко** (народни херој), 1955, бронза, вис. 75 цм, споменик, Пљевља.
104. **Томашевић Душан** (народни херој), 1956, бронза, вис. 70 цм, споменик, Пријепоље.
105. **Миодраговић Љубиша** (народни херој), 1956, бронза, вис. 70 цм, споменик, Пријепоље.
106. **Џвитанић З**, 1956, портрет, гипс, вис. 28 цм, својина З. Џвитанић.
107. **Коњовић Петар** (композитор), 1956, бронза, вис. 34 цм, својина породице Коњовић.
108. **Коњовић Петар** (композитор), 1956, бронза, вис. 34 цм, Музеј савремене уметности, Београд.
109. **Коњовић Петар** (композитор), 1956, бронза, вис. 34 цм, својина аутора.
110. **Крила мира**, вис. 71 цм.*
111. **Игра I**, 1957, бронза, вис. 36 цм, Народни музеј Ниш.
112. **Ђурђа**, 1957, портрет, гипс, вис. 45 цм, поломљено.
113. **Скица за фонтану**, 1957, бронза, вис. 38 цм, Савет за културу, Скопље.
114. **Скица за фонтану**, 1957, бронза, вис. 38 цм, Савет за културу, Скопље.
115. **Скица за фонтану**, 1957, бронза, вис. 38 цм, својина породице Јовановић.
116. **Грање (композиција)**, 1957, гипс, вис. 185 цм, откуп Београдско сајмиште.
117. **Играчица**, 1957, акт, бронза, вис. 30 цм, својина Џвијетина Мијатовића, други одливак Мексико.
118. **Колегиница из Јапана**, 1957, гипс, вис. 41 цм, својина аутора.
119. **Игра II**, 1957, бронза, вис. 47 цм, својина аутора.
120. **Александар**, 1957, бронза, вис. 30 цм, Чикаго.
121. **Девојка**, 1958, акт, крушково дрво, вис. 144 цм, Народни музеј, Ниш.
122. **Одмор**, 1958, женски акт, теракота, вис. 17 цм, својина аутора.
123. **Сунчање**, 1958, теракота, вис. 30 цм, својина аутора.
124. **Љубав**, 1959, композиција од две фигуре, јасеново дрво, вис. 150 цм, поклон маршалу Титу од Удружења хемијских индустрија.
125. **Мајка са дететом**, 1959, теракота, вис. 45 цм, својина Индустрије боја „Дуга”, Београд.
126. **Игра III**, 1959, бронза, вис. 55 цм, Савет за културу, Ниш.
127. **Николић Н**, 1959, попрсје, гипс, вис. 50 цм, својина породице Николић, Рим.
128. **Николић Н**, 1959, попрсје, гипс, вис. 50 цм, својина породице Николић, Рим.
129. **Мушки торзо**, 1959, теракота, вис. 42 цм, својина аутора.
130. **Каријатида**, 1959, орахово дрво, вис. 60 цм, својина породице Туђман, Загреб.
131. **Пркос**, 1959, теракота, вис. 30 цм, Савет за културу, Ниш.
132. **Довозенски В**, 1959, бронза, вис. 37 цм, својина породице Довозенски, Београд.
133. **Лежећи акт**, 1959, теракота, дуж. 42 цм, својина аутора.
134. **Портрет Ивана Радовића**, 1959, Народни музеј, Ниш.
135. **Девојчица**, 1959, каријатида, орахово дрво, вис. 102 цм, Народни музеј, Ниш.
136. **Каријатида**, око 1960, теракота, вис. 66,5 цм, Народни музеј, Ниш.*

137. **Игра**, око 1960, вис. 55 цм, Народни музеј, Ниш.
138. **Врткање**, 1960, теракота, вис. 32 цм, својина аутора.
139. **Мачје мудровање**, 1960, теракота, вис. 25 цм, својина породице Тамбуровски, Београд.
140. **Конављанка**, 1960, теракота, вис. 30 цм, својина породице Марковић, Београд.
141. **Водоноша**, 1960, теракота, вис. 35 цм, Народни универзитет „Ђуро Салај”, Београд.
142. **Жена са теретом на глави**, 1960, теракота, вис. 30 цм, нестало у земљотресу у Скопљу.
143. **Самоћа**, 1960, теракота, вис. 25 цм, својина Димитрија Кулића, Ниш.
144. **Брат и сестра**, 1960, теракота, вис. 35 цм, својина Душана Илића, Београд.*
145. **Борба паса**, 1960, теракота, вис. 13 цм, својина аутора.
146. **Црна веза**, 1960, теракота, вис. 45 цм, својина породице Бакарић, Београд.
147. **Брат и сестра**, 1960, теракота, вис. 35 цм, својина Душана Илића, Београд.*
148. **Брат и сестра**, 1960, бронза, вис. 35 цм, својина Марина Крстића, Београд.*
149. **Брат и сестра**, 1960, бронза, вис. 35 цм, својина Ирене Мирковић, Њујорк.*
150. **Брат и сестра**, 1960, бронза, вис. 44 цм, Народни музеј, Ниш.
151. **Караџић Вук**, 1961, попрсје, бронза, вис. 68 цм, споменик у Основној школи „Вук Караџић”, Београд.
152. **Караџић Вук**, 1961, бронза, попрсје, вис. 68 цм, поклон Основној школи „Вук Караџић”, 1987, Сочаница, Косово.*
153. **Позив на устанак**, 1962, бронза, вис. 300 цм, Споменик палим борцима, Горње Сеоце, Бар.
154. **Мало попрсје**, 1963, бронза, вис. 25 цм, гробље, Цетиње.
155. **Рељеф**, 1963, бронза, 25 x 15 цм, гробље, Цетиње.
156. **Буђење**, 1963, женски акт, трешњево дрво, вис. 70 цм, Народни универзитет „Браћа Стаменковић”, Београд.
157. **Договић Ј**, 1963, бронза, вис. 40 цм, Ново гробље, Београд.
158. **Страст**, 1964, композиција, јасеново дрво, вис. 71 цм, својина аутора.
159. **Птице у лету**, 1964, гипс, вис. 80 цм, својина аутора.
160. **Караџић Вук**, 1964, плакета, рељеф, бронза, 8 x 10 цм, својина Слободана Мидића, Београд.*
161. **Караџић Вук**, 1964, плакета, бронза, 8 x 10 цм, Основна школа „Вук Караџић”, Београд.
162. **Караџић Вук**, 1964, бронза, попрсје, 68 цм, поклон Средњој школи „Вук Караџић” 1986, Сечањ.*
163. **Жена са нарамком**, 1965, рељеф у бронзи, 22 x 18 цм, Народни музеј, Ниш.
164. **Мајка и син**, 1965, куцани бакар, рељеф, 29 x 15 цм, својина аутора.
165. **Жена са цветом**, 1965, куцани бакар, рељеф, 11 x 20 цм, својина аутора.
166. **Мали Американац**, 1965, бронза, вис. 24 цм, својина аутора.
167. **Скица за фонтану II**, 1965, гипс, вис. 29 цм, својина аутора.
168. **Дукић Стеван** (народни херој), 1966, бронза, вис. 70 цм, Основна школа „Стеван Дукић”, Београд.
169. **Птице**, 1966, композиција, гипс, вис. 85 цм, својина аутора.
170. **Женски торзо**, 1966, мермер сивац, вис. 48 цм, Народни музеј Ниш.
171. **Полет**, 1966, женски акт, гипс, вис. 180 цм, својина аутора.

172. **Јовановић Радош-Сеља**, 1966, бронза, вис. 70 цм, Основна школа „Радош Јовановић-Сеља”, Прокупље.
173. **Јовановић Радош-Сеља**, 1966, бронза, вис. 70 цм, споменик, Куршумлија.
174. **Павловић Ратко** (народни херој), 1966, бронза, вис. 70 цм, споменик, касарна „Ратко Павловић-Тићко”, Прокупље.
175. **Пољубац птице у лету**, 1966, гипс, вис. 74 цм, Народни музеј, Ниш.
176. **Филиповић Стеван** (народни херој), 1966, бронза, вис. 70 цм, Основна школа „Стеван Филиповић”, Београд.
177. **Птице у лету**, 1966, алуминијум, вис. 70 цм, својина аутора.*
178. **Играчица**, 1967, бронза, вис. 190 цм, својина Ђуре Поповића.*
179. **Цветковић М**, 1967, бронза, вис. 50 цм, гробље, Ражањ.
180. **Васић Ж**, 1967, вис. 33 цм, Ново гробље, Београд.
181. **Дравић Милена**, 1967, бронза, вис. 42 цм, својина аутора.
182. **Билић М**, 1967, бронза, вис. 40 цм, својина М. Билића.
183. **Билић М**, 1967, бронза, вис. 40 цм, Галерија портрета, Тузла.
184. **Стојковић Небојша**, 1968, бронзана биста, Старо гробље, Чачак.
185. **Стојковић Слободан**, 1968, рељеф, Старо гробље, Чачак.*
186. **Прелевић М**, 1968, гипс, вис. 37 цм, својина аутора.*
187. **Борба птица**, 1968, гипс, вис. 42 цм, Народни музеј Ниш.
188. **Игра са обручем**, 1968, бронза, 215 x 107 x 74 цм, својина Ђуре Поповића.*
189. **Игра са обручем**, 1968, гипс, вис. 210 цм, својина Ђурђице Крстић.
190. **Павловић Дринка (народни херој)**, 1968, бронза, вис. 85 цм, споменик Основна школа „Дринка Павловић”, Београд.
191. **Женски торзо**, 1968, теракота, вис. 20 цм, својина аутора.
192. **Митровић Ж**, 1968, бронза, вис. 50 цм, Горње Црнатово, Житорађе.
193. **Кретање**, 1968, гипс, вис. 78 цм, својина аутора.
194. **Борба птица**, 1968, бронза, вис. 65 цм.
195. **Борба птица**, 1968, бронза, вис. 70 цм.
196. **Борба птица**, 1968, бронза, 75 цм, Народни музеј, Ниш.
197. **Бакрач**, 1969, бронза, вис. 50 цм, Централно гробље, Београд.
198. **Револуција**, 1969, алуминијум, вис. 75 цм, својина аутора.
199. **Анђелковић В**, 1969, бронза, вис. 50 цм, гробље, Београд.
200. **Бојић Милутин** (песник), 1969, бронза, вис. 53 цм, Библиотека „Милутин Божић”, Београд.
201. **Ритмови**, 1969, бронза, вис. 100 цм, фабрика „Фрад”, Алексинац.
202. **Драгосављевић Н**, 1969, попрсје, бронза, вис. 82 цм, Основна школа „Н. Драгосављевић”, Окучани.
203. **Костић Александар**, 1969, бронза, вис. 35 цм, својина породице Костић, Београд.
204. **Мушки портрет са лептир машини**, 1969, гипс, вис. 35 цм, Народни музеј, Ниш.*

205. **Костић Александар**, 1969, бронза, вис. 35 цм, Народни музеј, Ниш.*
206. **Цвијић Јован**, 1970, бронза, вис. 90 цм.
207. **Јанићијевић Сима** (глумац), 1970, бронза, вис. 36 цм, својина аутора.
208. **Стојковић Н**, 1970, бронза, вис. 50 цм, гробље, Чачак.
209. **Стојковић В**, 1970, рељеф, бронза, 24 x 20 цм, гробље, Чачак.
210. **Моја снаха**, плакета, 1970, бронза, 10 x 10 цм, својина аутора.
211. **Мала Јелена**, 1970, бронза, вис. 24 цм, својина породице Мирковић, Београд.
212. **Цвијић Јован**, 1970, плакета, бронза, 9 x 9 цм, Основна школа „Јован Цвијић”, Београд.
213. **Цвијић Јован**, 1970, плакета, бронза, 9 x 9 цм, својина аутора.
214. **Аранђеловић Љ**, 1970, бронза, вис. 42 цм, Централно гробље, Београд.
215. **Сунчање**, 1970, гипс, вис. 20 цм, својина аутора.
216. **Крстић Марија**, 1970, бронза, рељеф, ø 10 цм.
217. **Поповић Јован**, 1970, бронза, рељеф, ø 9 цм.
218. **Кавриновић, П**, 1970, бронза, Брчко.*
219. **Тривунац Душан**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Основна школа „Душан Тривунац”, Алексинац.
220. **Кобић Ахмед** (народни херој), 1971, бронза, вис. 70 цм, Парк хероја, Брчко.
221. **Филиповић Мирко** (народни херој), 1971, бронза, вис. 70 цм, Парк хероја, Брчко.
222. **Филиповић Мирко** (народни херој), 1971, бронза, вис. 70 цм, Парк хероја, Бјељина.
223. **Филиповић Мирко**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Буковик, Брчко.
224. **Чушкић Пера**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Парк хероја, Брчко.
225. **Филиповић Мирко** (народни херој), 1971, вис. 70 цм, Основна школа „Мирко Филиповић”, Брчко.
226. **Гоца**, 1971, гипс, вис. 32 цм, својина аутора.
227. **Накић Наста**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Парк хероја, Брчко.
228. **Накић Наста**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Буковик, Брчко.
229. **Кауриновић Петар**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Парк хероја, Брчко.
230. **Кауриновић Петар**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Буковик, Брчко.
231. **Вујовић Владимир**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Техничка школа, Врање.
232. **Вујовић Владимир**, 1971, бронза, вис. 70 цм, рудник Благодат, Врање.
233. **Мира**, 1971, бронза, вис. 38 цм, својина породице Бачић, Београд.
234. **Погачаревић Сима** (народни херој), 1971, бронза, вис. 70 цм, фабрика „Сима Погачаревић”, Врање.
235. **Матић Љ**, 1971, бронза, вис. 50 цм, својина породице Матић, Београд.
236. **Видовић Ш.**, 1971, бронза, вис. 70 цм, Трубјел, Никшић.
237. **Сименовић М**, 1971, бронза, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
238. **Милосављевић Н**, 1971, бронза, вис. 50 цм, гробље, Алексинац.
239. **Отовић Р**, 1971, рељеф, бронза, 20 x 24 цм, Ново гробље, Београд.
240. **Милан**, 1972, рељеф, 30 x 17 цм, Цирих.
241. **Војник**, 1972, бронза, вис. 50 цм, гробље, Лазаревац.
242. **Миловић Н**, 1972, бронза, вис. 70 цм, споменик, Грахово, Црна Гора.

243. **Мачка**, 1972, бронза, вис. 31 цм, Народни музеј, Ниш.
244. **Павловић Т**, 1972, бронза, вис. 50 цм, гробље, Панчево.
245. **Портрет дечака**, 1972, бронза, 27 цм, Народни музеј, Ниш.*
246. **Лопандић Димитрије** (народни херој), 1972, бронза, вис. 70 цм, Парк хероја, Бијељина.
247. **Лопандић Димитрије** (народни херој), 1972, бронза, вис. 70 цм, споменик, Дворови, Бијељина.
248. **Лопандић Димитрије** (народни херој), 1972, бронза, вис. 70 цм, Бијељинско Сухопоље.
249. **Руке**, 1972, бронза, вис. 54 цм, Куп Радивоја Кораћа, Кошаркашки савез, Београд.
250. **Руке**, 1972, студија, гипс, вис. 50 цм, својина аутора.
251. **Женски акт**, 1972, грабово дрво, вис. 57 цм, Народни музеј, Ниш.
252. **Маринчек Н**, 1972, бронза, вис. 35 цм, Топчидерско гробље, Београд.
253. **Којић З**, 1972, бронза, вис. 50 цм, гробље, Бијељина.
254. **Димитријевић Н.**, 1972, бронза, 50 цм, гробље, Алексинац.
255. **Дајковић Блажо**, 1973, бронза, вис. 50 цм, манастир Цетиње.
256. **Плесачица**, 1973, бронза, вис. 50 цм, својина аутора.
257. **Бунђало Љубан**, 1973, рељеф, бронза, вис. 25 цм, гробље, Сарајево.
258. **Дечја глава**, 1973, бронза, вис. 48 цм, својина аутора.
259. **Климовић С**, 1973, бронза, вис. 50 цм, Централно гробље, Београд.
260. **Ђорђан Мира**, 1973, бронза, вис. 50 цм, Нијагара Фолс, Онтарио, Канада.
261. **Буђење**, 1973, бронза, вис. 50 цм.
262. **Договић Фанија**, 1974, рељеф у бронзи, вис. 15,5 цм, Народни музеј, Ниш.
263. **Драговић Тоза** (народни херој), 1974, бронза, вис. 70 цм, споменик, Обилић, Бојник.
264. **Петровић Надежда**, 1974, гипс, вис. 110 цм, својина аутора.
265. **Петровић Надежда**, 1974, гипс, вис. 41 цм, Народни музеј, Ниш.*
266. **Атлетичарка**, 1974, бронза, вис. 44 цм, својина аутора.
267. **Одмор**, 1974, женски акт, мермер сивац, вис. 41 цм, Народни музеј, Ниш.
268. **Милошевић Н**, 1974, бронза, вис. 50 цм, гробље, село, Алексинац.
269. **Николић Предраг**, 1974, бронза, вис. 50 цм, гробље, Београд.
270. **Рибе**, 1974, теракота, вис. 34 цм, својина аутора.
271. **Ристић М**, 1974, бронза, вис. 50 цм, гробље, Алексинац.
272. **Васић Јанко**, 1974, бронза, вис. 70 цм, споменик, Буковик, Брчко.
273. **Јахић Фадил Шпанац**, 1974, бронза, вис. 70 цм, споменик, Парк хероја, Бијељина.
274. **Јахић Фадил Шпанац**, 1974, бронза, вис. 70 цм, село, Бијељина.
275. **Бујшић В**, 1974, бронза, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
276. **Легиша С**, 1974, бронза, вис. 50 цм, Никшић.
277. **Ђукић В**, 1974, бронза, рељеф, 25 x 25 цм, гробље, Београд.
278. **Караиванов И**, 1974, бронза, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
279. **Спасојевић Н**, 1974, бронза, вис. 70 цм, Бијељина.
280. **Влачо Душко**, 1975, рељеф, бронза, круг 16 цм, Ново гробље, Београд.

281. **Матић М**, 1975, попрсје, бронза, вис. 50 цм, Вреоци.
282. **Лукић С**, 1975, попрсје, бронза, вис. 50 цм, Београд.
283. **Лукић Д**, 1975, попрсје, бронза, вис. 50 цм, Београд.
284. **Малеташкић Десанка**, 1975, рељеф, бронза, вис. 16 цм, гробље, Београд.
285. **Цветковић С**, 1975, бронза, вис. 45 цм, гробље, Прокупље.
286. **Лакић Б**, 1975, попрсје, бронза, вис. 45 цм, Подгорица.
287. **Лакић М**, 1975, попрсје, бронза, вис. 45 цм, Подгорица.
288. **Лакић са супругом**, 1975, рељеф, бронза, 20 x 13 цм, Подгорица.
289. **Лакић М**, 1975, рељеф, бронза, пречник 32 цм, Основна школа „М. Лакић”, Подгорица.
290. **Вранић Р**, 1975, бронза, вис. 50 цм, Централно гробље, Београд.
291. **Гоцић Чедомир**, 1975, бронза, вис. 50 цм, гробље, Горњи Матејевац, Ниш.*
292. **Спирала**, 1975, бронза, вис. 37 цм, својина аутора.
293. **Мушки торзо**, 1975, бронза, вис. 41 цм, Народни музеј, Ниш.*
294. **Изгубљена форма**, 1975, теракота, вис. 40 цм, Народни музеј, Ниш.
295. **Дравић Милена**, 1975, портрет, бронза, вис. 40 цм, Народни музеј, Ниш.
296. **Еволуција**, 1975, бронза, вис. 37 цм.
297. **Птица**, 1976, венчачки мермер, вис. 36 цм, Народни музеј, Ниш.
298. **Крила мира**, 1976, венчачки мермер, вис. 71 цм, Народни музеј, Ниш.
299. **Девојчица са драперијом**, 1976, крушково дрво, вис. 101 цм, својина аутора.
300. **Ритам јајастих форми**, 1976, грчки мермер, вис. 57 цм, Народни музеј, Ниш.
301. **Петровић П**, 1976, бронза, вис. 50 цм, Централно гробље, Београд.
302. **Батинић Богдан**, 1976, бронза, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
303. **Бабић Милан**, 1976, бронза, вис. 50 цм, Доњи Залуковик.
304. **Барбуловић М**, 1976, бронза, вис. 50 цм, Грабовица.
305. **Петровић Т**, 1976, бронза, вис. 50 цм, Ново гробље, Ниш.
306. **Витална форма**, 1976, венчачки мермер, вис. 34 цм, Народни музеј, Ниш.
307. **Напрегнута форма**, 1976, бронза, вис. 18 цм, својина аутора.
308. **Шаренац А**, 1976, бронза, вис. 36 цм, Прокупље.
309. **Моја супруга Ђурђа**, 1976, попрсје, мермер сивац, вис. 48 цм, Народни музеј, Ниш.
310. **Композиција**, 1976, бронза, вис. 40 цм, Народни музеј, Ниш.
311. **Настајање**, 1976, теракота, вис. 48 цм.*
312. **Рибе**, 1976, теракота, вис. 34 цм, Народни музеј, Ниш.*
313. **Томашевић Јован** (оснивач КП Црне Горе), 1976, биста, бронза, Бар.*
314. **Бућан С**, 1977, вис. 50 цм.*
315. **Нестајање**, 1977, теракота, вис. 35 цм, својина аутора.*
316. **Вујанић В**, 1977, бронза, вис. 50 цм, Београд.*
317. **Мијатовић Цвијетин**, 1977, бронза, вис. 42 цм, својина породице Мијатовић.
318. **Самоћа**, 1977, гипс, вис. 8 цм, својина аутора.*

319. **Самоћа**, 1977, бронза, вис. 78 цм, Народни музеј, Ниш.*
320. **Самоћа**, 1978, мермер, вис. 78 цм, Народни музеј, Ниш.*
321. **Ђукић В**, 1977, рељеф, бронза, вис. 25 цм, својина породице Ђукић.
322. **Радојчић Драгољуб**, 1977, рељеф, бронза, вис. 25 цм, Београд.
323. **Мисао**, 1977, бронза (одливак од мермера), вис. 70 цм, својина аутора.¹¹¹
324. **Павловић Михајло**, 1977, бронза, рељеф, 20 x 17 цм, Ужичка Пожега.
325. **Николић Н**, 1977, бронза, рељеф, $\varnothing$ 18 цм, Београд.
326. **Јаје**, 1977. теракота, 38 цм, Народни музеј Ниш.
327. **Буха Бошко** (народни херој), 1978, рељеф у бронзи, 14 x 10 цм, Народни музеј, Ниш.
328. **Катић Н**, 1978, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Земун.
329. **Ковачевић Александар**, 1978, бронза, рељеф, $\varnothing$ 20 цм, Београд.
330. **Марјановић Милка**, 1978, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Жарково.
331. **Видовић Петрана и Никола**, 1978, бронза, рељеф, 30 x 20 цм, гробље, Прокупље.
332. **Видовић Петрана**, 1978, бронза, рељеф, 18 x 15 цм, својина аутора.
333. **Ђуровић Н**, 1978, бронза, попрсје, вис. 90 цм, Подгорица.
334. **Петровић Надежда**, 1978, теракота, скица, вис. 25 цм, својина аутора.*
335. **Петровић Надежда**, 1978, теракота, скица, вис. 24 цм, својина аутора.*
336. **Петровић Надежда**, 1978, теракота, скица, вис. 24 цм, Слободан Мидић.*
337. **Петровић Надежда**, 1978, скица, вис. 20 цм, својина аутора.*
338. **Петровић Надежда**, 1978, теракота, скица, вис. 19 цм, својина аутора.*
339. **Петровић Надежда**, 1978, гипс, скица, вис. 24 цм, својина аутора.*
340. **Петровић Надежда**, 1978, гипс, фигура, вис. 110 цм, својина аутора.*
341. **Петровић Надежда**, 1978, бронза, вис. 110 цм, Кеј Кола српских сестара, Ниш.*
342. **Студија**, 1978, седећи акт за Надежду Петровић, гипс, вис. 35 цм, својина аутора.
343. **Косовић Душан**, 1978, бронза, попрсје, вис. 44 цм, Њујорк.
344. **Косовић Душан**, 1978, бронза, попрсје, вис. 44 цм, Њујорк.
345. **Јеремић Миодраг**, 1978, бронза, вис. 57 цм, Народни музеј, Ниш.*
346. **Снови**, 1978, бронза, рељеф, 14 x 11 цм.
347. **Поповић Јован**, 1979, бронза, 14 x 10 цм, Народни музеј, Ниш.
348. **Плесачица**, 1979, бронза, вис. 51 цм, својина Жике Вучића, Београд.
349. **Плесачица**, 1979, бронза, вис. 51 цм, својина Косане Максимовић, Задар.
350. **Милошевић Предраг** (композитор), 1979, бронза, попрсје, вис. 38 цм, Музичка академија, Београд.
351. **Бурсаћ Н**, 1979, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Исјек, Босанско Грахово.
352. **Чубриловић Војкан**, 1979, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Београд.
353. **Тодоровић Н**, 1979, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Топчидерско гробље, Београд.
354. **Николић Душан**, 1979, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Гунцата, Барајево.

¹¹¹ Својина Народног музеја у Нишу, води се под именом Самоћа из 1977, кат. бр. 34.

355. **Поповић Јован** (народни херој), 1979, бронза, плакета, 9 цм, Основна школа „Јован Поповић”, Београд.
356. **Поповић Јован** (народни херој), 1979, бронза, попрсје, вис. 53 цм, Основна школа „Јован Поповић”, Београд.
357. **Димитријевић Мића** (архитекта), 1979, бронза, попрсје, вис. 53 цм, Београд.
358. **Мушки портрет са брковима**, 1980, рељеф у бронзи, 9 цм, Народни музеј, Ниш.
359. **Јекић Н**, 1980, бронза, рељеф, 22 x 30 цм, Гроцка.
360. **Јекић Н**, 1980, бронза, рељеф, 22 x 30 цм, Гроцка.
361. **Лепојевић Момчило**, 1980, бронза, попрсје, вис. 80 цм, Београд.
362. **Хајдић Бранко**, 1980, бронза, рељеф, 26 x 21 цм, Београд.
363. **Мишковић Ђорђе**, 1980, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Сремска Митровица.
364. **Радојковић Н**, 1980, бронза, рељеф, 22 x 18 цм, Београд.
365. **Костић Милорад**, 1980, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Трстена, Врање.
366. **Костић Милорад**, 1980, бронза, рељеф, 19 x 15 цм, својина аутора.
367. **Васиљевић Бранко**, 1980, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Гунцата, Барајево.
368. **Вељковић Гордана и Радислав**, 1980, бронза, рељеф, 20 x 30 цм, Блаце.
369. **Давичо Оскар**, 1980, бронза, рељеф, 16,5 x 16 цм, Народни музеј, Ниш.
370. **Жујовић Јован** (геолог), 1980, бронза, рељеф, $\varnothing$ 10 цм, Геолошки факултет, Београд.
371. **Жујовић Јован**, 1980, бронза, рељеф, $\varnothing$ 10 цм, својина аутора.
372. **Жујовић Јован**, 1980, бронза, рељеф, $\varnothing$ 9 цм, Народни музеј, Ниш.
373. **Аврамовић Аксентије** (инжењер), 1980, бронза, рељеф, 15 x 12 цм, Ново гробље, Београд.
374. **Аврамовић Александар**, 1980, бронза, рељеф, 15 x 12 цм, Ново гробље, Београд.
375. **Аврамовић Аксентије**, 1980, бронза, рељеф, 15 x 12 цм, својина аутора.
376. **Вукашиновић Славко**, 1980, бронза, рељеф, $\varnothing$ 35 цм, Кредитна задруга, Београд.
377. **Маршал Тито**, 1980, бронза, рељеф, 20 x 16 цм, својина аутора.
378. **Стефановић Зоран**, 1980, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Бели Поток.
379. **Чангаловић Мирослав** (оперски певач), 1980, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Београд.
380. **Чангаловић Мирослав**, 1980, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Народни музеј, Ниш.
381. **Јекић Урош** (неуропсихијатар), 1980, бронза, рељеф, 13 x 18 цм, својина аутора.
382. **Јекић Урош**, 1980, бронза, рељеф, 13 x 18 цм, Ново гробље, Београд.
383. **Женски акт у полулежећем ставу**, 1981, гипс, 24 x 34 цм, Народни музеј Ниш.*
384. **Симић Сава**, 1980, бронза, рељеф, 14 x 19 цм, Народни музеј, Ниш.
385. **Симић Сава**, 1980, бронза, рељеф, 14 x 19 цм, Ново гробље, Београд.
386. **Мушки портрет са брадом**, 1981, рељеф у бронзи, 16 x 13,5 цм, Народни музеј Ниш.
387. **Чангаловић Мирјана** (професор), 1981, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Београд.
388. **Студија за портрет Ж. Ђ**, 1981, вис. 36 цм, Народни музеј, Ниш.*
389. **Коњ**, 1981, бронза, рељеф, 25 x 26 цм, својина Вере Гајић, Палм Спрингс, Калифорнија.
390. **Коњ**, 1981, бронза, рељеф, 25 x 26 цм, својина аутора.

391. Жујовић Јован, 1981, бронза, рељеф, 15 x 13 цм, својина аутора.
392. Ристић Милорад, 1981, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Књажевац.
393. Антонијевић Н, 1981, бронза, рељеф, 25 x 21,5 цм, Београд.
394. Ђорђевић Миливоје, 1981, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Падинска Скела.
395. Драговић Н, 1981, бронза, рељеф, 24 x 19 цм, Београд.
396. Поповић Н, 1981, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Београд.
397. Јовановић Радован, 1981, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Умка.
398. Водопивец Ненад, 1981, бронза, рељеф, 30 x 22 цм, Београд.
399. Перендија Јован, 1981, бронза, попрсје, вис. 75 цм, споменик, Бијељина.
400. Кецмановић Војислав, бронза, попрсје, вис. 75 цм, споменик, Бијељина.
401. Лакић Радојка (народни херој), 1981, бронза, попрсје, вис. 70 цм, Основна школа „Радојка Лакић”, Бијељина.
402. Мушки акт, око 1981, гипс, вис. 26 цм, Народни музеј Ниш.
403. Мујкић Месуд, 1981, бронза, попрсје, вис. 70 цм, предузеће „Месуд Мујкић”, Бијељина.
404. Хамзић Хамза, 1981, бронза, попрсје, вис. 70 цм, Основна школа „Хамза Хамзић”, Бијељина.
405. Стојановић-Лазич Лазо (народни херој), 1981, бронза, попрсје, вис. 70 цм, споменик, село Загни, Бијељина.
406. Гаврић Веселин (народни херој), 1981, бронза, попрсје, вис. 70 цм, споменик, Бијељина.
407. Вукадиновић Мића, 1981, бронза, попрсје, вис. 35 цм, Београд.
408. Чукић Милоња (професор), 1981, бронза, попрсје, вис. 35 цм, Београд.
409. Ковачевић Божа (сликар), 1981, бронза, попрсје, вис. 37 цм, Галерија, Златибор.
410. Мушки портрет са брадом (Живан Сарамандић), 1982, гипс, вис. 42 цм, Народни музеј, Ниш.
411. Сарамандић Живан (оперски певач), 1981, бронза, попрсје, вис. 41 цм, Београд.
412. Студија за портрет З. Ђ, 1981, бронза, вис. 36 цм, Народни музеј, Ниш.*
413. Јеремић Видосава, 1981, бронза, вис. 57 цм, Београд.
414. Вечна ватра, 1981, бронза, вис. 44 цм.
415. Малбашић Владо, 1982, бронза, рељеф, 13 x 19 цм, Београд.
416. Малбашић Владо, 1982, бронза, рељеф, 13 x 19 цм, Београд.
417. Савковић Рајко (свештеник), 1982, бронза, рељеф, 35 x 21 цм, Ново гробље, Београд.
418. Опачић Десанка, 1982, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Ново гробље, Београд.
419. Опачић Н, 1982, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Ново гробље, Београд.
420. Марковић Жика, 1982, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Ковин.
421. Марковић Н, 1982, бронза, попрсје, 50 цм, Ковин.
422. Мухаремовић Омер, 1982, бронза, рељеф, 22 x 18 цм, Београд.
423. Мухаремовић Љубинка, 1982, бронза, рељеф, 22 x 18 цм, Београд.
424. Игњатовић Драгослав, 1982, бронза, рељеф, 20 x 25 цм, Рипањ.
425. Козић Марија, 1982, бронза, рељеф, 20 x 24 цм, Београд.
426. Козић Марија, 1982, бронза, рељеф, 20 x 24 цм, својина аутора.

427. **Крстић Спасоје – мој стриц**, 1982, бронза, рељеф, 21 x 17 цм, својина аутора.
428. **Крстић Спасоје**, 1982, бронза, рељеф, 21 x 17 цм, својина Христине Крстић, Нишка Бања.
429. **Крстић Спасоје**, 1982, бронза, рељеф, 21 x 17 цм, својина Милета Крстића, Ниш.
430. **Крстић Спасоје**, 1982, бронза, рељеф, 21 x 17 цм, својина Драгољуба Крстића, Ниш.
431. **Крстић Спасоје**, 1982, бронза, рељеф, 21 x 17 цм, својина Славољуба Крстића, Ниш.
432. **Увијена форма**, 1982, грабово дрво, вис. 36 цм, Народни музеј, Ниш.
433. **Мика Антић**, 1982.*
434. **Талас**, 1982, крушково дрво, 30 x 30 цм, Народни музеј, Ниш.
435. **Младост**, 1982, женски акт, бронза, 83 цм, својина аутора.
436. **Девојчица**, 1982, мермер, 26 x 15 цм, својина аутора.
437. **Студија**, 1982, мермер, 30 x 24 цм, Народни музеј, Ниш.
438. **Јапанка**, 1982, мермер, 10 x 15 цм, својина аутора.
439. **Стојановић Милка** (оперска певачица), 1982, бронза, попрсје, вис. 65 цм, Београд.
440. **Месечеве рефлексије**, 1982, полирана бронза, вис. 49 цм, Народни музеј, Ниш.
441. **Напрегнута форма**, 1982, бронза, вис. 92 цм, својина аутора.
442. **Мој стриц**, 1982, бронзана плакета, 21,3 x 16,8 цм, Народни музеј, Ниш.
443. **Стефановић Н**, 1983, бронза, рељеф, 22 x 19 цм, Борча.
444. **Гаврић Мирјана**, 1983, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Топчидерско гробље, Београд.
445. **Гаврић Јован**, 1983, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Београд.
446. **Мала Јелена Мирковић**, 1983, мермер, вис. 26 цм, Народни музеј, Ниш.
447. **Мала Јелена Мирковић**, 1983, бронза, вис. 26 цм, Њујорк.
448. **Мала Верица Цветковић**, 1983, камен, вис. 30 цм, Народни музеј, Ниш.
449. **Ивковић Милутин**, 1983, бронза, попрсје, вис. 50 цм, поклон Дому здравља „Др Милутин Ивковић”, Београд.
450. **Портрет жене**, 1984, рељеф у бронзи, 19 x 14 цм, Народни музеј, Ниш.
451. **Портрет мушкараца**, 1984, рељеф у бронзи, 19 x 14 цм, Народни музеј, Ниш.
452. **Торзо**, 1984, полирана бронза, вис. 7 цм, Народни музеј Ниш.
453. **Ступар Драго**, 1984, бронза, 22 x 30 цм, Ново гробље, Београд.
454. **Гвоздић Мићо**, 1984, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
455. **Влајковић Милорад**, 1984, бронза, рељеф, 18 x 13 цм, Ново гробље, Београд.
456. **Ђурић Дејан**, 1984, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Централно гробље, Београд.
457. **Драшковић Н**, 1984, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Земун.
458. **Јовић Димитрије**, 1984, бронза, рељеф, 20 x 18 цм, Београд.
459. **Лежећи торзо**, 1984, камен, вис. 24 цм, својина аутора.
460. **Цаха Фрањо**, 1984, бронза, рељеф, 18 x 13 цм, својина Срећка Цахе, Загреб.
461. **Цаха Нада**, 1984, бронза, рељеф, 18 x 13 цм, својина Срећка Цахе, Загреб.
462. **Цаха Фрањо**, 1984, бронза рељеф, 18 x 13 цм, својина аутора.
463. **Цаха Нада**, 1984, бронза, рељеф, 18 x 13 цм, својина аутора.

464. **Чолаковић Родољуб** (народни херој), бронза, попрсје, вис. 70 цм, споменик, Бијељина.
465. **Чолаковић Родољуб**, 1984, бронза, попрсје, вис. 70 цм, споменик, поклон Основној школи „Родољуб Чолаковић”, Ниш.
466. **Пливање**, 1984, фигурина, гипс, вис. 45 цм, својина аутора.
467. **Прескок**, 1984, фигурина, гипс, вис. 43 цм, својина аутора.
468. **Чортан Саша**, 1984, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Ветерник, Нови Сад.
469. **Илић Душан** (професор), 1985, бронза, рељеф, 28 x 20 цм, Београд.
470. **Илић Добрила**, 1985, бронза, рељеф, 28 x 20 цм, Лешће, Београд.
471. **Илић Душан**, 1985, бронза, рељеф, 20 x 20 цм, својина аутора.
472. **Трајковић Стојан**, 1985, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Бојник, Ниш.
473. **Тодоровић Душан**, 1985, бронза, рељеф, 23 x 18 цм, Прокупље.
474. **Тодоровић Милана**, 1985, бронза, рељеф, 23 x 18 цм, Прокупље.
475. **Тодоровић Слободан**, 1985, бронза, рељеф, 23 x 18 цм, Прокупље.
476. **Цветковић Лепосава**, 1985, бронза, рељеф, 18 x 25 цм, Ражањ.
477. **Вићентијевић Јованка**, 1985, бронза, попрсје, вис. 50 цм, гробље, Обреновац.
478. **Рајачић Н**, 1985, бронза, рељеф, ∞ 31 цм, Борча.
479. **Шуњерга Небојша**, 1985, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Бежанијско гробље, Београд.
480. **Милачић Миладин**, 1985, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Топчидерско гробље, Београд.
481. **Петровић Драгутин**, 1985, бронза, рељеф, 18 x 23 цм, Бресница, Чачак.
482. **Петровић Ковиљка**, 1985, бронза, рељеф, 18 x 23 цм, Бресница, Чачак.
483. **Мирковић Јован** (психолог), бронза, рељеф, 20 x 14 цм, Ново гробље, Београд.
484. **Мирковић Јован**, 1985, бронза, рељеф, 20 x 14 цм, својина Ирене Мирковић, Њујорк.
485. **Мирковић Јован**, 1985, бронза, рељеф, 20 x 14 цм, својина Мије Мирковића, Београд.
486. **Мирковић Јован**, 1985, бронза, рељеф, 20 x 14 цм, својина аутора.
487. **Димитријевић Ђурђе** (народни херој), 1985, бронза, попрсје, вис. 70 цм, Технички ремонтни завод, Крагујевац.
488. **Осматрач**, 1985, бронза, вис. 41 цм, Народни музеј, Ниш.
489. **Скица за фонтану**, 1985, гипс, 21 цм, својина аутора.
490. **Пуне форме**, 1985, гипс, 20 цм, својина аутора.
491. **Седећа фигура**, 1985, бронза, 38 цм, својина аутора.
492. **Трудна жена**, 1985, бронза, вис. 20 цм, Народни музеј, Ниш.
493. **Седећа женска фигура**, 1985, вис. 38 цм, Народни музеј, Ниш.
494. **Бујање**, 1985, бронза, вис. 23 цм.
495. **Мушки портрет**, 1986, рељеф у бронзи, 22 x 20 цм, Народни музеј, Ниш.
496. **Скенцић Радмила**, 1986, бронза, рељеф, 24 x 20 цм, Ново гробље, Београд.
497. **Скенцић Н**, 1986, бронза, рељеф, 24 x 20 цм, Ново гробље, Београд.
498. **Шормаз Илија**, 1986, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Београд.
499. **Бошњак Милорад**, 1986, бронза, рељеф, 27 x 23 цм, Титоград.

500. Бошњак Милорад, 1986, портрет, бронза, рељеф, 22 x 24 цм, Народни музеј, Ниш.
501. Бошњак Мирјана, 1986, портрет, бронза, рељеф, 27 x 24 цм, Народни музеј, Ниш.
502. Павловић Живорад, 1986, бронза, рељеф, 25 x 20 цм, Београд.
503. Смодлака Војин, 1986, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Њујорк.
504. Смодлака Војин, 1986, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Београд.
505. Радловић Ненад-Неша, 1986, бронза, попрсје, 40 цм, Београд.
506. Цвијетић Марко, 1986, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Босна.
507. Цвијетић Стана, 1986, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Босна.
508. Делетић Н, 1986, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Иванград.
509. Станковић Љубић, 1986, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Обреновац.
510. Бајин Леонид (свештеник), 1986, бронза, попрсје, 60 цм, Баранда.
511. Живковић Божидар, 1986, бронза, рељеф, $\varnothing$ 20 цм, Ново гробље, Београд.
512. Степановић Микица, 1986, бронза, рељеф, $\varnothing$ 15 цм, Швајцарска.
513. Степановић Микица, 1986, бронза, рељеф, $\varnothing$ 15 цм, својина аутора.
514. Болић Ђура, 1986, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Ковин.
515. Девојка са драперијом, 1986, крушково дрво, Београд.
516. Маковец Вјекослав, 1986, бронза, рељеф, 17 x 23 цм, Београд.
517. Асоцијативна форма, 1987, полирана бронза, 18,5 x 17 цм, Народни музеј, Ниш.
518. Димитријевић Аксентије, 1987, бронза, рељеф, 15 x 15 цм, гробље, Козница, Владичин Хан.
519. Димитријевић Бојка, 1987, бронза, рељеф, 15 x 15 цм, гробље, Козница, Владичин Хан.
520. Димитријевић Верица, 1987, бронза, рељеф, 15 x 15 цм, гробље, Козница, Владичин Хан.
521. Драгосавац Дане, 1987, бронза, рељеф, 28 x 19 цм, Земун.
522. Антонијевић Првислав, 1987, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Вреоци.
523. Милосављевић Душан, 1987, бронза, рељеф, 28 x 20 цм, Београд.
524. Мијатовић Зорица, 1987, бронза, рељеф, 25 x 21 цм, Београд.
525. Милошевић Љубица, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Велико село, Београд.
526. Шуша Мира, 1987, бронза, рељеф, 40 x 28 цм, Београд.
527. Бакрач Милутин, 1987, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Централно гробље, Београд.
528. Бакрач Јелена, 1987, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Централно гробље, Београд.
529. Богдановић Петар, 1987, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Ново гробље, Београд.
530. Богдановић Милева, 1987, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Ново гробље, Београд.
531. Васић Смиљка (психололингвиста), 1987, бронза, попрсје, вис. 41 цм, Београд.
532. Крњајић Танасије (ксилограф), 1987, бронза, попрсје, вис. 41 цм, Београд.
533. Извор, 1987, камен, вис. 27 цм, Народни музеј, Ниш.
534. Крњајић Танасије, 1987, бронза, вис. 41 цм.
535. 88 стабла за друга Тита, 1987, бронза, 79 x 63 x 42 цм, Историјски музеј Србије, Београд.*
536. Портрет мушкарца, 1987, бронза, вис: 42 цм, Народни музеј Ниш.
537. Влајковић Александар, 1988, попрсје, 1988, бронза, вис. 40 цм, Београд.

538. **Јиречек Александар**, 1988, попрсје, бронза, вис. 37 цм, Београд.
539. **Манојловић Александар**, 1988, бронза, рељеф, 25 x 21 цм, Београд.
540. **Чалић-Перишић Нада**, 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Клиника за дечије болести, Београд.
541. **Ђурић Радослав**, 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
542. **Мијајловић Мирослав**, 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Бијело Поље.
543. **Поповић Славољуб** (професор), 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Београд.
544. **Аутопортрет**, 1988, бронза, вис. 37 цм, Народни музеј, Ниш.
545. **Анђелковић-Живковић Антонија**, 1988, бронза, рељеф, 20 цм, Београд.
546. **Вранић Јован**, 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, гробље, Блаце.
547. **Бранковић Петар**, 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, гробље Лешће, Београд.
548. **Петровић Радослава**, 1988, бронза, рељеф, 22 x 18 цм, Ново гробље, Београд.
549. **Петровић Драган**, 1988, бронза, рељеф, 22 x 18 цм, Ново гробље, Београд.
550. **Пешић Драгољуб**, 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Бијело Поље.
551. **Милосављевић Нада**, 1988, бронза, попрсје, вис. 50 цм, гробље Лешће, Београд.
552. **Станковић Душан** (професор), 1988, бронза, рељеф, 14 x 19 цм, Ново гробље, Београд.
553. **Ђаковић Душан** (ливац са супругом), 1989, бронза, рељеф, 30 x 20 цм, Централно гробље, Београд.
554. **Тодорка и Милорад**, 1989, бронза, рељеф, 30 x 20 цм, Обреновац.
555. **Крстић Јован**, 1989, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Ковин.
556. **Бунало Н**, 1989, бронза, рељеф, 25 цм, Београд.
557. **Личина Милан**, 1989, бронза, рељеф, 30 x 40 цм, Босански Нови.¹¹²
558. **Вејновић Мирко**.
559. **Пајић Давид**.
560. **Мазалица Цвијо**.
561. **Пилиповић Милан** (народни херој).
562. **Родић Радивој** (народни херој).
563. **Маглајић Вахида** (народни херој).
564. **Бјелајац Симо**.
565. **Ступар Стана**.
566. **Буђење**, 1988, мермер, вис. 55 цм, својина аутора.
567. **Борба птица**, 1990, бронза, вис. 80 цм, Народни музеј, Ниш.
568. **Живот I**, 1990, бронза, 22 x 14 цм, својина аутора.
569. **Живот II**, 1990, бронза, 47 x 30 x 19 цм, својина аутора.
570. **Живот**, 1990, бронза, вис. 9 цм, Народни музеј, Ниш.
571. **Живановић Милица**, 1990, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.

¹¹² За спомен-обележје Босански Нови извајано је девет бронзаних рељефа, 30 x 45 цм, под бројем 499–507, 1989. године.

572. **Живановић Јелица**, 1990, бронза, попрсје вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
573. **Шаранац Загорка**, 1990, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Ново гробље, Београд.
574. **Шулетић Слободан**, 1990, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Гардош, Земун.
575. **Ранковић Драган**, 1990, бронза, рељеф, $\varnothing$ 16 цм, гробље, Нова Градишка.
576. **Чаушевић Омер** (архитекта), 1990, бронза, рељеф, 24 x 20 цм, овал, Босански Нови.
577. **Симић Томислав**, 1990, бронза, попрсје, вис. 45 цм, Чунгула, Блаце.
578. **Златар Ђурђа**, 1990, бронза, попрсје, вис. 44 цм, Београд.
579. **Златар Ђурђа**, 1990, гипс, попрсје, вис. 44 цм, Београд.
580. **Очекивање**, 1990, теракота, 21 x 10 x 15 цм, својина аутора.
581. **Северни медвед**, 1990, теракота, 22 x 10 x 8 цм, својина аутора.
582. **Медвед**, теракота, 1990, вис. 25 цм, својина аутора.
583. **Свирачица на челу**, 1990, теракота, вис. 30 цм, својина аутора.
584. **Фигурина**, 1990, теракота, вис. 32 цм, својина аутора.
585. **Торзо**, 1990, мађарски мермер, 47 x 20 x 18 цм, својина аутора.
586. **Тражење**, 1990, полирана бронза, 19 x 13 x 10 цм, својина аутора.
587. **Ковитлац птица**, 1990, ронза, вис. 42 цм, Народни музеј, Ниш.
588. **Пољубац птица**, 1990, бронза, вис. 80 цм, Народни музеј, Ниш.
589. **Мајка**, 1990, мермер, вис. 65 цм, својина аутора.
590. **Торзо**, 1990, полирана бронза, вис. 7 цм.
591. **Музика**, 1990, теракота, вис. 30 цм.
592. **Грација**, 1990, теракота рељеф, вис. 30 цм.
593. **Величковић Снежана и Вучковић Небојша**, 1991, композиција, бронза, вис. 50 цм, Ново гробље, Београд.
594. **Тадић Страхиња**, 1991, рељеф, $\varnothing$ 16 цм, Ново гробље, Београд.
595. **Гвоздић Миша**, 1991, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Лепосавић, Косово.
596. **Ракуљ Момчило**, 1991, бронза, попрсје, вис. 50 цм, Београд.
597. **Петровић Гордана**, 1991, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Ново гробље, Београд.
598. **Шарановић Јован**, 1991, бронза, рељеф, $\varnothing$ 32 цм, Ново гробље, Београд.
599. **Туга**, 1991, теракота, вис. 25 цм, својина аутора.
600. **Очајање**, 1991, грабово дрво, вис. 37,5 цм, Народни музеј, Ниш.
601. **Нага женска фигура**, 1992, рељеф, бронза, 14 x 12 цм, Народни музеј, Ниш.*
602. **Вићентијевић Дејан**, 1992, рељеф, бронза, 20 x 24 цм, овал, Обреновац.
603. **Шаргић Вера**, 1992, бронза, попрсје, вис. 40 цм, гробље Лешће, Београд.
604. **Шаргић Вера са супругом**, 1992, бронза, рељеф, 30 x 20 цм, Београд.
605. **Стојећа фигура**, 1992, абонос, вис. 32 цм, својина аутора.
606. **Жена са драперијом**, 1992, мермер, вис. 60 цм, својина аутора.
607. **На стени**, 1992, мермер, вис. 51 цм, Народни музеј, Ниш.
608. **Одмор**, 1992, мермер, вис. 60 цм, Народни музеј, Ниш.*

609. Женски акт, 1992, дрво обојено у бронзи, вис. 32 цм, Народни музеј, Ниш.
610. Стојадиновић Драгиша (пионир српске кинематографије), 1993, рељефна плоча, Неготин.*
611. Тримчевић Мирко, 1993, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Београд.
612. Тримчевић Витомир, 1993, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Београд.
613. Милосављевић Власта, 1993, бронза, рељеф, $\varnothing$ 25 цм, гробље Лешће, Београд.
614. Манзаловић Љиљана, 1993, бронза, попрсје, вис. 40 цм, Београд.
615. Седећи акт, 1993, теракота, 33 x 15 x 30 цм, својина аутора.
616. Фигурина, 1993, абонос, вис. 37 цм, својина аутора.
617. Композиција, 1993, далматински мермер, 63 x 32 x 31 цм, својина аутора.
618. Стојадиновић Драгиша-Неготинац, 1993, бронза, рељеф, Неготин.
619. Тензија, 1994, полирана бронза, вис. 17 цм, својина аутора.
620. Мачка, 1994, бели мермер, 30 x 23 x 16 цм, Народни музеј, Ниш.
621. Мачка, сиви мермер, 1994, 33 x 23 x 17 цм, својина аутора.
622. Поетски трагови у времену, 1994, полирана бронза, вис. 24 цм, Народни музеј, Ниш.
623. Поетски трагови у времену, 1994, теракота, вис. 23 цм, својина Миће Вукадиновића, Београд.
624. Поетски трагови у времену, 1994, теракота, вис. 23 цм, својина Тање Ђорђевић, Београд.
625. Ђосић Добрица, 1994, бронза, вис. 55 цм, Народни музеј, Београд.*
626. Ђосић Добрица, 1994, бронза, рељеф, 16 x 13 цм, Народни музеј, Ниш.*
627. Кусовац Никола, 1996, бронза, вис. 40 цм, Народни музеј, Београд.*
628. Женски портрет, 1996, бронза, рељеф, 10 x 8 цм, Народни музеј, Ниш.
629. Ковачевић Ана, 1997, бронзана биста, гробље, Подгорица.*
630. Купачица, 1997, вис. 48 цм, Народни музеј, Ниш.*

Врткање, теракота 1960.

631. **Седећа фигура**, 1997, мермер, вис. 31 цм, Народни музеј, Ниш.*
632. **Настанак планета**, 1997, теракота, вис. 19 цм, својина Слободана Мидића.
633. **Томашевић Јован**, 1997, бронза, Музеј рударства и металургије, Бор.*
634. **Домановић Радоје** (песник) 1998, Основна школа „Радоје Домановић”, Ниш.
635. **Петровић Надежда**, 1998, Кеј Кола српских сестара, Ниш.*
636. **Петровић Петар**, 1998, портрет, вис. 52 цм, Народни музеј, Ниш.*
637. **Мисао**, 1998, мермер, вис. 189 цм, Народни музеј, Ниш. Скулптура изложена у Градској кући, Ниш.*
638. **Чолаковић Родољуб**, 1998, Основна школа „Родољуб Чолаковић”, Ниш.
639. **Одмор**, 1999, мермер, дим: 46x18x11 цм, Народни музеј Ниш
640. **Крстић Милован**, Грб на згради Универзитета, Бановина, Ниш.*
641. **Поповић** (свештеник), Ниш.*
642. **Михаиловић Ђокица**, Ниш.*
643. **Ставра Рошко**, Ниш.*
644. **Госпођица Луле**, Ниш.*
645. **Кобић Ахмет**.*
646. **Милошевић Предраг** (композитор), бронза, Академија музичке уметности, Београд.*
647. **Гоцић**, биста, гробље, село Матејевац, Ниш.*
648. **Мисао**, 2002, вис. 189 цм, Народни музеј, Ниш.*
649. **Победнички пехар купа „Радивоја Кораћа”** 2003.

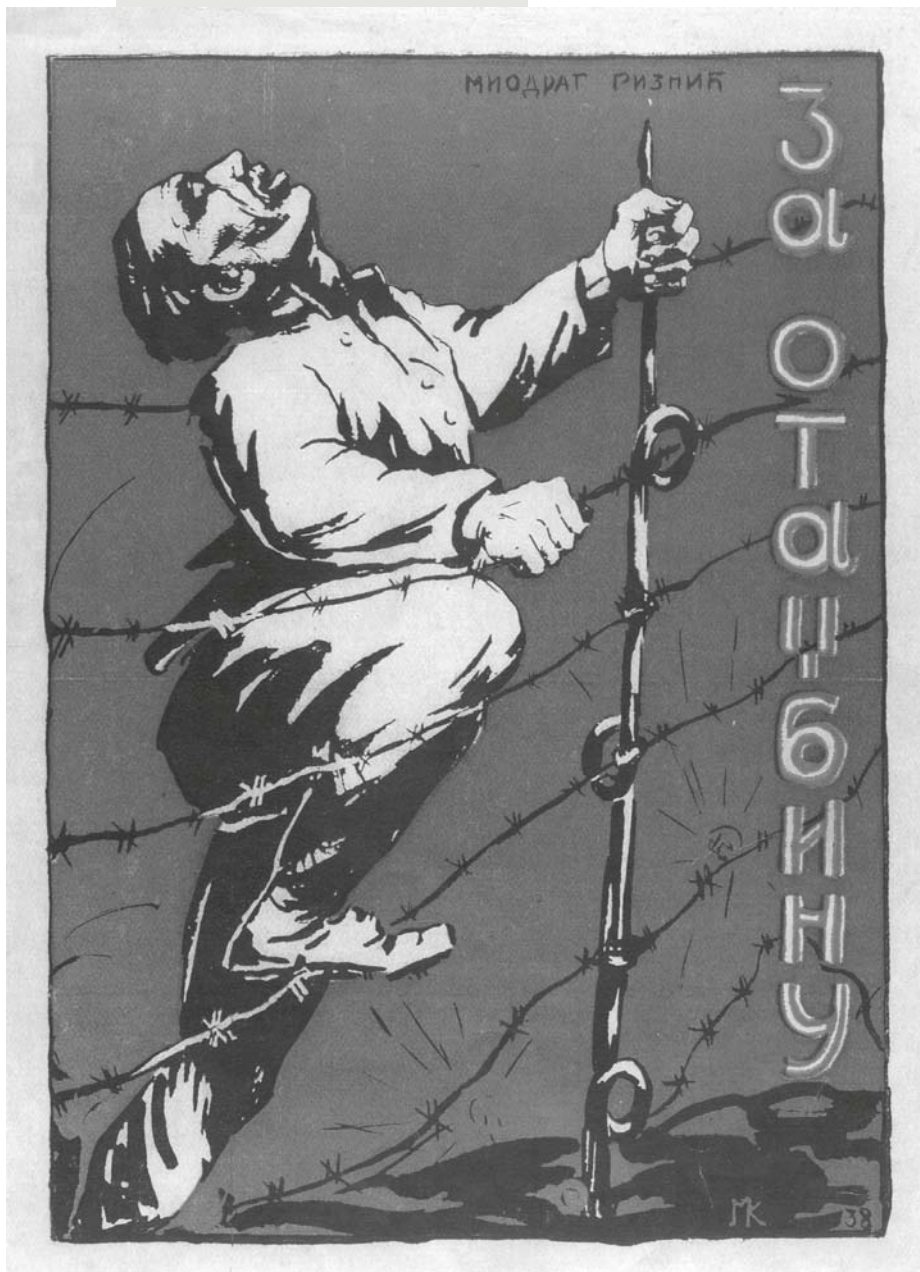
Акварели

1. **Јабуре**, 1933, 13,5 x 22 цм, Народни музеј, Ниш.
2. **Аутопортрет**, 1933, 29 x 21 цм, Народни музеј, Ниш.
3. **Мртва природа**, 1933, 42 x 31 цм, Народни музеј, Ниш.
4. **Аутопортрет**, 1937, 33 x 44 цм, Народни музеј, Ниш.
5. **Врандук**, 1947, 43 x 40 цм, својина аутора.
6. **Папратница**, 1947, 41 x 30 цм, својина аутора.
7. **Желеће**, 1947, 31 x 39 цм, својина аутора.
8. **Брезово село**, 1947, 40 x 31 цм, својина аутора.
9. **Желеће** – Четврта нишка на раду, 1947, 40 x 48 цм, Народни музеј, Ниш.
10. **Брезово село** – Друга Бијељинска, 1947, 42 x 33 цм, својина аутора.
11. **Усек Бистричак**, 1947, 40 x 31 цм, својина аутора.
12. **Усек Бистричек** – Друга Приједорска, 1947, 27 x 20 цм, Народни музеј, Ниш.
13. **Неретва**, 1951, 23 x 32 цм, Народни музеј, Ниш.
14. **Логоровање**, 1951, 43 x 20 цм, својина аутора.

15. **Логоровање**, 43 x 31 цм, својина аутора.
16. **Воденица**, 1951, Борачко језеро, Коњиц, 43 x 45 цм, својина аутора.
17. **Воденица**, 1951, Борачко језеро, Коњиц, 1951, 23 x 30 цм, Народни музеј, Ниш.
18. **Неретва**, 1951, Борачко језеро, Коњиц, 1951, 32 x 20 цм, Народни музеј, Ниш.
19. **Воденица**, 1951, 44 x 34 цм, својина аутора.
20. **Лука**, 1953, 43 x 34,5 цм, Народни музеј, Ниш.
21. **Каштели-Сплит**, 1953, 31 x 3 цм, Народни музеј, Ниш.
22. **Брач**, 1954, 30 x 25,5 цм, Народни музеј, Ниш.
23. **Сплит**, 1954, 39 x 42 цм, својина аутора.
24. **Сплит**, 1955, 30 x 22 цм, Народни музеј, Ниш.
25. **Пристаниште**, Славонски Брод, 1956, 42 x 35 цм, својина аутора.
26. **На одмору**, 1957, акварел, 30 x 22 цм, Народни музеј, Ниш.*
27. **Постира на Брачу**, 1957, 36 x 26 цм, Народни музеј, Ниш.
28. **Каштели-Сплит**, 1958, 39 x 33 цм, својина аутора.
29. **Логор** – Радна акција, 1959, 30 x 20 цм, Народни музеј, Ниш.
30. **Неретва**, 1959, акварел, 23 x 32 цм, Народни музеј, Ниш.
31. **Коњиц**, 1966, 36 x 46 цм, Народни музеј, Ниш.
32. **Коњиц**, 1966, 39 x 46 цм, својина аутора.
33. **Куле Велагића** – Буна, 1970, 36 x 47 цм, својина аутора.
34. **Пејзаж у плавом**, 1977, акварел, 27 x 28 цм, Народни музеј, Ниш.
35. **Бања Јунаковића**, 1986, 62 x 23 цм, Народни музеј, Ниш.
36. **Бања код Теслића**, 1986, акварел, 30 x 23 цм, Теслић.
37. **Борско језеро**, акварел, 1996, 26 x 34 цм, Бор.
38. **Пејзаж**, 1985, акварел, 45 x 35 цм.
39. **Бања Ковиљача** – Шума, 1985, уље на платну, 40 x 50 цм, Основна школа „Вожд Карађорђе”, Горњи Матејевац, Ниш.
40. **Сунцокрети**, 1986, 78 x 37 цм, својина аутора.
41. **Сунцокрети**, 1986, 25 x 33 цм, својина аутора.
42. **Бања Јунаковића**, 1986, 49 x 39 цм, својина аутора.
43. **Бања Јунаковића** – Пејзаж, 1986, 49 x 39 цм, својина аутора.
44. **Постира на Брачу**, 1992, 52 x 40 цм, својина аутора.
45. **Расцветано дрво**, 1992, 48 x 50 цм, својина аутора.

Цртежи

1. **Женски акт**, 1933, цртеж-сепија, 21,5 x 32 цм, Народни музеј, Ниш.
2. **Женски акт**, 1933, цртеж, сангвин, 45 x 22 цм, Народни музеј, Ниш.
3. **Аутопортрет**, 1943, цртеж оловком, Народни музеј, Ниш.
4. **Цртеж мајке**, 1944, цртеж оловком, 17 x 23 цм, Народни музеј, Ниш.
5. **Женски акт**, 1947, цртеж-сепија, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
6. **Женски акт**, 1947, цртеж-сепија, 40 x 29,5 цм, Народни музеј Ниш.
7. **Женски акт**, 1947, цртеж, оловка, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
8. **Женски акт**, 1957, цртеж-сангвин, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
9. **Женски акт**, 1957, цртеж, браон угаљ, 1957, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
10. **Женски акт**, 1957, цртеж-сангвин, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
11. **Женски акт**, 1957, цртеж-сангвин, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
12. **Женски акт**, 1957, цртеж-сангвин, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
13. **Женски акт**, 1957, цртеж-сепија, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
14. **Женски акт**, 1957, цртеж-браон угаљ, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
15. **Женски акт**, 1957, цртеж-плави пастел, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
16. **Женски акт**, 1957, цртеж-сангвин, 40 x 30 цм, Народни музеј, Ниш.
17. **Женски акт**, 1957, цртеж, плави пастел, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
18. **Женски акт**, 1957, цртеж-плави пастел, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
19. **Женски акт**, 1957, цртеж-плави пастел, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
20. **Женски акт**, 1957, цртеж-угаљ, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
21. **Женски акт**, 1957, цртеж-оловка, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
22. **Женски акт**, 1957, цртеж, оловка, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
23. **Женски акт**, 1957, цртеж- оловка, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
24. **Женски акт**, 1957, цртеж, угаљ, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
25. **Женски акт**, 1972, цртеж-сепија-сангвин, 40 x 29,5 цм, Народни музеј, Ниш.
26. **Мирковић Бошко**, 1999, цртеж оловком, Народни музеј, Ниш.

Идејно решење за корицу књиге *За отаџину*, 1938.

Уметник о свом делу*

Пре свега, сматрам да је потпуно схватање или објашњење уметничког дела увек неизрециво релативно. Зато у делу треба да уживате, ако по вама оно то заслужује. Тако ћете постати богатији и Ви и дело.

Уметничко дело треба да буде доживљај срца и емоција. Оно мора да говори ритмом, лепотом линија и облика... доживљај дела као избор естетске вредности.

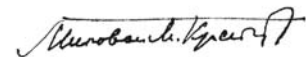
У мени, док радим, не постоји недостатак инвенције, већ маса и форме, свеједно да ли је у питању фигурација, асоцијативна или апстрактна скулптура.

Ми генетски носимо у себи потребу да градиммо облике, јер се попут целе природе одликујемо складом облика. ...нисам одушевљен ни многим савременим и разноврсним начинима стварања. Не верујем у њихову будућност, уметничку трајност и ваљаност, као што рече В. Розић: „изгубе се и нестану у другом неуметничком искуству”.

Никад нисам сам. Дела су у мени и свуда око мене. Нисам трчао за помодним хировима. Полазио сам од унутрашњих порива и својих снова о делу. Често сам ноћу устајао, јер су ме прогониле идеје о нечему што сам желео да остварим. Устајао бих и силазио у атеље да идеју забележим у пластелину. Дубоко сам емотиван. Због тога сам срећан и не жалим што не припадам онима који су рационални.

Уметничко дело је унутарња потреба уметника и оно је вишеслојно. Спољна форма и унутрашња грађа чине нераздвојну целину. Узмимо нпр. портрет, ма које личности. Ту спољна грађа карактера и унутрашња, емоционална и чулна, суштина личности морају деловати као целина. Тек тада су праве творевине уметничког духа.

Моје дело је мој мир и немир. Бескрајна љубав према раду у ово смутно и збркано време даје ми снагу да из свих недаћа изађем без ожиљака. Оптимизам који ме је водио кроз читав живот и напајао изнова неисцрпном енергијом и сазнањем да нема несавладивих препрека, крепио је моју вољу да буде јача од свега... Мислим да је врло значајно да човек верује у оно што ради и како ради. Без тога рад би био празна конструкција, свеједно којим „измима“ правдана. Уметност тражи непрекидан рад, а за ствараоца рад је радост и велика срећа. Не могу да разумем како неки млади људи живе животом глуварења, а можда ни они мене не схватају.

---

* Из Архива документације Збирке историје уметности, Народни музеј, Ниш.

М. Крстић са скулптуром *Муса*, 2002.

Резиме

Милован Крстић рођен је 13. августа 1909. године у Горњем Матејевцу код Ниша. Уметничку школу завршио је у Београду (1928–1933) код професора Петра Палавичинија и Симеона Роксандића. Током школовања стекао је и врло темељно знање из области цртања и акварела код професора Бете Вукановић, Љубомира Ивановића и Ивана Радовића. Даље усавршавање наставио је у атељеима, али и преко личних контаката и сарадње са врхунским ствараоцима из области вајарства какви су били: Сретен Стојановић, Тома Росандић, Антун Аугустинчић, Франо Кршинић, Ристо Стијовић, као и на студијским путовањима у Лондону, Паризу, Риму, Софији, Москви, Амстердаму, Њујорку.

Педагошким радом, прво у Нишу потом у Београду, где је живео од 1946, бавио се од 1936. до 1965. године. Члан је УЛУС-а и СЛУЈ-а од 1950. године. Први пут излаже у Нишу 1944. а своју прву самосталну изложбу организовао је 1954. године у Београду. Добитник је значајних награда и признања, међу којима: Повеље Друштва ликовних педагога Београда (1974) и Повеље УЛУС-а (1975). За живота је био одликован и Орденом заслуга за народ са сребрним зрацима (1986).

Милован Крстић припада генерацији српских вајара која је завршила школовање у годинама пре Другог светског рата, а своје праве уметничке вредности показала непосредно по ослобођењу. Активно је стварао готово без престанка дуже од седам деценија. Од 1935. до 2002. године регистровано је преко шест стотина скулптура, цртежа и акварела, што говори о његовом изузетном стваралачком нагону и посвећености позиву, оличеном у љубави и упорности.

Још на самом почетку каријере, тридесетих година прошлога века, Крстић је израдио фасадне скулптуре за зграду бивше Берзе рада и Народног позоришта у Нишу, споменике Стевану Мокрањцу у Неготину и Танаску Рајићу на Љубићу. После Другог светског рата урадио је велики број споменика постављених у јавном простору, међу којима су споменици у Нишкој Каменици, Горњем Матејевцу, Малчи, Сјеници, Обреновцу и др.

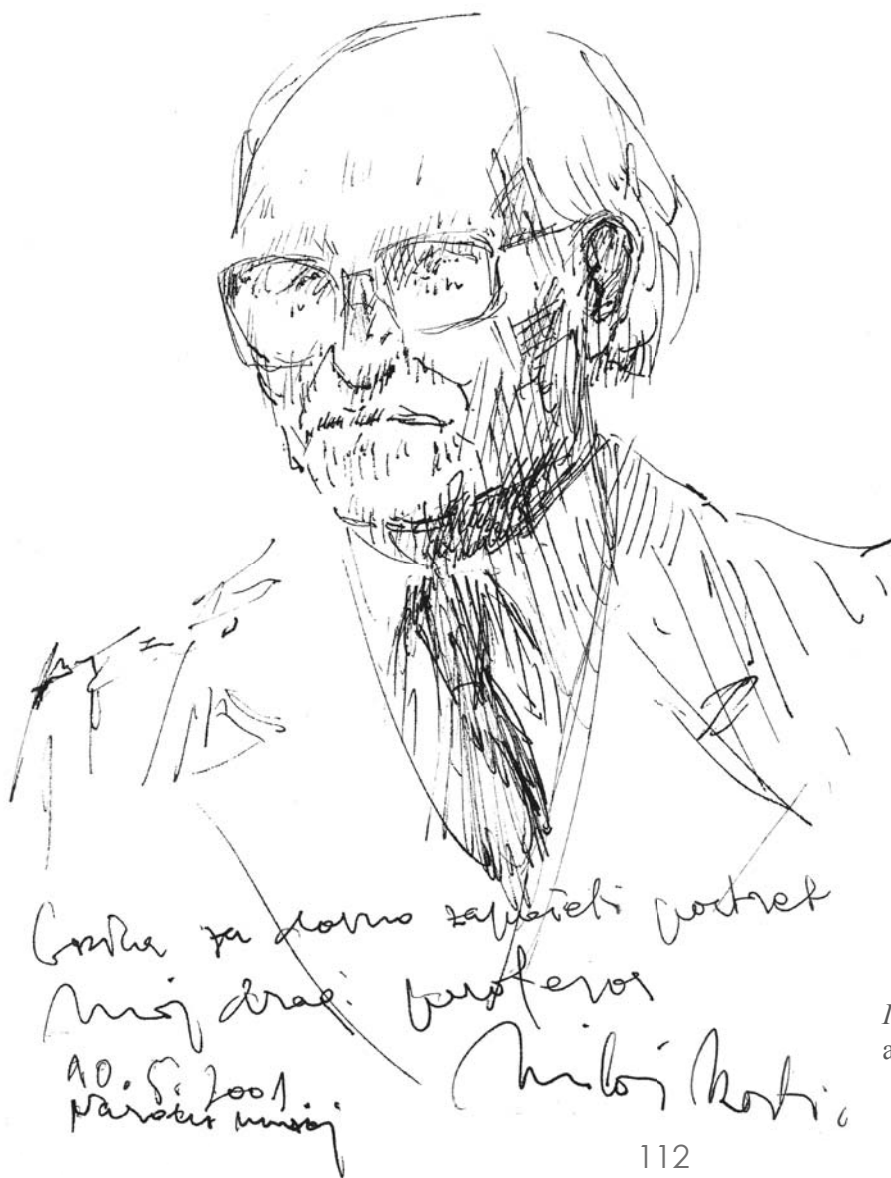
Током дугог и плодног стваралачког периода, Крстић се огледао у готово свим гранama вајарства, користећи све врсте класичних материјала. Почев од медаља и плакета, фигура и фигурина, преко актова и животиња до фонтана и сложених композиција, његов вајарски поступак креће се од реализма до асоцијативних облика.

Посебно се истиче као портретиста изузетног афирмана и осећања за карактер и посебност модела. Неколицину њих уобличио је са врхунским осећањем за скулпторски гест и карактер портретисаног (*Александар Ђорђевић, Добрица Ђосић, Мали Зоран*). Крстићево интересовање за људску фигуру манифестовало се у виду женског акта. Њега привлачи свет балерина у тешким тренутним покретима, ухваћеним *ad vivum* са уобичајеном сигурношћу, као што је скулптура *Играчица са обручем* из 1968, изузетан примерак наше скулптуре. Крстићев стваралачки опус завршава се скулптуром која представља круну његовог уметничког рада. Реч је о акту *Мисао*

(2002), висине 189 цм, изложеном у холу председништва Скупштине града. Ова скулптура исклесана је у мермеру када је аутор имао 93 године.

Милован Крстић, који је поживео безмало читав један век, дугим и преданим радом потврдио се као изузетан уметник. Овај заљубљеник у вајарство био је и изузетно ангажован и плодотворан посленик на плану оплемењивања и обогаћивања наше културе у целини. Својим неуморним прегалаштвом заузео је високо место у историји српске скулптуре.

Милован Крстић преминуо је 10. октобра 2005. године у Београду.

Портрет М. Крстића,
аутор Миливоје Костић, 2001.

SUMMARY

Milovan Krstić was born on August 13, 1909 in Gornji Matejevac near Niš. He finished the art school in Belgrade (1928-1933) with professors Petar Palavičini and Simeon Roksandić. During his education, he acquired solid knowledge in the field of drawing and watercolor painting with professors Beta Vukanović, Ljubomir Ivanović and Ivan Radović. Further, he continued improving in the ateliers of, but also through personal contacts and direct cooperation with top sculptors such as Sreten Stojanović, Toma Rosandić, Antun Augustinčić, Frano Kršinić, Risto Stijović, as well as on study tours in London, Paris, Rome, Sofia, Moscow, Amsterdam, New York.

In the period from 1936 to 1965, he was engaged in pedagogical work, first in Niš and then in Belgrade, where he lived since 1946. He was a member of the Association of Fine Artists of Serbia (ULUS) and the Union of Fine Artists of Yugoslavia (SLUJ) since 1950. He exhibited for the first time in Niš in 1944 and organized his first solo exhibition in 1954 in Belgrade. He received significant awards and recognitions, including the Charter of the Belgrade Art Teachers Association (1974) and the ULUS Scroll of Honor (1975). He was also decorated in his lifetime with the Order of Merit to the People with Silver Rays (1986).

Milovan Krstić belongs to the generation of Serbian sculptors who completed their education in the years before the Second World War and showed their true artistic values right after the liberation. His creative endeavors lasted almost continuously for more than seven decades. More than six hundred sculptures, drawings and watercolor paintings were registered from 1935 to 2002, which testifies to his exceptional creativity and commitment to the vocation, embodied in love and perseverance.

At the very beginning of his career, in the 1930s, Krstić made facade sculptures for the buildings of the former Labor Exchange Office and the National Theater in Niš, and sculptured the monuments to Stevan Mokranjac in Negotin and Tanasko Rajić on the Ljubić Hill. After the Second World War, he made a number of monuments set up in public areas, among which are the shrines in Niška Kamenica, Gornji Matejevac, Malča, Sjenica, Obrenovac and other places.

During his long and productive creative period, Krstić tried his hand in almost all types of sculpture, using all kinds of classic materials. Beginning with medals and plaques, figures and figurines, through nude sculptures and animals, to fountains and complex compositions, his sculptural process shifted from realism to associative forms.

He is particularly distinguished as a portraitist of exceptional standing with a special feeling for the character and uniqueness of the model. Some of them he composed with a superior sense of the sculptural gesture and character of the portrayed (*Aleksandar Djordjević, Dobrica Ćosić, Little Zoran*). Krstić's interest in human figure was manifested in the form of a female nude. He was particularly at-

tracted to the world of ballerinas in difficult body positions, caught *ad vivum* with common steadiness, such as the sculpture *Hoop Dancer* from 1968, an outstanding example of our plastic art. Krstić ended his oeuvre with a sculpture which represents the crowning feature of his artistic work. It is the nude figure *Reflection* (2002), of 189 cm in height, exhibited in the Niš City Hall. The author carved this sculpture in marble when he was 93 years old.

Milovan Krstić, who lived for almost a century, was confirmed as an outstanding artist by his long and dedicated work. This sculpture enthusiast was also immensely engaged and fruitful in the sphere of ennobling and enriching our culture in its entirety. With his zealous dedication, he gained a high position in the history of Serbian sculpture.

Milovan Krstić passed away on October 10, 2005 in Belgrade.

Победнички пехар купа „Радивоја Кораћа“, 2003.

Библиографија

1938.

* Ризнић Миодраг, *За отаџбину*: приповедке из Првог светског рата, Ниш, 1938.

1939.

* Живанић Александар, *Ниш 1939–1940*, Ниш, 1939.

1944.

* К. Љ. „У нови живот”, *Нишке новине*, Ниш, 20. 12. 1944.

* Поповић Миливоје Ар., „Поводом прве заједничке изложбе”, *Нишки народни лист*, Ниш, 9. 11. 1944.

* Поповић Миливоје Ар., „У Нишу је први пут од ослобођења отворена изложба сликарско-вајарских радова, фотографије и штампе”, *Нови лист*, Ниш, 20. 12. 1944.

* „Прва изложба сликарско-вајарских радова, фотографије и штампе”, *Нови лист*, Ниш, 16. 12. 1944.

1946.

* *Удружење ликовних уметника Србије*: каталог изложбе, Београд, 1946.

* *Сликарство и вајарство народа Југославије 19. и 20. века*, Београд, 1946.

1947.

* *Удружење ликовних уметника Србије*: каталог изложбе, Београд, 1947.

1950.

* Шаренац Дарко, *Београдска скулптура у слободном простору*, Београд, 1950.

1951.

Илустровани лист, год. VII број 308, Београд, 27. октобар 1951.

* *Једанаеста изложба Удружења ликовних уметника Србије*, Београд, 1951.

1954.

* Томановић Бранко, „Двије различите изложбе”, *Сусрети*, бр. 12, Цетиње, 1954.

* *Милован Крстић – вајар: прва самостална изложба*, Београд: Галерија УЛУС-а, 1954.

* Протић Миодраг Б., „Скулптуре Милована Крстића”, *Нин*, Београд, 5. 12. 1954.

* Поповић Ђорђе, *Седамнаеста УЛУС-ова изложба*, Република, Београд, 18. 5. 1954.

* Мића Поповић, *Изложба сарадника Мајсторске радионице Томе Роксандића*, Београд 1954.

1955.

* Ш. С. „Интервју”, *Лист младих*, Београд, 5, 1955.

* Бихаљи Мерин Ото, *Југословенска скулптура 20. века*, Београд, 1955.

1956.

* Протић Миодраг Б., *Савременици I: ликовне критике и есеји*, Нолит, Београд, 1956.

1957.

- * Васић Павле, „Савремена српска скулптура”, *Политика*, Београд, 20. 1. 1957.
- * Поповић Ђорђе, „Пролетња УЛУС-ова изложба”, *Борба*, Београд, 27. 5. 1957.
- * Васић Павле, „Скулптура у природи”, *Политика*, Београд, 28. 8. 1957.
- * „Са УЛУС-ове изложбе”, *Борба*, Скопље, 9. 12. 1957.

1958.

- * Поповић Ђорђе, „Друга самостална изложба”, *Борба*, Београд, 29. 9. 1958.
- * Васић Павле, „Две изложбе скулптура”, *Политика*, Београд, 4. 10. 1958.
- * Маркуш Зоран, „Савремена српска скулптура”, *Летопис Матице српске*, књ. 379, св. 5, Нови Сад, 6, 1958.

1960.

- * *Изложба теракота Милована М. Крстића, вајара*, Београд: Галерија графичког колектива, 1960.
- * Трифуновић Лазар, *Изложба теракота Милована М. Крстића*, Београд: Галерија графичког колектива, Радио Београд, 17. 3. 1960.
- * *Изложба теракота Милована М. Крстића, вајара*, Ниш: Дом ЈНА, 1960.
- * Пенчић Сава, *Поводом самосталне изложбе у Нишу: приказ и интервју*, Радио Ниш, 1960.
- * Поповић Ђорђе, „Трећа самостална изложба”, *Борба*, Београд, 18. 3. 1960.
- * Васић Павле, *Изложба теракота Милована М. Крстића*, Београд: Галерија графичког колектива, *Политика*, 18. 3. 1960.
- * „Октобарски салон”, *Нин*, Београд, 30. 10. 1960.

1961.

- * *Народноослободилачка борба у делима ликовних уметника Југославије*, Београд, 1961.
- * *Сто десет година Основне школе „Вук Караџић” у Београду: 1851–1961*, Београд, 1961.
- * Коларић Миодраг, *Новија југословенска скулптура*, Београд, 1961.
- * *Медаље и плакете: из збирке Народног музеја у Београду*, Београд, 1961.
- * Трифуновић Лазар, *Проблем савременог југословенског вајарства*, Ваљево, 1961.

1962.

- * *Јавни споменици на подручју града Београда*, Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 1962.
- * *Скулптура на београдском Новом гробљу*, Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 1962.

1963.

- * Коларић Миодраг, *Српска скулптура до 1941*, Београд, 1963.

1965.

- * Тошић Зоран, *Скулптура до 1941*, Београд, 1965.
- * Денегри Јеша, *Скулптура после 1945*, Београд, 1965.
- * Трифуновић Лазар, *Развојни пут савремене скулптуре*, Нови Сад, 1965.

- * Бошњак Свето, *Научна фантастика. Реч на отварању изложбе радова Основне школе „Вук Караџић”*, Београд, 1965.
- * Андрејевић Борислав А., *Споменици Ниша и околине*, Ниш: Завод за заштиту споменика културе, 1965.
- 1966.**
- * *Народноослободилачка борба у делима ликовних уметника Југославије*, Београд, 1966.
- * Васић Павле, *Петар Палавичини и његови ученици*, Београд, 1966.
- * Васић Павле, „Преоријентација ка фигуративном”, *Политика*, 28. октобар 1966.
- 1968.**
- * Петковић Радивоје М., *Прва нишка гимназија 1878–1968*, Ниш, 1968.
- 1969.**
- * Благојевић Вера, Антов Никола, *Да се не заборави: споменици и спомен-обележја народноослободилачког рата: поводом 50 година Савеза комуниста Југославије*, Ниш: Народни музеј, 1969.
- 1970.**
- * Трифуновић Лазар, *Путеви и раскрића српске скулптуре*, Београд, 1970.
- * Николић Саша, *Уметници живе са нама: Милован Крстић – скулптор*, Палилула: информатор, Београд, 3. 1970.
- * *Уметност: часопис за ликовну уметност и културу* бр. 22, Београд, 1970.
- 1971.**
- * *Народноослободилачка борба у делима ликовних уметника Југославије*, Београд, 1971.
- * *Сто педесет три године Основне школе „Вук Караџић”: 1838–1971*, Београд, 1971.
- 1975.**
- * Протић Миодраг Б., *Југословенска скулптура: 1870–1950*, Београд, 1975.
- 1976.**
- * Богдановић Предраг, „Говор руку”, Наш интервју: *Омладински лист*, Ниш, 1976.
- Мирчетић Драгољуб Ж., „Један век ликовне уметности у Нишу”, *Народне новине*, Ниш, 1976.
- 1977.**
- * Васић Павле, „Скулптуре Милована Крстића”, *Политика*, Београд, 1977.
- * *Милован Крстић*, Галерија Дома ЈНА, Београд, 1977.
- * Васић Павле, Богдановић Коста, Јанковић Љубомир, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977.
- * Коларић Миодраг, „Скулптуре Милована Крстића”, *Борба*, Београд, 16. 6. 1977.
- * Краут Вања, *Зборник за ликовне уметности бр. 13*. Нови Сад, 1977.
- * Васић Павле, „Скулптуре Милована Крстића”, *Политика*, Београд, 18. 6. 1977.
- * Кусовац Никола, „Изненађење”, *Експрес политика*, Београд, 20. 6. 1977.
- * Челар Миња, „Три деценије испричане у камену”, *Експрес политика*, Београд, 13. 6. 1977.

- * Симић Ђорђе, *Уметност тражи слободног човека*, Радио Београд, 15. 7. 1977.
- * Благојевић Вера, *Да се не заборави. Споменици НОР-а на територији општине Ниш*, Ниш: Народни музеј, 1977.
- 1978.**
- * Аранђеловић Наташа, „Почеци ликовног живота у Нишу”, *Градина* бр. 7–8, Ниш, 1978.
- 1980.**
- * Козлов Олимпијада, *Задовољство поновног сусрета: поводом прве изложбе у Галерији „Браћа Стаменковић”*, Палилула: информатор, Београд, 1980.
- * Ђорђевић Зорица, *Милован Крстић*: каталог изложбе, Београд: Галерија „Браћа Стаменковић”, 1980.
- * Козлов Олимпијада, *Милован Крстић*: каталог изложбе, Београд: Галерија „Браћа Стаменковић”, 1980.
- * Милуновић Милунка, *Портрети маршала Тита*, Венац: омладинска ревија, Ниш, 11. 1980.
- * Ђорђевић Зорица, *Милован Крстић*: каталог изложбе, Београд: Галерија „Браћа Стаменковић”, 29. 9–18. 10. 1980.
- 1981.**
- * Суботић Ирина, *Одлике медаља савремене скулптуре*, Београд, 1981.
- * Јевтовић Јевта, Поповић-Гај Добрила, *Медаље и плакете*, Београд, 1981.
- * *Јавни споменици на подручју града Београда*, Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 1981.
- * Милуновић Милунка, „Скулптуре Милована Крстића”, *Венац: омладинска ревија*, Ниш, 11. 1981.
- * Поповић Разуменка-Зума, *Споменици народноослободилачке борбе и револуције СР Србије 1941–1945*, Београд, 1981.
- 1982.**
- * Козлов Олимпијада, *Вајар Милован Крстић: поводом друге изложбе у Галерији „Браћа Стаменковић”*, Палилула: информатор, Београд, 14. 12. 1982.
- * Протић Миодраг Б., *Скулптура 20. века*, Београд, Загреб, Мостар, 1982.
- * Ђорђевић Зорица, *Милован Крстић*: каталог изложбе, Музеј Семберије, Бијељина, 1982.
- * Богдановић Коста, *Милован Крстић – вајар*: каталог изложбе, Галерија „Браћа Стаменковић”, Београд, 1982.
- * Богдановић Предраг, „Говор руку”: интервју, *Омладинске новине*, Београд, 1982.
- * Х. Д., *Скулптуре Милована Крстића: прва изложба у Музеју Семберије*, Семберске новине, Бијељина, 1982.
- * *Милован Крстић – Скулптуре*: каталог изложбе, Бијељина, 1982.
- * Козлов Олимпијада, *Милован Крстић*: [предговор] каталога изложбе у Бијељини, 1982.

1985.

* Васић Павле, *Уметнички живот: критике, прикази, чланци: 1971–1975*, књ. 3, Универзитет у Београду, Београд, 1985.

* Андрејевић Борислав А., *Споменици Ниша и околине*, Ниш: Завод за заштиту споменика културе, 1985.

1986.

* Бошњак Свето, *Запис о доследности*: каталог изложбе, Ниш, 1986.

* „Ниш на календару”, *Народне новине*, Ниш, 12. 2. 1986.

* Шакота Славко, *Веник бр. 31–32*, Војни музеј Београд, Београд, 1986.

1987.

* Живковић Станислав, *Уметничка школа у Београду: 1919–1939*, Београд, 1987.

* Кусовац Никола, *Милован Крстић – Скулптуре. Без журбе и задиханости*: каталог изложбе, Ниш: ГСЛУ, 1987.

* Девид Драгослав, „Трагови у времену”, *Народне новине*, Ниш, 1987.

* Ж. Г., „Вукова биста у Сочаници”, *Експрес политика*, Београд, 8. 11. 1987.

* Васић Павле, *Уметнички живот* књ. 4, Београд, 1987.

* Маркуш Нада, *Трећа димензија*, Палилула: информатор, Београд, 1987.

* Коларић Миодраг, „Крстић Милован”, *Ликовна енциклопедија Југославије 2*, К-Рен, Загреб, 1987.

1988.

* Миловановић Лепосава, „Вајар Милован Крстић”, *Развитак* бр. 3, Бор–Зајечар, 1988.

* *Милован Крстић – Скулптуре*, Будва, 1988.

* Роси Марио, *Милован Крстић – Скулптуре*: каталог изложбе, Галерија на Тргу песника у Старом граду, Будва, 1988.

1990.

* Трифуновић Лазар, *Студије, огледи, критике*, бр. 3, Београд: МСУ, 1990.

* Шаренац Дарко, *Паркови, људи, догађаји*, Београд, 1990.

1993.

* Денгери Јеша, *Педесете: теме српске уметности*, Нови Сад, 1993.

1994.

* Ђелић Стојан, *Судбина скулптуре*, Београд, 1994.

1995.

* Љубишић Братислав, „Милован Крстић”, *Ликовни живот* бр. 55/56, Земун, 1995.

* Грујић Вера, „Милован Крстић”, *Ликовни живот* бр. 55/56, Земун, 1995.

* Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстић*, Ниш, 1995.

* Мереник Лидија, *Београд – осамдесете: нове појаве у сликарству и скулптури, 1979–1989*, Нови Сад, 1995.

1996.

- * Бошњак Свето, Тимотијевић Божидар, *Скулптуре Милована Крстића*: каталог изложбе, Ниш, 1996.
  - * Девић Војислав, „Три генерације скулптура”, *Народне новине*, Ниш, 5. 1996.
- Милован Крстић, вајар. Постоји само релизам*, Ниш, 18. мај, 1996.

1998.

- * Девић Драгослав, „Биста Надежде Петровић на Нишавском кеју”, *Народне новине*, Ниш, 1998.
- * Димитријевић Оливера, „Надежда Петровић на кеју”, *Народне новине*, Ниш, 1998.
- * Јовановић Љ., „У Нишу откривена биста Надежде Петровић”, *Глас јавности* бр. 22-23. 8. 1998.
- * Живковић Миодраг, „Биста изгубљена у простору”, *Политика*, Београд, 6. 9. 1998.
- * Марјановић Б., „Скулптура у Женеви”, *Експрес политика*, Београд, 18. 4. 1998.

2000.

- * Дрча Наташа, *Ликовни уметници Ниша, 1945–1970*: каталог збирке, Ниш, 2000.
- * Грујић Вера, *Савремена скулптура*, Београд, 2000.
- * Лепосава Миловановић, *Уметност масе у простору*, Тимок, Зајечар, 25. 8. 2000.
- * Симовић Драгомир, *Школски лист Основне школе „Радоје Домановић”*, Ниш, година IX, бр, 14, 2000.
- * Марковић Златимир, „Чаробни свет уметности”, *Народне новине*, Ниш, 2000.

2001.

- * Марковић Златимир, „Ликовни уметници Ниша у Београду”, *Народне новине*, Ниш 2001.

2002.

- * Марковић Златимир, „Портрет као инспирација”, *Народне новине*, Ниш, 2002.

2003.

- Митровић Милун, *Ликовни кругови – Уметност и уметници*, Београд, 1943–2003, 37.
- * Петковић Радивоје М., *Нишка гимназија 1878–2003*, Ниш, 2003.
  - * Таминђић Рада, „Природа је бескрајна инспирација”, *Политика-магазин* бр. 294, Београд, 18. 5. 2003.
  - * Дрча Наташа, *Скулптура у Народном музеју у Нишу*, Зборник бр. 12, Ниш: Народни музеј, 2003.
  - * Крстић Драгица, „Доживети стоту са длетом и чекићем”, *Омладинске новине*, Београд, 2003.

2004.

- * Девић Драгослав, „Скулптуре за културну баштину града”, *Народне новине*, Ниш, 17. 9. 2004.
- * Митровић Милун, *Милован Крстић: уметност и уметници: 1943–2003*, Београд, 2004.
- * Нешић Тихомир, „Родном крају животно дело”, *Политика*, Београд, 13.12. 2004.
- * Галић Марија, Стојковић Драгољуб, *Савременик двадесетог века није доживео да буде схваћен*, Београд, 16. 5. 2004.

2005.

- * Крстић Милован, *Скулптуре*, ГСЛУ, Ниш, 2005.
- * Томић Ново, „Кад уђеш у камен”, *Новости*, Београд, 17. 1. 2005.

- * Миловановић Лепосава, „Природа је бескрајна инспирација”, *Тимок*, 30. 12. 2005.
- * Клеут Иван, „О архитектури палилулске основне школе”, *Наслеђе* бр. 6, Београд, 2005.
2006.
- * Марковић Златимир, *Савремена ликовна уметност Ниша*, Ниш, 2006.
- * Дрча Наташа, „Следио је и уважавао захтеве времена, али је увек ишао својим путем”, *Нишки весник* бр. 39, Ниш, 2006.
2009.
- * Јовановић-Чешка Тијана, *Скулптура: каталог збирке Историјског музеја Србије*, Београд, 2009.
- * Момчило Крковић, *Скулптура*, Београд, 2009.
2011.
- * *Нишки лексикон*, Ниш, 2011.
- * *Енциклопедија Ниша*, Ниш, 2011.
2017.
- * Грујић Вера, *Збирка југословенске скулптуре Народног музеја у Београду*, Београд, 2017.

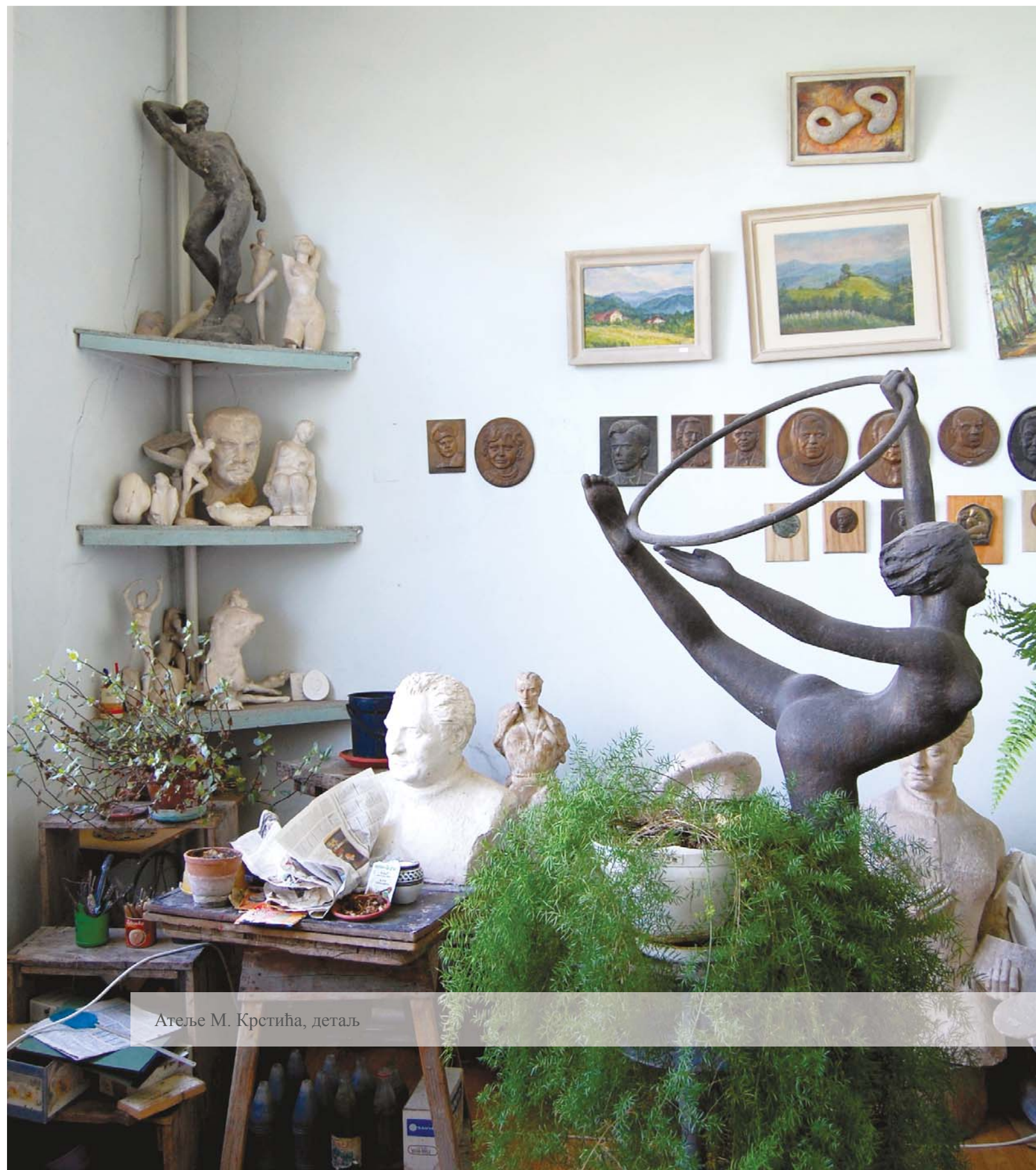

М. Крстић са скицама за израду споменика Надежди Петровић, 1995.

КАТАЛОГ

Атеље М. Кристића, детаљ

Агеље М. Крстића, детаљ

Скулптуре

1. ПОРТРЕТ ДЕЧАКА, 1937.
обојени гипс, 32,5 цм
сигн: са десне стране: *М. Крстић, 1937*, ћир.
инв. бр. 1053
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2018.

2. МОЈА МАТИ, попрсеје, 1941.
бронза, 50 цм
сигн: *М. Крстић, '41*, лат.
инв. бр. 933
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

3. СТУДИЈА ГЛАВЕ, 1945.

јавор, 43 цм

сигн: при дну десно: *М. Крстић / 45*, лат.

инв. бр. 820

откуп од аутора, 2004.

**4. ПОРТРЕТ МАЛОГ АМЕРИКАНЦА,
1947.**

бронза, вис: 28 цм

сигн: на врату позади: *М. Крстић 1947*, лат.

инв. бр. 814

поклон аутора, 2004.

Излагано:

Мара Макарић, *Портрет трајна инспирација*,
Галерија Медија центар, Дом Војске Србије, Београд,
2011.

5. ИГРА, 1952.

јавор, 66 цм

сигн: на постаменту лево: *М. Крстић*, ћир.

инв бр. 815

откуп од аутора, 2004.

Репродуковано: група аутора, Скулптуре Милована Крстића,
Београд, 1977, није пагинирано (26), репр. бр. 8.

6. ГЛАВА ДЕВОЈЧИЦЕ, 1953.

бронза, вис: 32 цм, сигн: позади десно:

М. Крстић, лат.

инв. бр. 826

откуп од аутора, 2004.

7. ЖЕНСКИ АКТ, 1954.

багрем, вис: 100 цм
сигн: на постољу лево:
М. Крстић / 54, ћир.
инв. бр. 816
откуп од аутора, 2004.
Излагано: *Милован Крстић-скулптуре*,
Галерија савремене ликовне уметности,
Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996.

8. ИГРА, 1957.

бронза, вис: 32 цм, обим: 79,5 цм
није сигнирано
инв. бр. 238
добијено од Народног одбора Среза Ниш, 1960.

Излагано: *Милован Крстић*, Дом ЈНА, Ниш, 14–24.10.1960; *Изложба откупљених слика и скулптура*, Уметничка галерија, Ниш, 20.01–01.03.1961; *Ликовни уметници Ниша*, 1945–1970, Народни музеј Ниш, 3.4–27.5.2001; *Ликовни уметници Ниша 1945–1970*, Музеј историје Југославије, Београд, 15.10–1.11.2001; *Ликовни уметници Ниша 1945–1970*, Галерија „Божа Илић”, Прокупље, 7.2–7.3. 2002.

Литература: Наташа Дрча, *Ликовни уметници Ниша 1945–1970*, каталог збирке, Ниш, 2000, 13, 47 (кат. бр. 70)

Репродукције: Милован Крстић, *Скица за фонтану, са УЛУС-ове изложбе у Скупљу*, 9, децембар, 1957, Борба; Наташа Дрча, *Ликовни уметници Ниша 1945–1970*, каталог збирке, Ниш, 2000, 47; Златимир Марковић, *Игра*, Народне новине, Ниш 24–25, 3.2001, 12.

9. ДЕВОЈКА, 1958.

крушка, вис: 144 цм

сигн: на постаменту десно: *М. Крстић 58*, лат.

инв. бр. 818

поклон аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*,
Галерија савремене ликовне уметности,
Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6. 6. 1996.
Репродукције: Павле Васић, *Две изложбе*
скулптура, поводом друге самосталне
изложбе, Галерија УЛУС, *Политика*, 4. мај,
1958; Група аутора, *Скулптуре Милована*
Крстића, Београд, 1977, није пагинирано
(33), репр. бр. 15; Наташа Дрча, *Следио је*
и уважавао захтеве времена, али је увек
ишао својим путем, Нишки весник 39,
2006, 7.

10. ДЕВОЈЧИЦА - КАРИЈАТИДА, 1959.

орак, вис: 102 цм

сигн: на постаменту десно: *М.*

Крстић 59, лат.

инв. бр. 819

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић–скулптуре*,
Галерија савремене ликовне уметности,
Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.
Литература: Павле Васић, *Вајарство*
Милована Крстића у: Група аутора:
Скулптуре-Милован Карстић, Београд,
1977, није пагинирано (1)
Репродукције: Наташа Дрча, *Следио је и*
уважавао захтеве времена, али је увек ишао
својим путем, Нишки весник 39, Ниш,
2006, 7.

11. КАРИЈАТИДА, око 1960.
теракота, вис: 66,5 цм
сигн: на постолу: *М. Крстић*, лат.
инв. бр. 239
поклон аутора, 1960.

Излагано: *Милован Крстић*, Дом ЈНА, Ниш,
14–24.10.1960; *Изложба откупљених слика и
скулптура*, Уметничка галерија, Ниш, 20.1–
1.3.1961.

Литература: Наташа Дрча, *Ликовни уметници
Ниша 1945–1970*, каталог збирке, Ниш, 2000, 13,
47 (кат. бр. 71)

Репродукције: Наташа Дрча, *Ликовни уметници
Ниша 1945–1970*, Ниш, 2000, 47.

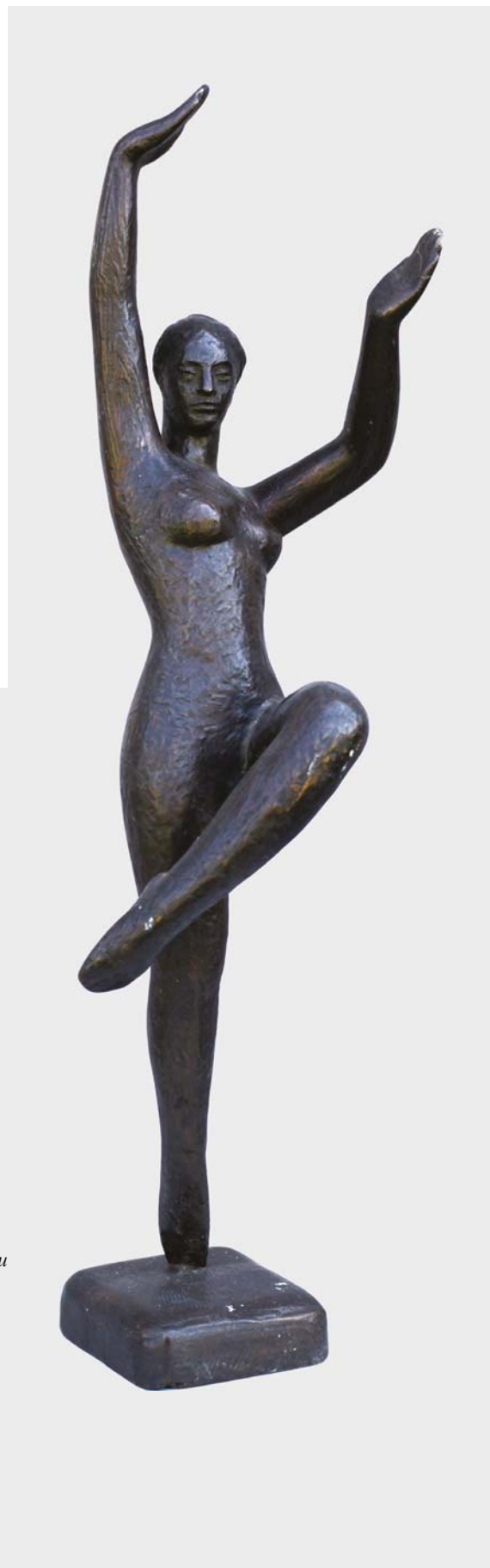
12. ИГРА, око 1960.

бронза, вис: 55 цм
сигн: на десном стопалу: *М.
Крстић*, лат.
инв. бр. 257
добијено од Скупштине општине
Ниш, 1961.

Излагано: *Милован Крстић*, Дом ЈНА, Ниш
14–24.10.1960; *Изложба откупљених слика
и скулптура*, Уметничка галерија, Ниш,
20.1–1.3.1961; *Ликовни уметници Ниша
1945–1970*, Музеј историје Југославије,
Београд 15.10–1.11.2001; *Ликовни уметници
Ниша 1945–1970*, Галерија „Божа Илић”,
Прокупље, 7.2.–7.3.2002.

Литература: Наташа Дрча, *Ликовни уметници
Ниша 1945–1970*, кат. збирке, Ниш, 2000, 47
(кат. бр. 72).

Репродукције: Наташа Дрча, *Ликовни уметници
Ниша 1945–1970*, каталог збирке, Ниш, 2000,
47; Златимир Марковић, *Ликовни уметници
Ниша у Београду*, Народне новине, Ниш,
12.10.2001, 12.

13. БРАТ И СЕСТРА, 1960.

бронза, вис: 45 цм, сигн: *д. д. М. Крстић*, лат.
инв. бр. 934
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

Излагано: Марио Роси, *Милован Крстић, скулптуре*, Галерија на Тргу песника
у Старом граду у Будви, Будва, 1988.

14. ПОЉУБАЦ ПТИЦА У ЛЕТУ, 1966/1999.

бронза, вис: 74 цм
сигн: д. л.: *М. Крстић 1966/1990*, лат.
инв. бр. 821
откуп од аутора, 2004.

Литература: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977,
није пагинирано, (42), репр. бр. 24.
Репродукције: Миодраг Коларић, *Скулптура Милована Крстића*, 1977,
16. јун, *Борба*, 1977.

15. ЖЕНСКИ ТОРЗО, 1966.
мермер, вис: 48 цм
сигн: д. д.: *М. Крстић*, 66, лат.
инв. бр. 822
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић—скулптуре*,
Галерија савремене ликовне уметности,
Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.
Литература: Павле Васић, *Вајарство*
Милована Крстића у: Група аутора,
Скулптуре Милован Крстић, Београд,
1977, није пагинирано, (1)
Репродукције: Група аутора, *Скулптуре*
Милована Крстић, Београд, 1977, није
пагинирано (44), репр. бр. 26.

16. БОРБА ПТИЦА, 1968.
бронза, вис: 75 цм
сигн: на репу птице десно: *М. К. 68*.
инв. бр. 823
откуп од аутора, 2004.

Литература: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*,
Београд, 1977, није пагинирано, (46), репр. бр. 28.

17. ПОРТРЕТ АЛЕКСАНДРА КОСТИЋА, 1969.

бронза, вис: 35 цм

сигн: десно на врату: *М. Крстић '69*, лат.

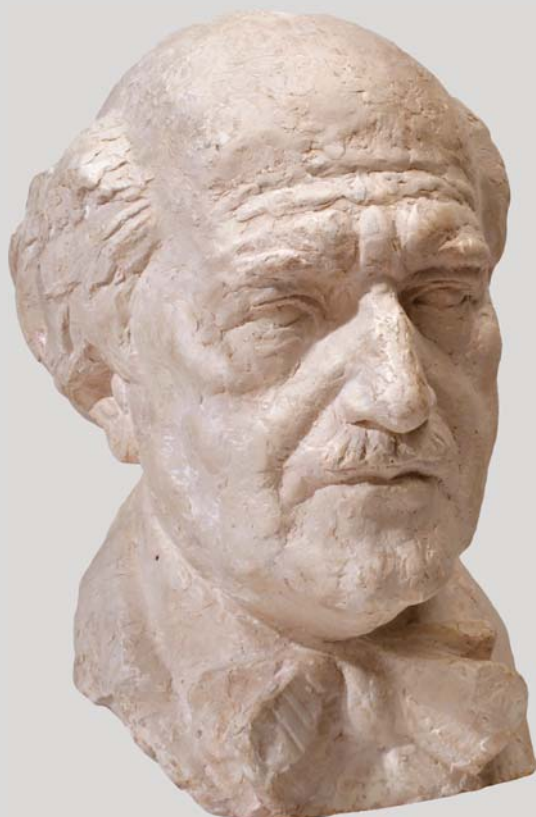
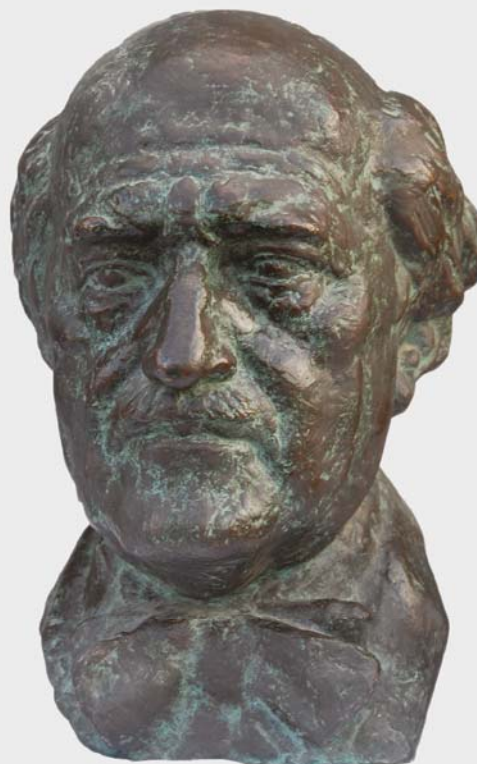
инв. бр. 825

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996; Мара Макарић, *Портрет трајна инспирација*, Галерија Медија центар, Дом Војске Србије, Београд, 2011.

Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (2); Коста Богдановић, *Портрети* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (6); Љубомир Јанковић, *Биографски подаци* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (11); Вера Грујић, *Скулптуре – Милован Крстић*, Београд, 1995, није пагинирано 7.

Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (50), репр. бр. 32.

18. МУШКИ ПОРТРЕТ СА ЛЕПТИР МАШНОМ, 1969.

гипс, вис: 36 цм

сигн: десно на врату: *М. Крстић '69*, лат.

инв. бр. 977

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

19. МАЧКА, 1972.
бронза, вис: 31 цм
сигн: на десној задњој ноzi: 72, на левој задњој ноzi:
монограм МК
инв. бр. 827
откуп од аутора, 2004.

Излагано: Милован Крстић – *скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.

20. ЖЕНСКИ АКТ, 1972.
грабово дрво, вис: 57 цм
сигн: Л. М. Крстић '42, лат.
инв. бр. 936
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

21. НАДЕЖДА ПЕТРОВИЋ, 1974.

гипс, вис: 41 цм

сигн: д.д. на постаменту: *М. Крстић*, лат.

инв. бр. 976

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

22. ОДМОР, женски акт, 1974.

мермер, вис: 41 цм

сигн: на постолу десно: *М. Крстић 74*, лат.

инв. бр. 828

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5-6.6.1996.
Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића у: Група аутора, Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (3); Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, 11.

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (44), репр. бр. 27

23. МУШКИ ТОРЗО, 1975.

бронза, вис: 41 цм

сигн: на постаменту десно: *М. Крстић '75*, лат.

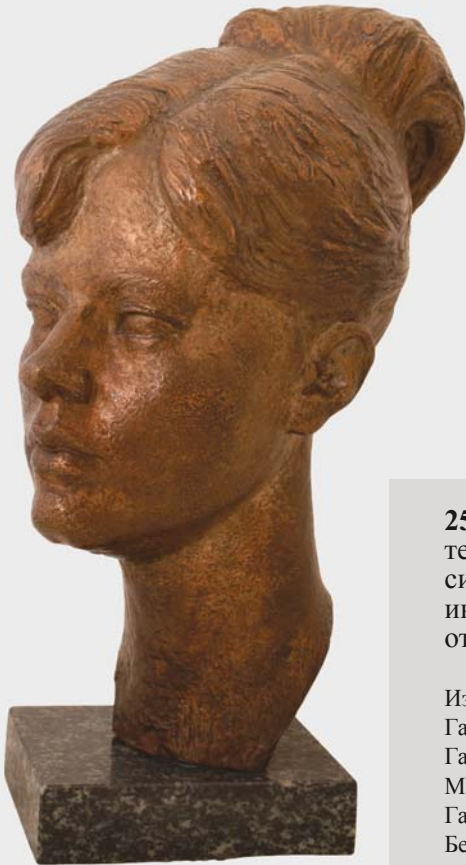
инв. бр. 830

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5-6.6.1996.
Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића*, у група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (2)

Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано (58), репр.бр. 42

24. ПОРТРЕТ МИЛЕНЕ ДРАВИЋ, 1975.

бронза, вис: 40 цм

сигн: на врату позади десно: *М. Крстић 1975*, лат.

инв. бр. 831

откуп од аутора, 2005.

Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (2); Коста Богдановић, *Портрети* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (6); Љубомир Јанковић, *Биографски подаци* у: група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (11); Милун Митровић, *Милован Крстић*, у: Ликовни кругови: *Уметност и уметници*, 1943-2003, Београд, 2004, 38.

25. РИБЕ, 1976.

теракота, вис: 34 цм

сигн: позади десно: *М. Крстић 76*, лат.

инв. бр. 829

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996; Мара Макарић, *Портрет трајна инспирација*, Галерија Медија центар, Дом Војске Србије, Београд, 2011.

Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (55), репр. бр. 39.

Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано, (55), репр. бр. 39.

26. ИЗДУБЉЕНА ФОРМА, 1976.

теракота, вис: 33,5 цм

сигн: при дну: *М. Крстић 76*, лат.

инв. бр. 832

откуп од аутора 2004.

Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (2)

Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Карстића*, Београд, 1977, насловна корица, није пагинирано, (59), репр. бр. 43.

27. РИТАМ ЈАЈАСТИХ ФОРМИ, 1976.

мермер, вис: 57 цм

сигн: при дну десно: *монограм МК 76*

инв. бр. 833

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5-6.6.1996.

Литература: Вера Грујић, *Скулптуре – Милован Крстић*, Београд, 1995, није пагинирано бр. 10

Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Карстића*, Београд, 1977, није пагинирано (63), репр.бр. 47.

28. КОМПОЗИЦИЈА, 1976.

бронза, вис: 40 цм

сигн: д.л.: *М. Крстић*, лат.

инв. бр. 834

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5-6.6.1996.

Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића* у: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977), није пагинирано (2)

Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано (65), репр.бр. 51.

29. ВИТАЛНА ФОРМА, 1976.

мермер, вис: 34 цм, није сигнирано

инв. бр. 835

откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5-6.6.1996.

Литература: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано бр. 10

Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано (64), репр.бр. 48.

30. ПТИЦА, 1976.
мермер, вис: 36 цм
сигн: при дну: *М. Крстић 1976.*,
лат.
инв. бр. 836
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић –скулптуре*,
Галерија савремене ликовне уметности,
Галерија Србија, Ниш, 17.5–6.6.1996.
Литература: Павле Васић, *Вајарство*
Милована Крстића у: Група аутора,
Скулптуре Милована Крстића, Београд
(1977), није пагинирано (2)
Репродукције: Група аутора, *Скулптуре*
Милована Крстића, Београд, 1977, није
пагинирано (60), репр. бр. 44.

32. КРИЛА МИРА, 1976.
мермер, вис: 64 цм
није сигнирано
инв. бр. 817
откуп од аутора, 2004.

Литература: Павле Васић, *Вајарство Милована Крстића* у:
Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд (1977),
није пагинирано (2)
Репродукције: Група аутора, *Скулптуре Милована Крстића*,
Београд, 1977, није пагинирано (62), репр. бр. 46.

31. МОЈА СУПРУГА ЂУРЂА, 1976.
попрсеје, мермер „сивац“, вис: 48 цм
сигн: д. д.: *М. Крстић*, лат.
инв. бр. 937
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

33. САМОЋА, 1977.
бронза, вис: 77 цм
сигн: на постољу десно: *М. Крстић 77*, лат.
инв. бр. 747
откуп од аутора, 2001.

Изложено: у холу Скупштине града Ниша.

34. ЈАЈЕ, 1977.
теракота, вис: 38 цм
сигн: при дну: *М. Крстић 77*, лат.
инв. бр. 837
откуп од аутора, 2004.

35. САМОЋА, 1977.
мермер, вис: 78 цм
сигн: на постољу лево: *М. Крстић 77*, лат.
инв. бр. 838
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.

Литература: Љубомир Јанковић, *Биографски подаци у: Група аутора: Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1977, није пагинирано (11)

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре - Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (19), репр. бр. 1; Наташа Дрча, *Следио је и уважавао захтеве времена, али је увек ишао својим путем*, Нишки весник 39, Ниш, 2006, 7.

36. БИСТА ЛИВЦА ЈЕРЕМИЋА, 1978.

бронза, вис: 57 цм,
сигн: на бочној страни лево: *Драгом пријатељу Мићи,*
М. Крстић 78
на бочној страни: *Вождовац, ћир.*
инв. бр. 765
поклон аутора, 2002.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996;
Марио Роси, *Милован Крстић, скулптуре*, Галерија на тргу песника у старом граду у Будви, Будва, 1988, репр. бр. 6.
Литература: Вера Грујић, *Скулптуре – Милован Крстић*, Београд, 1995, није пагинирано бр. 7.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре–Милован Крстић*, Београд, 1995, репродукције скулптуре бр. 7.

37. ПОРТРЕТ МИРОСЛАВА ЧАНГАЛОВИЋА, 1980.

бронза, вис: 40 цм
сигн: *М. Крстић 80*, лат.
инв. бр. 839
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996; *Портрет трајна инспирација*, Галерија Медија центар, Дом Војске Србије, Београд, 2011.

Литература: Милун Митровић, Милован Крстић у: *Ликовни кругови: Уметност и уметници, 1943–2003*, Београд, 2004, 38.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре–Милован Крстић*, Београд, 1995, није пагинирано (21), репр. бр. 3

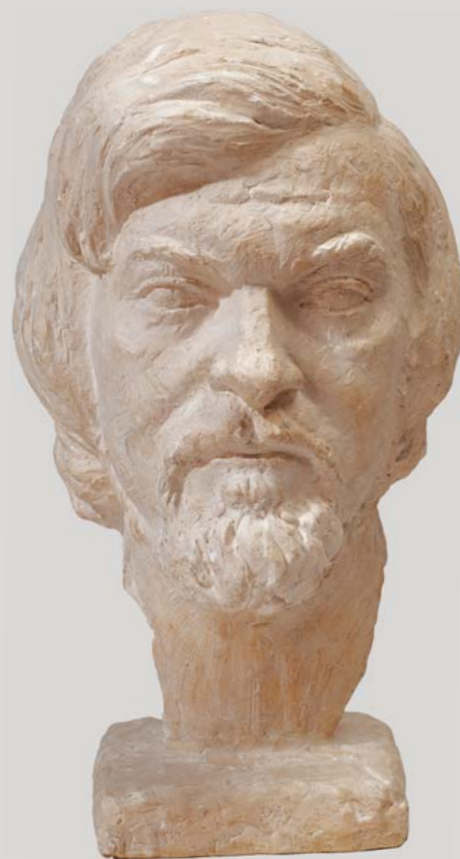
38. ЖИВАН САРАМАНДИЋ, 1981.

гипс, вис: 42 цм

сигн: лево иза врата: *М. Крстић, 1981*, лат.

инв. бр. 978

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

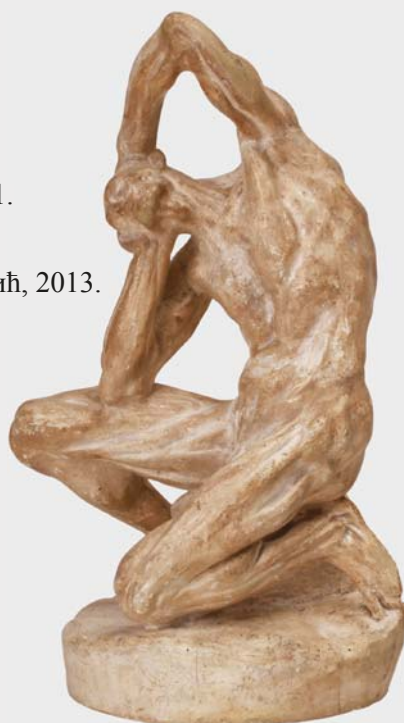

39. МУШКИ АКТ, око 1981.

гипс, вис: 26 цм

није сигнирано, инв. бр. 979

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

40. ЖЕНСКИ АКТ У ПОЛУЛЕЖЕЋЕМ СТАВУ, 1981.

гипс, није сигнирано, дим: 24 x 34 цм

није сигнирано

инв. бр. 980

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

41. СТУДИЈА ЗА ПОРТРЕТ ЗОРИЦЕ ЂОРЂЕВИЋ, 1981.

бронза, вис: 36 цм
сигн: на врату лево: *М. Крстић '81*, лат.
инв. бр. 842,
откуп од аутора, 2004.

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано, репр. бр. 5; Марио Роси, *Милован Крстић, скулптуре*, Галерија на Тргу песника у Старом граду у Будви, Будва, 1988.

42. МЕСЕЧЕВА РЕФЛЕКСИЈА, 1982.

полирана бронза, вис: 49 цм
сигн: на постаменту напред: *М. Крстић 82*, лат.
инв. бр. 843
откуп од аутора, 2004.

Излагано: Марио Роси, *Милован Крстић, скулптуре*, Галерија на Тргу песника у Старом граду у Будви, Будва, 1988. *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996;
Литература: Наташа Дрча, „Следио је и уважавао захтеве времена, али је увек ишао својим путем”, *Нишки весник* 39, Ниш, 2006, 7.

43. ТАЛАС, 1982

крушка, вис: 30 цм
није сигнирано
инв. бр. 844
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.
Литература: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано, 10.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (55), репр. бр. 38.

44. УВИЈЕНА ФОРМА, 1982.
дрво „граб“, вис: 36 цм
сигн: на дну: *М. Крстић 82*, лат.
инв. бр. 845
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (51), репр. бр. 34.

45. МАЛА ЈЕЛЕНА МИРКОВИЋ, 1983.
мермер, вис: 26 цм, сигн: при дну десно:
М. Крстић, 1983, лат.
инв. бр. 848
откуп од аутора, 2004.

Излагано: Мара Макарић, *Портрет трајна инспирација*, Галерија Медија центар, Дом Војске Србије, Београд, 2011.
Литература: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, 8.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано, (43), репр. бр. 26 ; Војислав Девић, Три генерације скулптура, *Народне новине*, 25–26, мај, 1996.

46. МАЛА ВЕРИЦА ЦВЕТКОВИЋ, 1983.
мермер, вис: 30 цм
сигн: д.д.: *М: Крстић 1983*. ћир
инв. бр. 849
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.
Литература: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, 8.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано, (34), репр. бр.16

47. TOPZO, 1984.

полирана бронза, вис: 7 цм, дуж: 23 цм
сигн: при дну: *МК 23 XII '84*
инв. бр. 855
откуп од аутора, 2004.

48. ОСМАТРАЧ, 1985.

бронза, вис: 41 цм, сигн: д. л.: *М. Крстић 1985*, лат.
инв. бр. 850
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић скулптуре*, Галерија савремене
ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5-6.6.1996.
Марно Роси, *Милован Крстић, скулптуре*, Галерија на Тргу
песника у Старом граду у Будви, Будва, 1988;

49. ТРУДНА ЖЕНА, 1985.

бронза, вис: 20 цм, сигн: позади при
дну: *М. Крстић 1985*, ћир.
инв. бр. 851
откуп од аутора, 2004.

50. СЕДЕЋА ЖЕНСКА ФИГУРА, 1985.
бронза, вис: 38 цм
сигн: на постољу лево: *М. Крстић '85*, лат.
инв. бр. 852
откуп од аутора, 2004.

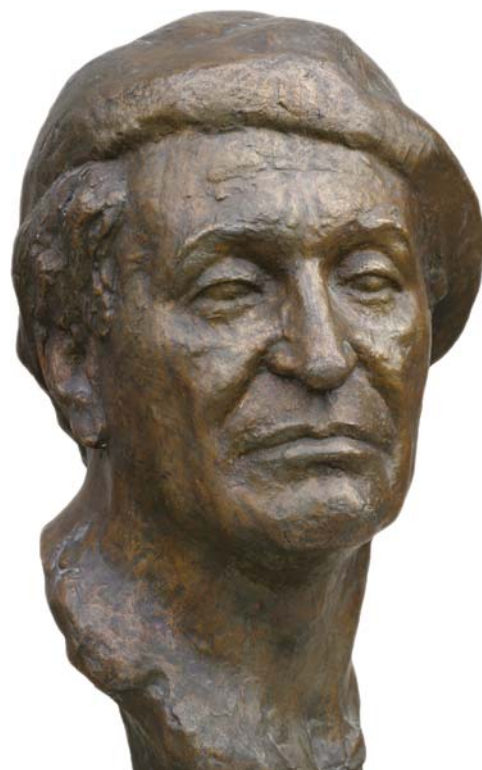
51. АСОЦИЈАТИВНА ФОРМА, 1987.
полирана (елоксирана) бронза
вис: 18,5 x 17 цм
инв. бр. 938
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

52. ПОРТРЕТ МУШКАРЦА 1987.
бронза, вис: 42 цм
сигн: иза врата десно: *М. Крстић*, лат.
инв. бр. 939
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

53. ИЗВОР, 1987.
мермер, вис: 27 цм
сигн: позади десно: *М. К. 87*, ћир.
инв. бр. 853
откуп од аутора, 2004.

54. АУТОПОРТРЕТ, 1988.
бронза, вис: 37 цм,
сигн: на врату десно: *М. Крстић 1988*, лат.
инв. бр. 854
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996; Мара Макарић, *Портрет трајна инспирација*, Галерија Медија центар, Дом Војске Србије, Београд, 2011.
Литература: Наташа Дрча, *Следио је и уважавао захтеве времена, али је увек ишао својим путем*, „Нишки весник“, 39, Ниш, 2006, 7.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, насловне корице; није пагинирано (35), репр. бр. 17

55. ПОЉУБАЦ ПТИЦА, 1990.
бронза, вис: 80 цм
сигн: на крило: *М. Крстић, 1966*, лат.
инв. бр. 981
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

56. ЖИВОТ, 1990, бронза, вис: 9 цм, сигн: при дну:
М. К. 90., ћир., инв. бр. 856, откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић—скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996. 45. скулптура у Народном музеју у Зајечару, 1951–2001, Зајечар, 2002. није пагинирано.

Литература: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, 11.

Репродукције: Лепосава Миловановић, *Скулптура М. Крстића у Народном музеју у Зајечару*, *Уметност масе у простору*, 25, август, 2000, Тимок, Зајечар.

57. КОВИТЛАЦ ПТИЦА, 1990, бронза, вис: 42 цм, сигн: на крилу при дну: *М. Крстић, 1990*, лат., инв. бр. 824, откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић—скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996.

Литература: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (48), репр. бр. 31.

58. ОЧАЈАЊЕ, 1991. дрво „граб“, вис: 37,5 цм
сигн: на постолу десно: *М. Крстић 1991*, лат.
инв. бр. 857
откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996.
Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (40), репр. бр. 22.

59. НА СТЕНИ, 1992, мермер, вис: 51 цм, сигн: на средини десно: *М. Крстић 1992*, лат., инв. бр. 858, откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (45), репр. бр. 28.

60. ОДМОР, 1992, мермер, вис: 60 цм, сигн: на постаменту лево, *М. Крстић 1992.*, лат., инв. бр. 859, откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија“, Ниш, 17.5–6.6.1996.

61. ЖЕНСКИ АКТ, 1992, обојено дрво, вис: 32 цм, *сигн: М. К. '92*, инв. бр. 940
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

62. ПОРТРЕТ ДЕЧАКА, 1992, бронза, вис: 27 цм, инв. бр. 935, *сигн: д.д.: М.К. '92, лат*, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

63. ПОЕТСКИ ТРАГОВИ У ВРЕМЕНУ, 1994, бронза, вис: 24 цм, није сигнирано, 2004. инв. бр. 860, откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија времене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996.

Литература: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, 11; Наташа Дрча, *Следио је и уважавао захтеве времена, али је увек ишао својим путем*, Нишки весник 39, Ниш, 2006, 7.

Репродукције: Рада Таминђић, *Природа је бескрајна инспирација*, Политика – Магазин, бр. 294, 18. мај, 2003.

64. МАЧКА, 1994, мермер, 22 x 33 x 16 цм, *сигн*: на постаменту позади десно: *М. Крстић 1994*, лат., инв бр. 861, откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности, Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1996.

65. СЕДЕЋА ФИГУРА, 1997, мермер, вис: 31 цм, *сигн*: на постољу десно: *М. Крстић 97*, лат., инв. бр. 862, откуп од аутора, 2004.

Репродукције: Рада Тамињић, *Природа је бескрајна инспирација*, *Политика – Магазин*, бр. 294, 18. мај, 2003.

66. КУПАЧИЦА, 1997, мермер, вис: 48 цм, *сигн*: на постољу д. д.: *М. Крстић 1997*, лат., инв. бр. 766, поклон аутора, 2002.

69. МИСА О, 2002, мермер, вис: 189 цм, *сигн*: на постаменту горе десно: *М. Крстић 2002, лат.*, инв бр. 863, откуп од аутора 2004.

Литература: Милун Митровић, *Милован Крстић у: Ликовну кругови: Уметност и уметници*, 1943–2003, Београд, 2004, 36, 37.

Изложено: у холу Скупштине града Ниша.

67. ПОРТРЕТ ПЕТРА ПЕРОВИЋА, 1998, бронза, вис: 52 цм, *сигн*: са стране десно: *М. Крстић 1998.*, ћир., инв. бр. 893, поклон аутора, 2003.

Изложба: Мара Макарић, *Портрет трајна инспирација*, Галерија Медија центар, Дом Војске Србије, Београд, 2011.

68. ОДМОР, 1999, мермер, дим: 46 x 18 x 11 цм, *сигн*: д. л. на постаменту, иза ноге: *М. Крстић, 1999, лат.*, инв бр. 941, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

Релјефи

70. ЖЕНА СА НАРАМКОМ, 1965.
релјеф, бронза, 22 x 18 цм,
сигн: *М: К*
инв. бр. 965
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

71. ФАНИЈА ДОГОВИЋ, 1974.
релјеф у бронзи, R-15,5 цм, сигн:
лево са стране: *Фанија Договић,*
'882-1974., ћир, инв. бр. 970,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

72. БОШКО БУХА, 1978.
релјеф у бронзи, 14 x 10 цм,
није сигнирано, инв. бр. 969,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

73. ЈОВАН ПОПОВИЋ, 1979.
бронза, Ø 9,5 цм, сигн: лево иза врата:
М.К '79, R - 9 цм, инв. бр. 973
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

Литература: Ирина Суботић, *Одlike медаља савремених скулптора* у, група аутора: *Медаље и Плакете*, Београд, 1981. 108.

74. МУШКИ ПОРТРЕТ СА БРКОВИМА, 1980.
релјеф у бронзи, Ø 9 цм, сигн: д.л.: *М. К*, R - 9 цм,
инв. бр. 974
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

75. ПОРТРЕТ ЈОВАНА М. ЖУЈОВИЋА, 1980.
 рељеф у бронзи, Ø 10,5 цм, није сигнирано,
 инв. бр. 972
 поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

76. ОСКАР ДАВИЧО, 1980.
 бронза, дим: 16,5 x 16 цм, сигн: д.д.:
М. Крстић 80, лат., инв: 840
 откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић* скулптуре,
 Галерија савремене ликовне уметности,
 Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1966.
 Литература: Наташа Дрча, *Следио је и*
уважавао захтеве времена, али је увек
ишао својим путем, Нишки весник, 39,
 Ниш, 2006, 7.

77. ДР САВА СИМИЋ, 1980.
 бронза, 19 x 14, цм
 сигн: средина лево: М. Крстић, лат.
 доле на ивици: Др Сава Симић,
 ћир. откуп аутора, 2004.

Литература: Наташа Дрча, *Следио је и*
уважавао захтеве времена, али је увек
ишао својим путем, „Нишки весник”, 39,
 Ниш, 2006, 7.

78. МУШКИ ПОРТРЕТ СА
БРАДОМ, 1981, рељеф у бронзи,
 16x 13,5 цм, сигн: са стране д.д.:
М. Крстић, лат, инв. бр. 968
 поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

79. СТУДИЈА, 1982.
 мермер, 30,5 x 24, цм, сигн: д.л.:
М. Крстић '82, лат., инв. 846
 откуп од аутора, 2004.

80. МОЈ СТРИЦ, 1982.

бронза, 21,3 x 16,8 цм, сигн: д.д.: *М. Крстић 82*, лат.,
инв. 847, откуп од аутора, 2004.

Излагано: *Милован Крстић скулптуре*, Галерија савремене ликовне уметности,
Галерија „Србија”, Ниш, 17.5–6.6.1966.

Литература: Наташа Дрча, *Следио је и уважавао захтеве времена,*
али је увек ишао својим путем, Нишки весник 39, Ниш, 2006, 7.

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није
пагинирано, (37), репр. бр. 19

81. ПОРТРЕТ ЖЕНЕ, 1984.

рељеф у бронзи, 19 x 14 цм,
сигн: лево у углу: *М. Крстић '84*, лат.,
инв. бр. 963

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

82. ПОРТРЕТ МУШКАРЦА, 1984.

рељеф у бронзи, 1984, 19 x 14 цм,
сигн: г. д.: *М.К.*,
инв. бр. 964

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

83. МУШКИ ПОРТРЕТ, 1986.

рељеф у бронзи, 22 x 20 цм, сигн: г. д.:
М. Крстић, лат.,
инв. бр. 966

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

84. ПОРТРЕТ МИЛОРАДА БОШЊАКА, 1986.

рељеф у бронзи, 22 x 24 цм,
сигн: изнад десног рамена: *М. Крстић, '86*, лат.,
инв. бр. 961

поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

85. ПОРТРЕТ МИРЈАНЕ БОШЊАК, 1986.
рељеф у бронзи, 27 x 24 цм,
сигн: изнад десно рамена: *М. Крстић*, '86, лат,
инв. бр. 962
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

86. НАГА ЖЕНСКА ФИГУРА, 1992.
рељеф у бронзи, 14 x 12 цм,
сигн: д.л.: *М. Крстић*, лат.,
инв. бр. 975
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

87. ДОБРИЦА ЋОСИЋ, 1994.
рељеф у бронзи, 16 x 13 цм, сигн: г. л.: *М. Крстић*, лат.,
инв. бр. 967
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

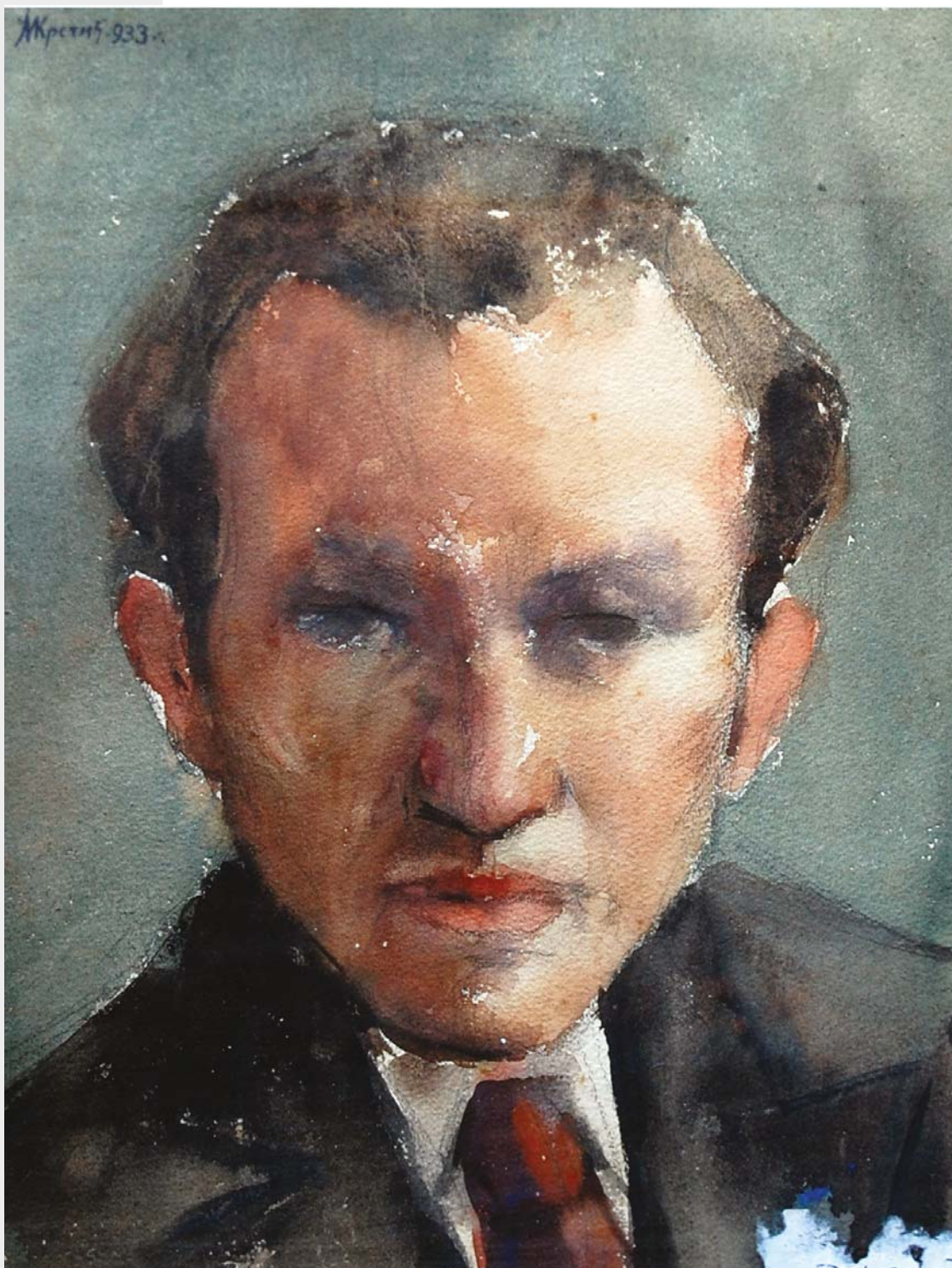

88. ЖЕНСКИ ПОРТРЕТ, 1996.
рељеф у бронзи, 10 x 8 цм,
сигн: у углу горе десно: *М.К.* '96,
инв. бр. 971,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

Акварели

89. ЈАБУКЕ, 1933, акварел, дим: 13,5 х 22 цм, сигн: д.д.: *М.Крстић -933-*,
ћир., инв. бр. 746, поклон аутора, 2001.

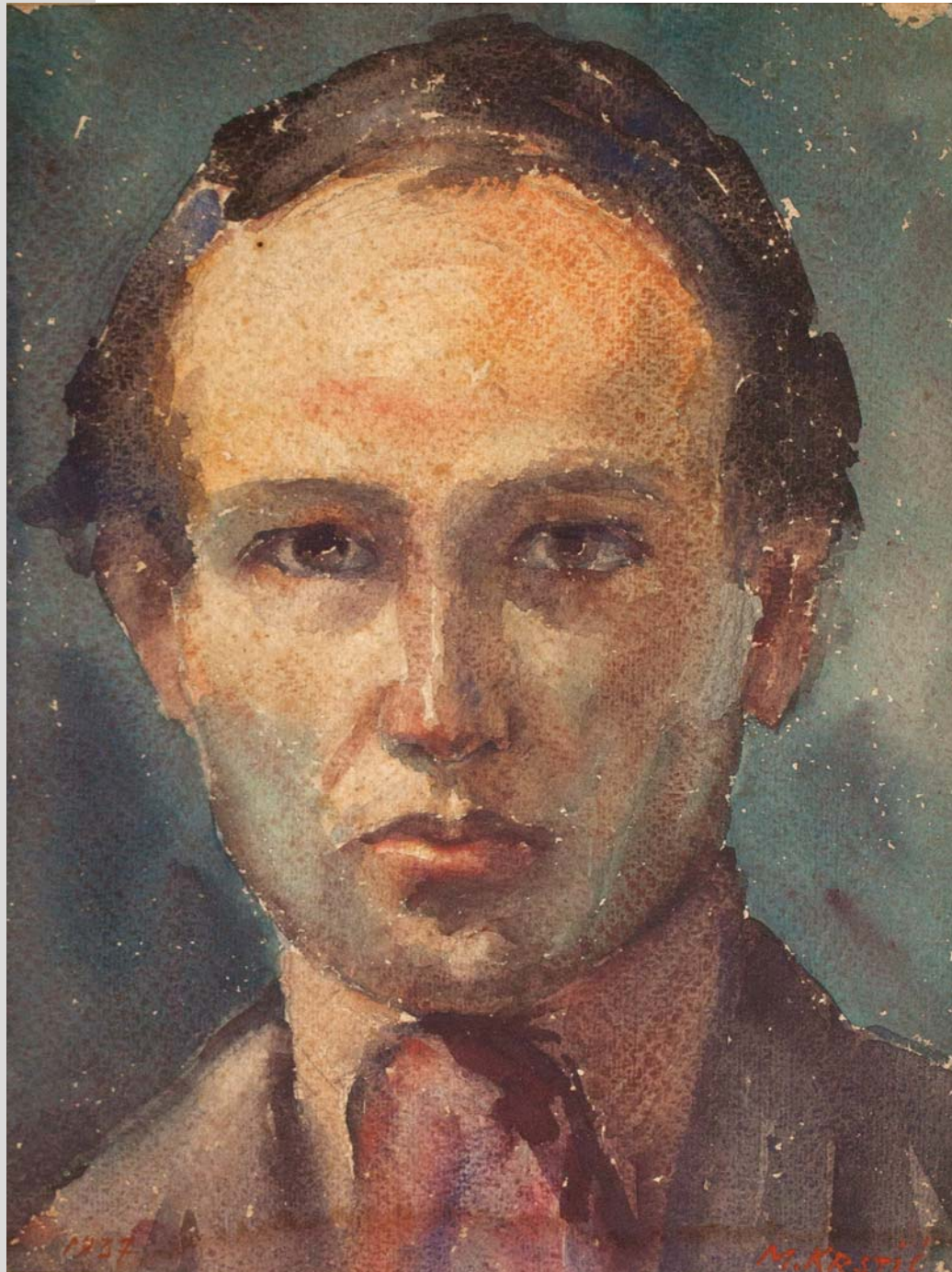
90. АУТОПОРТРЕТ, акварел, 1933, дим: 29 x 21 cm, сигн: г. л.: *М. Крстић '933*, лат., инв. бр. 942, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

91. МРТВА ПРИРОДА, 1933.

акварел, дим: 42 x 31 cm, сигн: д. д.: *М. Крстић, 1933*, лат., инв. бр. 943,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

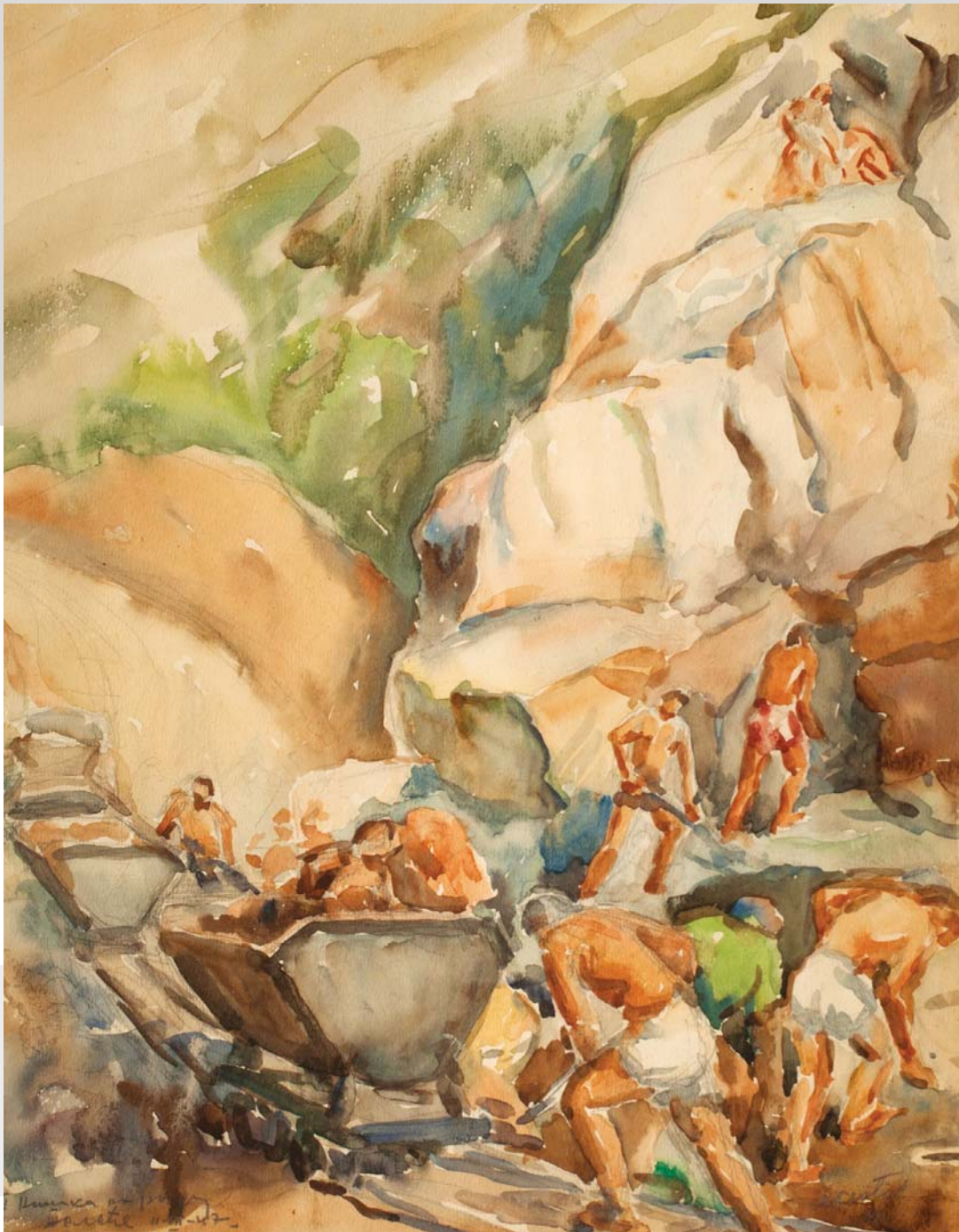
Репродукције: Рада Таминђић, Природа је бескрајна
инспирација, *Политика – Магазин*, бр. 294, 18. мај, 2003.

92. АУТОПОРТРЕТ, 1937.

акварел, дим: 42,5 x 31,5 цм, сигн: д. л.: 1937,, д. д.: *М. Крстић*, лат., инв. бр. 743, откуп од аутора, 2001.

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Ниш, 1995, репродукција акварела.

93. IV НИШКА НА РАДУ, 1947, акварел, дим: 48 x 40 cm, сигн. д.д.: *VI нишка на раду, Желеће, 11.VII – 1947*, фир., инв. бр. 739, поклон аутора 1996.

Литература: Наташа Дрча, *Ликовни уметници Ниша 1945 – 1970*, каталог збирке, Ниш 2000., 46, 47 (кат. бр. 69).

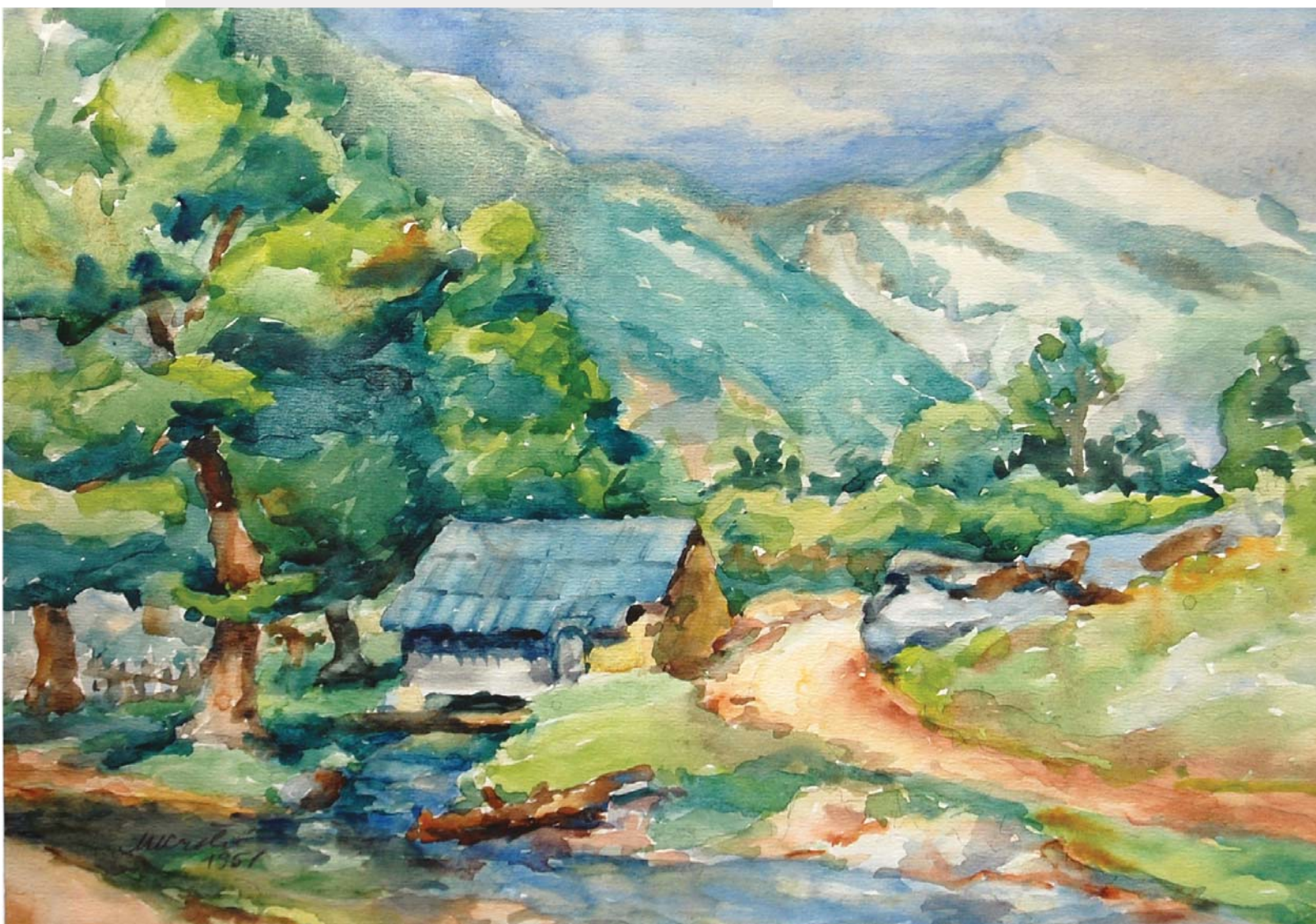
Излагано: *Милован Крстић – скулптуре*, Галерија „Србија”, Ниш, 17-5-6.6. 1996.

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића*, Београд, 1995, није пагинирано (репродукција акварела бр. 2); Наташа Дрча, *Ликовни уметници Ниша 1945 – 1970*, Ниш 2000. 47

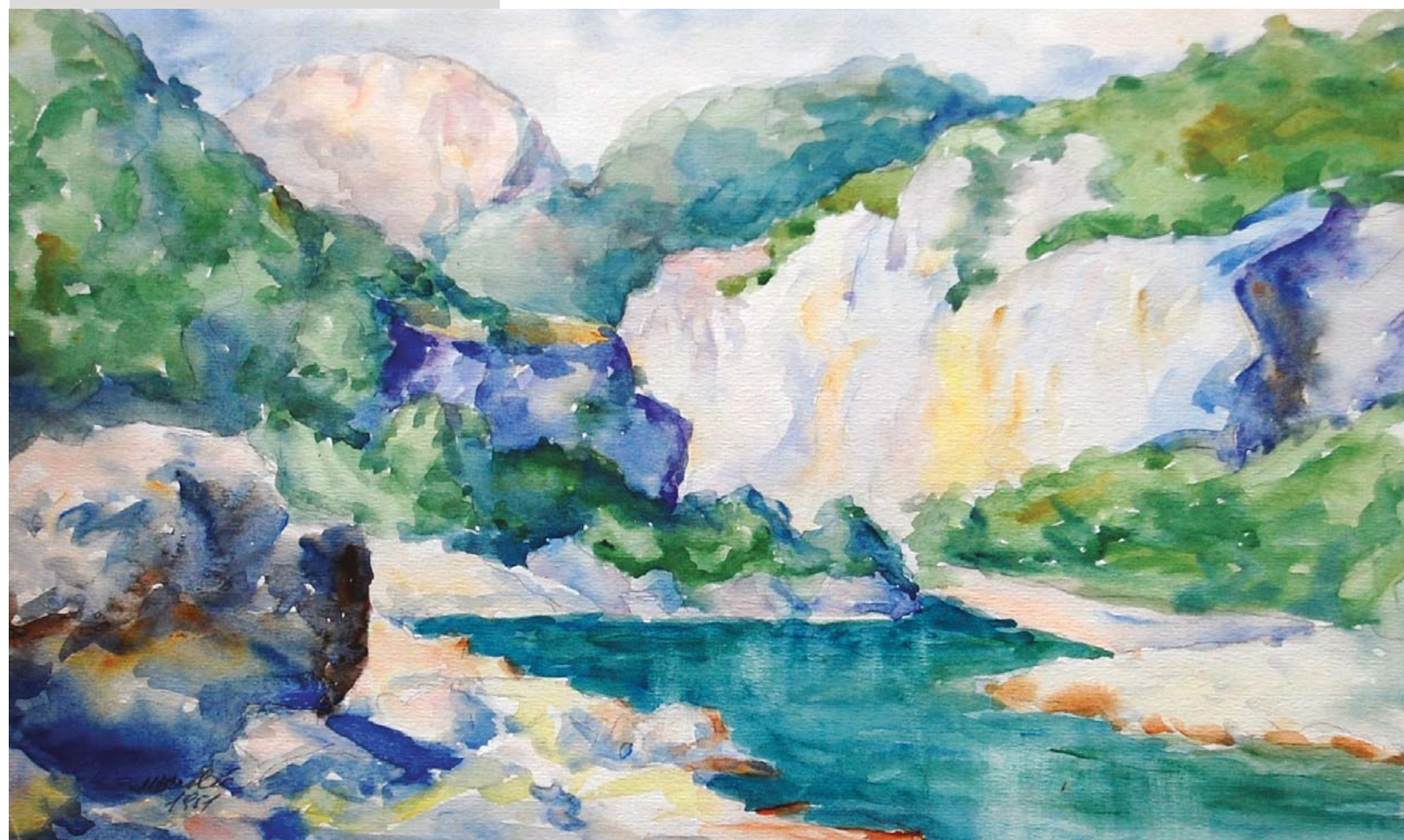

94. II ПРИЈЕДОРСКА – УСЕК - БИСТРИЧАК,
1947., дим: 27 x 20 цм, сигн: д. д.: II Приједорска,
Усек Бистричак; д.л. 1947, М. Крстић, лат., инв.
бр. 945, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

95. ВОДЕНИЦА КОД БОРАЧКОГ ЈЕЗЕРА, ИЗНАД КОЊИЦА, 1951.,
акварел, 23 x 30 цм, сигн: д. л.: *М. Крстић, 1951*, ћир., инв. бр. 946,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

96. НЕРЕТВА КОД БОРАЧКОГ ЈЕЗЕРА, ИЗНАД КОЊИЦА,
1951, дим: 32 x 20 цм, сигн: д. л: *М. Крстић, 1951*, ћир.,
инв. бр. 947, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

97. ЛУКА, 1953, акварел, дим: 34,5 x 43 цм, сигн: д.д.:
М.Крстић, 1953., лат. инв. бр. 744, откуп од аутора, 2001.

Репродукције: Вера Грујић, *Скулптуре Милована Крстића, Ниш*,
1995, репродукција акварела, бр. 3.

98. КАШТЕЛИ-СПЛИТ, 1953., акварел, дим: 31 x 3 цм,
сигн: д.л.: *Каштели - Сплит, М. Крстић, 1953.*, лат.,
инв. бр. 745, откуп од аутора, 2001.

99. БРАЧ, 1954, акварел, 30 x 25,5 цм, сигн: *М. Крстић*, 1954, лат., инв. бр. 986, поклон Ђурђице Крстић, 2013.

100. СПЛИТ, 1955., акварел, дим: 30 x 22 цм, сигн:
д. л.: *М. Крстић, 1955, Сплит*, лаг., инв. бр. 948,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

101. НА ОДМОРУ, 1957.
акварел, дим: 30 x 22 цм, сигн: д. л.: *М. Крстић,*
1957, лат.,
инв. бр. 948
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

102. ПОСТИРЕ НА БРАЧУ, 1957.
акварел, дим: 36 x 26 cm, сигн: д. д.: *М. Крстић*,
1957, Пастире на Брачу, лат.,
инв. бр. 957
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

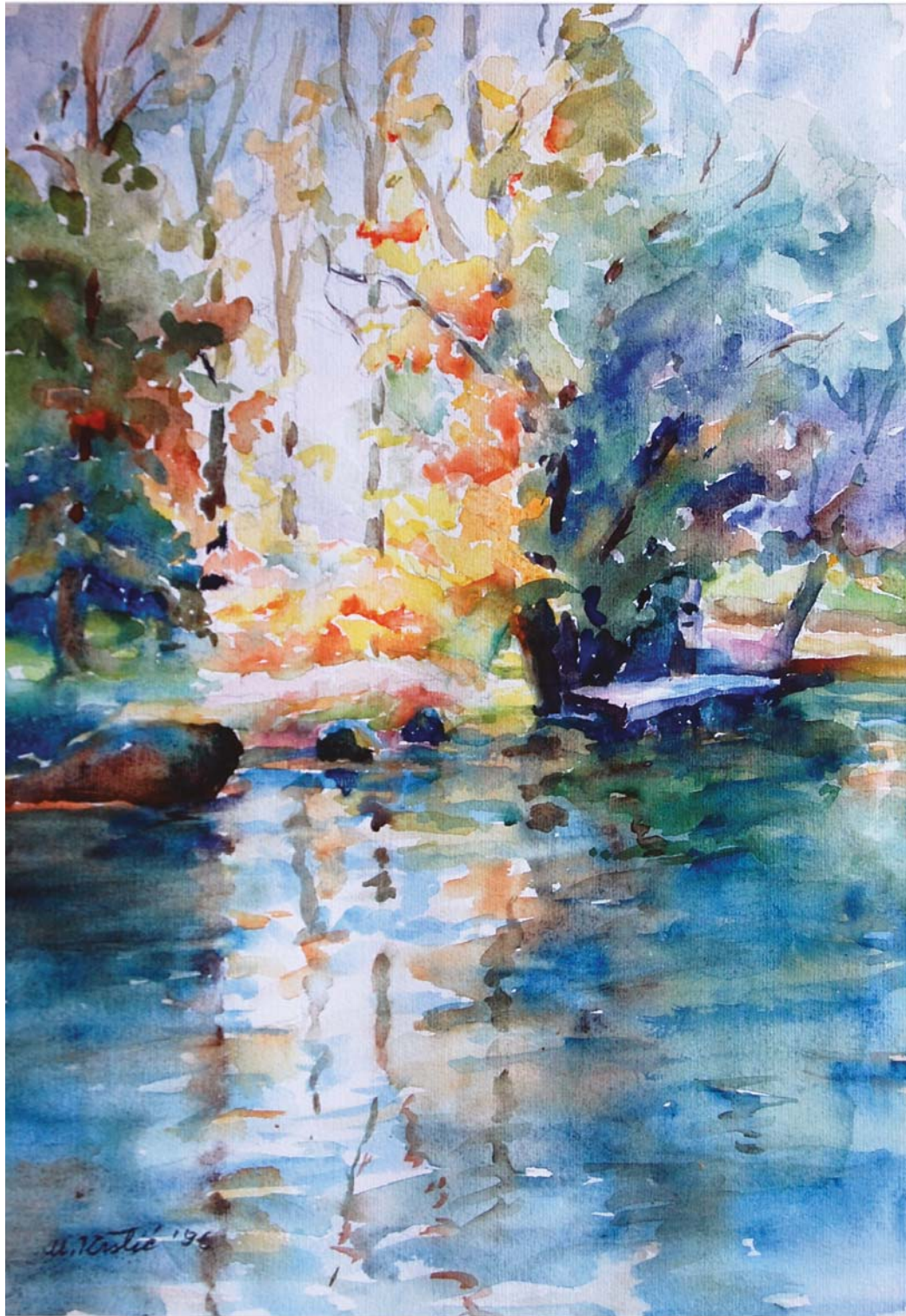
103. ЛОГОР – РАДНА АКЦИЈА, 1959., акварел, дим: 30 x 20 цм,
сигн: д. д.: *М. Крстић, 1959*, лат., инв. бр. 950, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

104. НЕРЕТВА, 1959. акварел, дим: 23 x 32 цм, сигн: г. л.: *М. Крстић*, '59, лат., инв. бр. 951, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

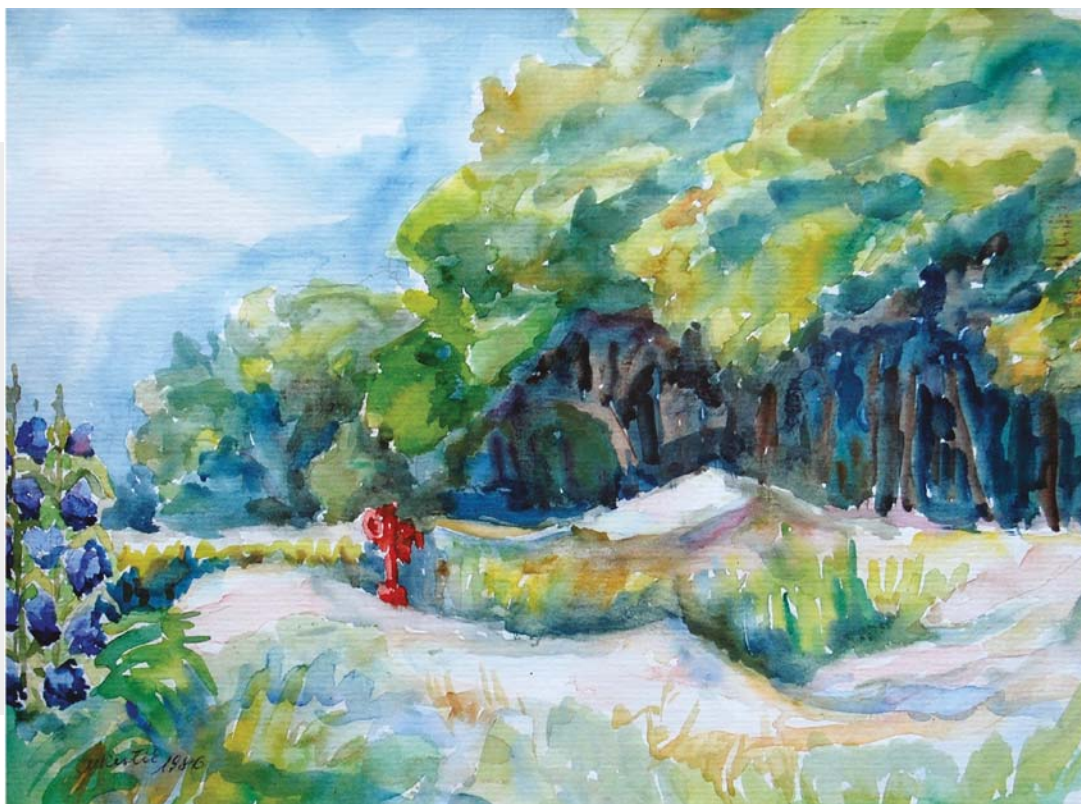
105. КОЊИЦ, 1966., акварел, дим: 36 х 26 цм,
сигн: д. л.: *Коњиц, МКрстић, 1966*, лат.,
инв. бр. 952 поклон Турђице Цахе Крстић, 2013.

106. БОРСКО ЈЕЗЕРО, акварел, 1996, дим: 26 x 34 цм, сигн: д.л.:
М. Крстић, '96, лат., инв. бр. 956, поклон Бурђице Цахе Крстић, 2013.

107. БАЊА ЈУНАКОВИЋА, 1986., акварел, дим: 62 х 23 цм, сигн: доле у средини:
М. Крстић '86, лат., инв. бр. 954 поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

108. БАЊА КОД ТЕСЛИЋА, 1986., акварел, дим: 30 х 23 цм, сигн: д. л.: *М. Крстић, 1986*, лат., инв. бр. 955, поклон Цахе Ђурђице Крстић, 2013.

Уље на платну

109. ПЕЈЗАЖ, 1985, акварел, 45 x 35 цм,
сигн: д. л.: *М. Крстић, 1985*, лат., инв. бр. 987,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

110. ПЕЈЗАЖ У ПЛАВОМ, 1977, уље на платну дим: 27 x 28 cm, сигн: д. д.: *М. Крстић '77*, лат., инв. бр. 953, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

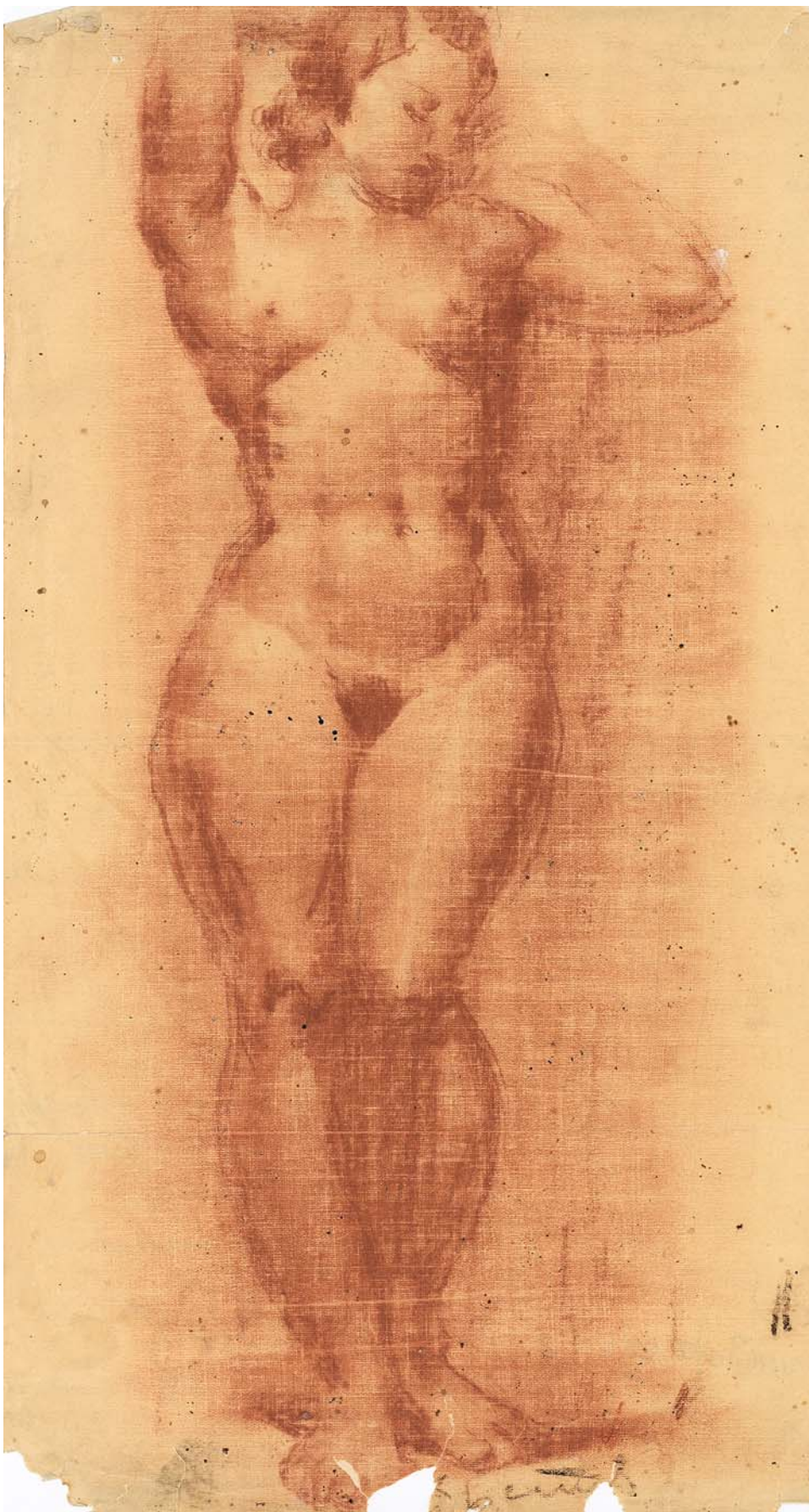
Репродукције: Рада Таминђић, *Природа је бескрајна инспирација*, Политика – Магазин, бр. 294, 18. мај, 2003.

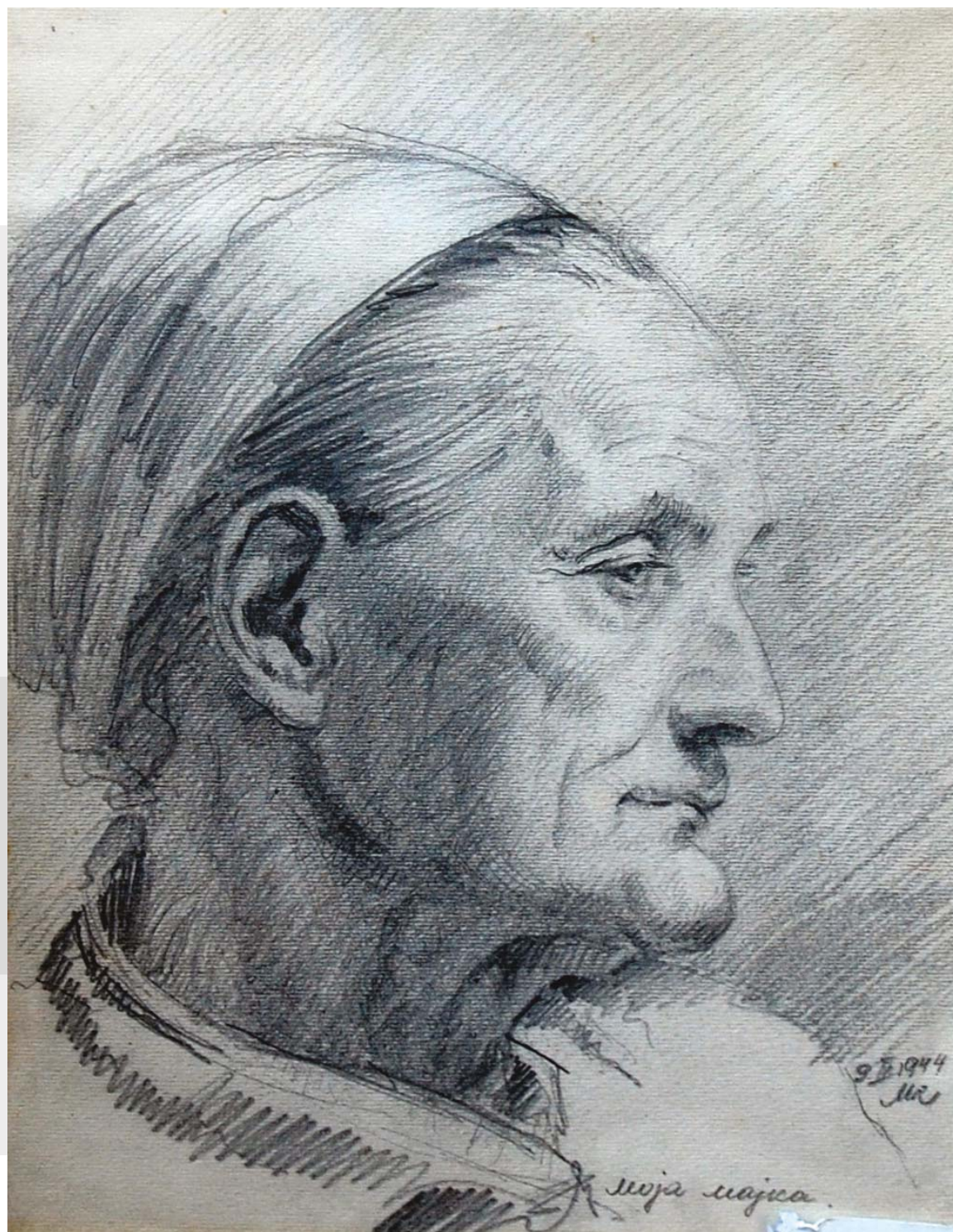
Цртежи

111. ЖЕНСКИ АКТ, 1933., цртеж-сепија, дим: 21,5 x 32 цм, сигн: д.л.:
Крстић 33, ћир, инв. бр. 993, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

112. ЖЕНСКИ АКТ, 1933.,
цртеж, сангвин, дим: 45 x 22 цм,
сигн: доле у средини: *Крстић*,
ћир., инв. бр. 1015, поклон
Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

113. ЦРТЕЖ МАЈКЕ, 1944., цртеж оловком, дим: 17 x 23 цм, сигн: 9. II, 1944., МК,
Моја мајка, ћир., инв. бр. 1053, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2012.

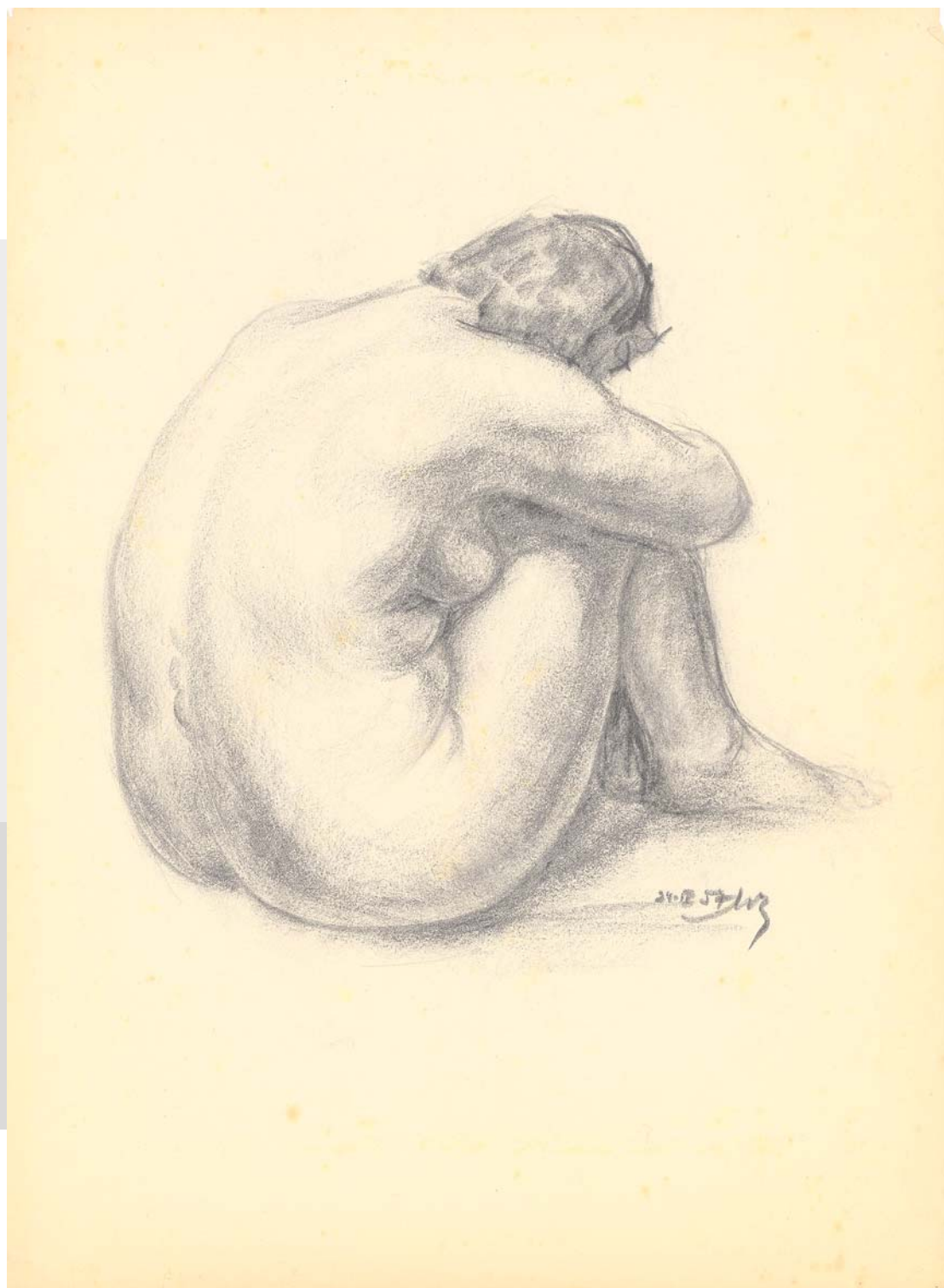
114. ЖЕНСКИ АКТ, 1947.,
цртеж-сепија, дим: 40 x 29,5
цм, сигн: доле у средини: 25
– II - 47., инв. бр. 994, поклон
Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

115. ЖЕНСКИ АКТ, 1947.
цртеж-сепија, дим: 40 x 29,5 цм, сигн:
д.д.: 26. II, 47., инв. бр. 995,
поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

116. ЖЕНСКИ АКТ, 1947., цртеж, оловка, дим: 40 x 29,5 цм, сигн:д.д.: 24. II. 47. инв. бр. 1013., поклон Ђурђице Цахе Кристић, 2016.

117. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-сангвин, дим: 40 x 29,5 цм, сигн:
д.д.: 24.IX. 57., МК, инв. бр. 996, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

118. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж, браон угаљ, 1957., дим: 40 x 29,5 цм,
сигн:д.л.: 25. III. 57., МК, инв. бр. 997, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

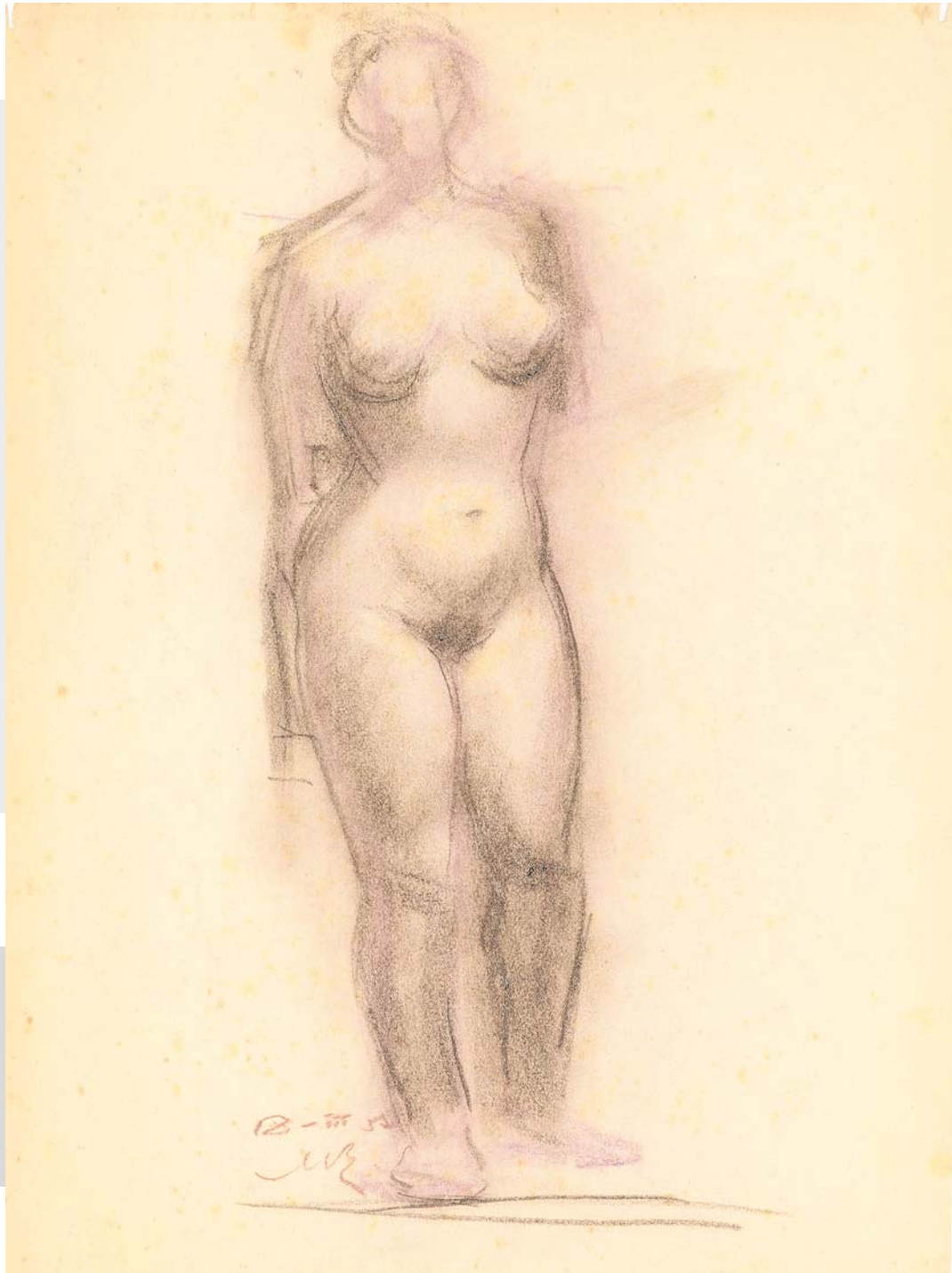

119. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-сангвин, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: доле у средини: 23.III. 47., МК, инв. бр. 998, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

120. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-сангвин, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: д.л.: 25.III. 57., МК, д.л. инв. бр. 999, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

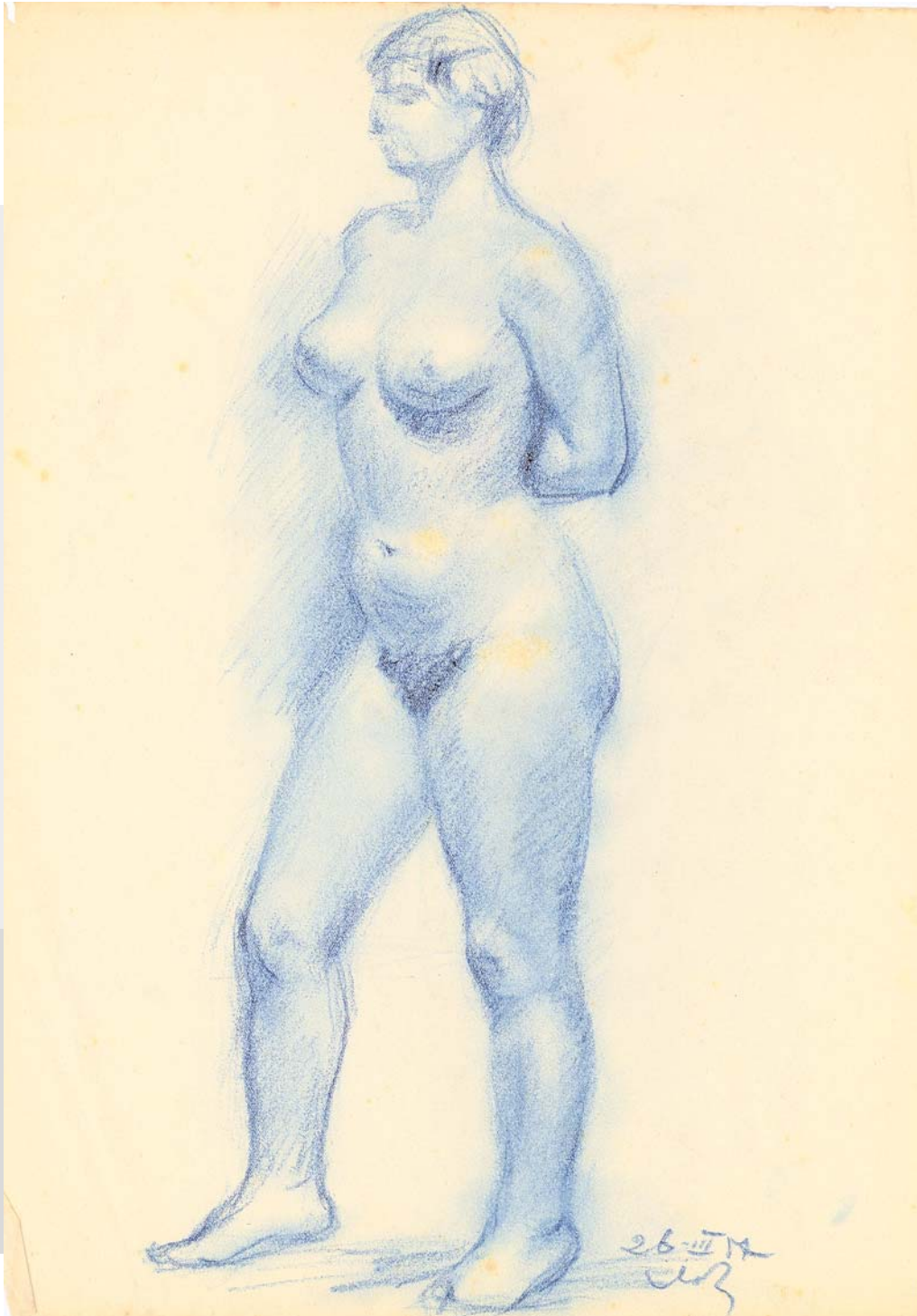
121. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-сангвин, дим: 40x29,5 цм, сигн: д.д.: 16.IX. 57., МК, инв. бр. 1000, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

122. ЖЕНСКИ АКТ, 1957, цртеж-сепија, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: д.д.: 18. III. 57., МК, инв. бр. 1001, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

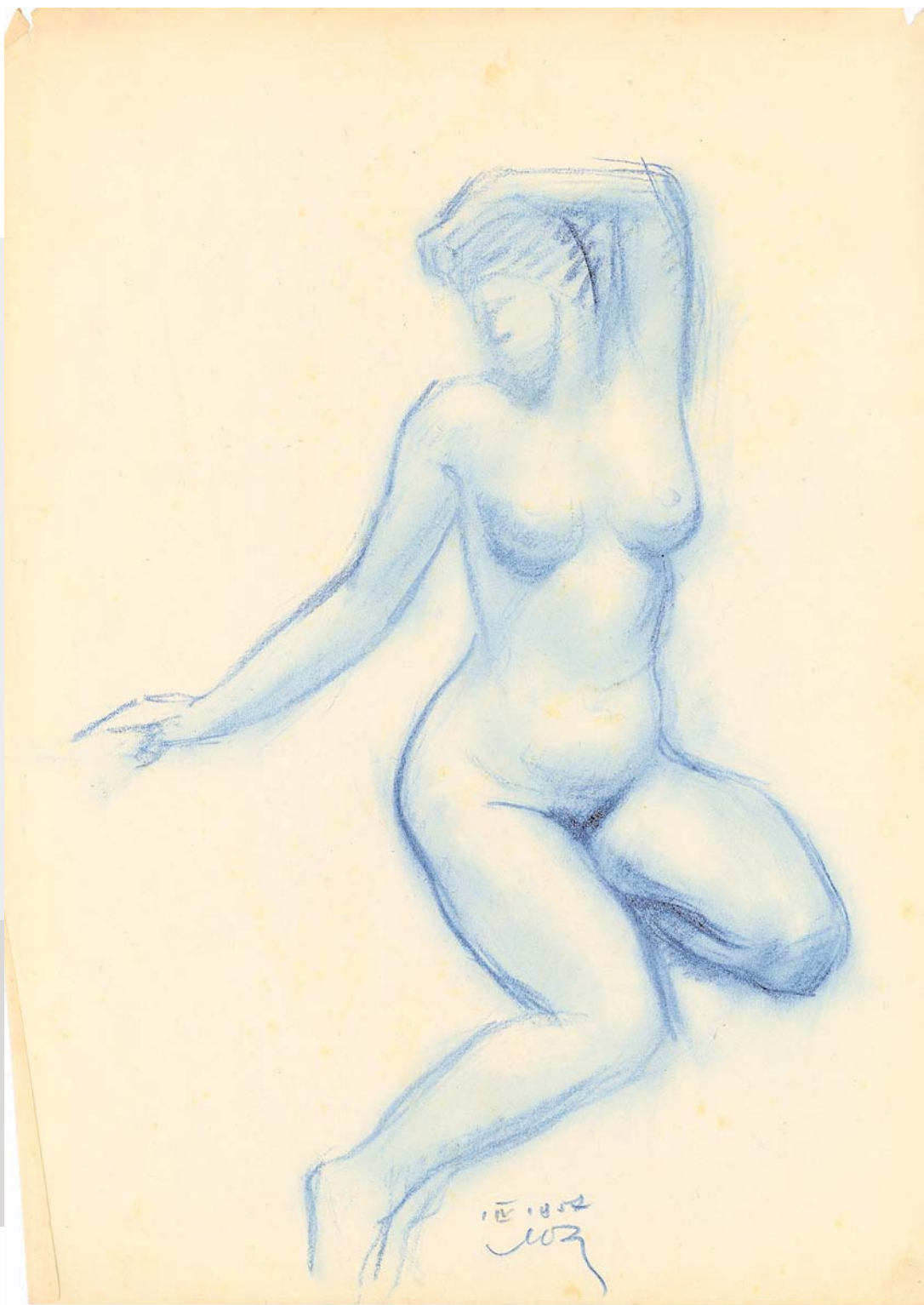
123. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-браон угаљ, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: д.л.:
18. III. 57. МК, инв. бр. 1002, поклон Ђурђице Цахе Кристић, 2016.

124. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-пави пастел., дим: 40 x 29,5 цм,
сигн: д.д.. 26. III. МК, инв. бр. 1003, поклон Бурђице Цахе Крстић,
2016.

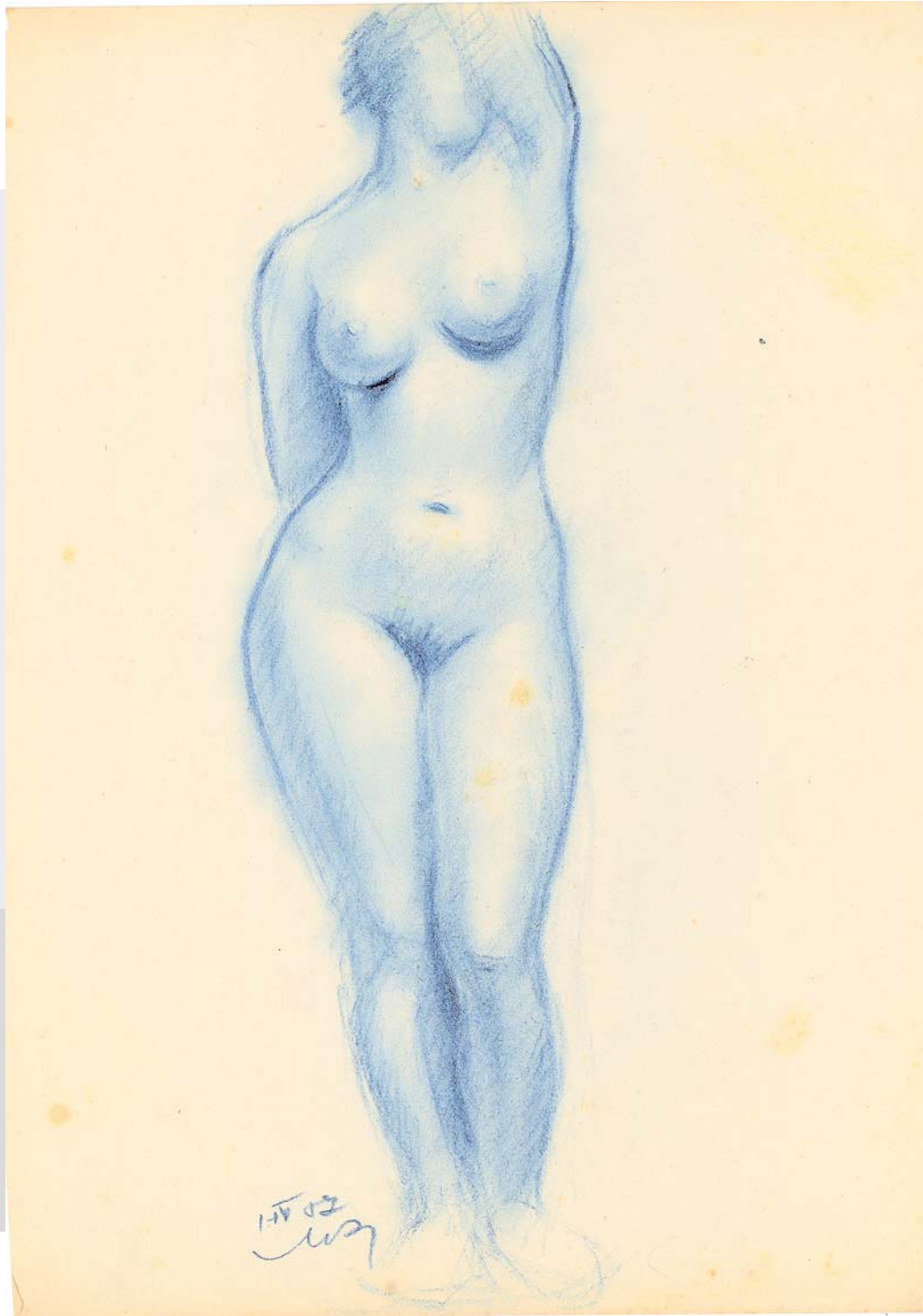

125. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-сангвин, дим: 40 x 30 cm, сигн: д.д.: 16. IV. 957., МК, инв. бр. 1004, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

126. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж, плави пастел, дим: 40 x 29,5 cm, сигн: доле у средини: *I. IV. 957.*, МК, инв. бр. 1005, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

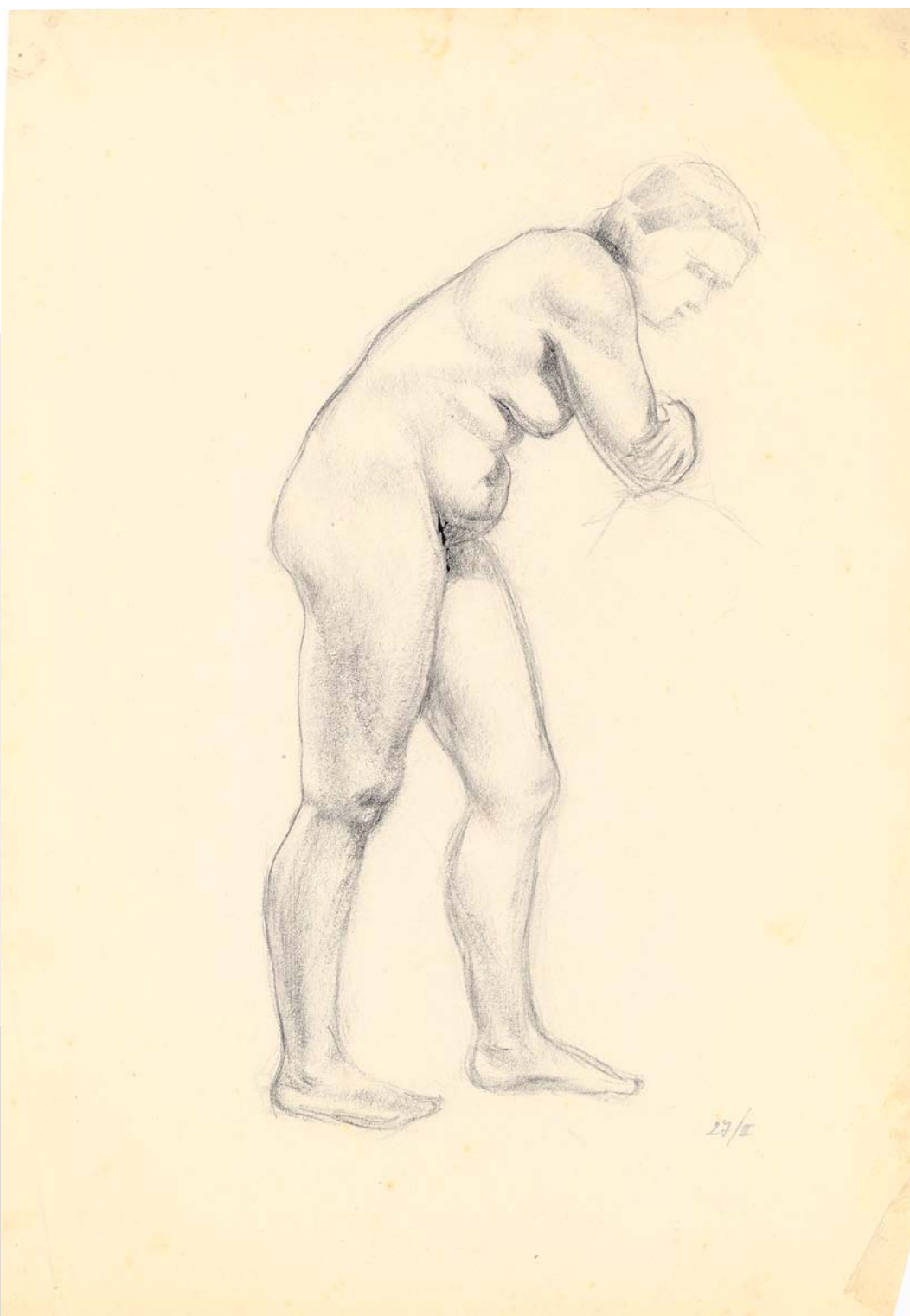

127. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-плати пастел, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: д.л.: *I.*
IV. 57., *МК*, инв. бр. 1006, поклон Бурђице Цахе Крстић, 2016.

128. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж-плати пастел, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: д.д.:
25. III. 57. МК, инв. бр. 1007, поклон Ђурђице Цахе Кристић, 2016.

129. ЖЕНСКИ АКТ, цртеж-угаљ, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: сигн: д.д.: 27. II., инв. бр. 1008, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

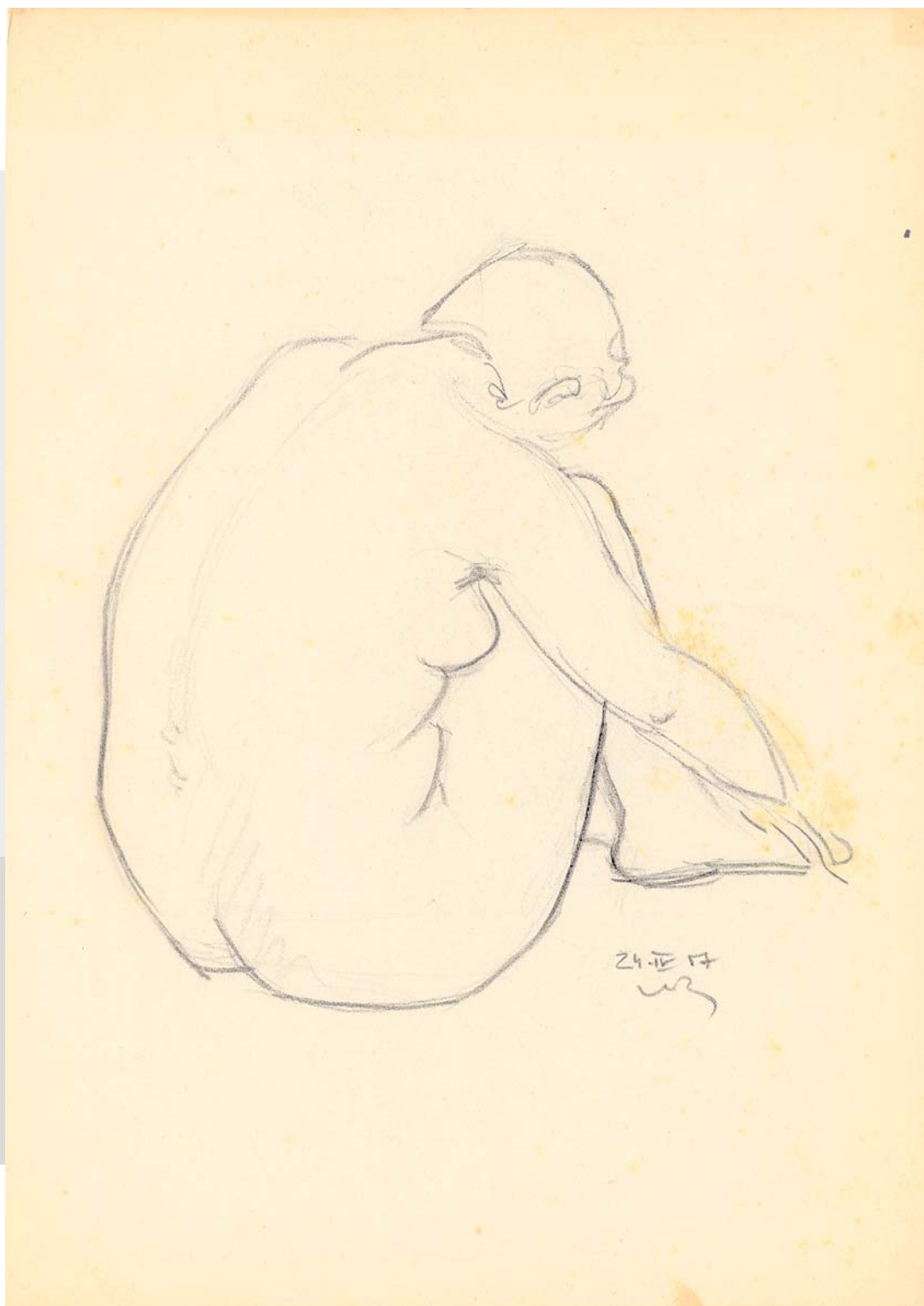
130. ЖЕНСКИ АКТ, цртеж-оловка, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: д.д.: *МК*, 28. II. 8, инв. бр. 1009, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

131. ЖЕНСКИ АКТ, цртеж, оловка, дим: 40 x 29,5 цм сигн: д.д.: *МК*, 28. II.1, инв. бр. 1010, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

132. ЖЕНСКИ АКТ, цртеж- оловка, дим: 40 x 29,5 цм, сигн: д. д.: 28. II. 3,
инв. бр. 1011, поклон Ђурђице Цахе Кристић, 2016.

133. ЖЕНСКИ АКТ, 1957., цртеж, угаљ, дим: 40 x 29,5цм, сигн: д.д.: 24. IV. 57., МК, инв. бр. 1012, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

134. ЖЕНСКИ АКТ, 1972., цртеж-сепија-сангвин, дим: 40 x 29,5 цм, сигн:д.л.: 21.
III. 72., М.К., инв. бр. 1014, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2016.

135. АУТОПОРТРЕТ, 1943, цртеж оловком, дим: 23,5 x 17,8 цм, сигн: д.д.:
22.И. 1943. М.К, инв. бр. 1054, поклон Ђурђице Цахе Крстић, 2013.

136. БОШКО МИРКОВИЋ, 1999, цртеж оловком, дим: 17,5 x 13 цм, сигн: д. д.:
3.11.1999, инв. бр. 1055, поклон Ђурђе Цахе Крстић, 2016.

Садржај

Увод	5
Живот и дело (1909 – 2005)	7
Нишки период (1933 – 1946)	11
Београдски период (1946 – 2005)	19
Споменици и спомен – обележја НОБ-а (1946 – 1962)	21
Портрети (1946 – 1998)	31
Модерна струјања у оквиру његових асоцијативних стремљења (1968 – 1994)	43
Женски актови (1935 – 2002)	47
Цртежи (1933 – 1972)	61
Дела Милована Крстића из Народног музеја у Нишу	69
Закључак	75
Хронологија	77
Изложбе	81
Награде, повеље, одликовања	84
Регистар радова	87
Уметник о свом делу	109
Резиме	111
SUMMARY	113
Библиографија	115
Каталог уметничких дела	125

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

73/75.071.1:929 Крстић М.

МАКАРИЋ, Мара, 1959-

Милован Крстић / Мара Макарић ; [сарадници Весна Црноглавац, Тања Миленковић, Миодраг Анђелковић ; фотографија Жика Вучић ... [и др.] ; превод Златана Павловић]. - Ниш : Народни музеј, 2018 (Београд : Службени гласник). - 202 стр. : илустр. ; 21 x 25 cm

Тираж 500. - Хронологија: стр. 77-84. - Summary. - Библиографија: стр. 115-121.

ISBN 978-86-83019-58-8

а) Крстић, Милован (1909-2005)
COBISS.SR-ID 272423692

Реализацију ове изложбе су несебично помогли: Галерија савремене ликовне уметности – Ниш, Галерија Арт 55, на чему им се срдечно захваљујемо.

Посебну захвалност дугујем спољним сарадницима: др Ђурђи Цахи Крстић – Крстићевој супрузи, Вери Грујић - музејском саветнику, Љубици Миљковић музејском саветнику, Николи Кусовцу – музејском саветнику, Миодрагу Анђелковићу – академском сликару, Љубиши Ивковићу, Слободану Мидићу, Садику Хамидовићу, новинару, Драгану Цветковићу – сестрићу Крстићевом.

Захвалност дугујем и колегама из Музеја: Ивони Старчевић, вишем књижничару, Јелени Богдановић, кустосу, Ивани Груден, кустосу и свима осталима који су директно или индиректно помогли у реализацији ове изложбе.